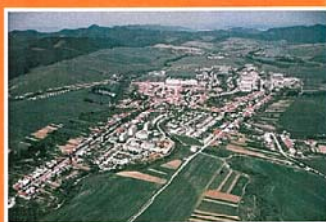

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Mesto Rajec

2008 - 2018

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Rajec

objednávateľ:

Mesto Rajec

Námestie SNP 2/2, 015 22 Rajec

IČO: 00321575

DIČ: 2020637102

Štatutárny orgán: Ing. Ján Rybárik - primátor

spracovateľ:

Euro Dotácie, s. r. o.

Národná 23, 010 01 Žilina

IČO: 36 438 766

DIČ: 2022122520 IČ DPH: SK2022122520

Štatutárny orgán: Ing. Peter Sládek - konateľ

Autorský kolektív:

Euro Dotácie, s.r.o.

vedúci kolektívu:

Ing. Miroslav Škvarna

spracovatelia:

Ing. Monika Košútová

Mgr. Roman Miškovič

Ing. Petra Tomášová

Ing. Martin Chachula

Ing. Silvia Čerchlanová

grafické spracovanie:

Ing. Miroslav Škvarna

marec 2008

OBSAH

Obsah.....	3
Zoznam tabuliek.....	4
Zoznam grafov.....	4
1. Úvod.....	5
2. Náčrt histórie mesta.....	6
3. Priestorové vymedzenie.....	8
3.1. Lokalizácia.....	8
3.2. Vymedzenie územia mesta a zázemia.....	9
3.3. Fyzicko-geografické aspekty územia regiónu.....	9
4. Infraštruktúra.....	15
4.1. dopravná infraštruktúra.....	15
4.2. technická infraštruktúra.....	18
4.3. sociálna infraštruktúra.....	21
5. Obyvateľstvo.....	26
5.1. vývoj počtu obyvateľov.....	26
5.2. Prirodzený pohyb obyvateľstva.....	27
5.3. migračný pohyb obyvateľstva.....	28
5.4. Pohlavná a veková štruktúra obyvateľstva.....	30
5.5. vzdelanostná štruktúra obyvateľstva.....	31
5.6. národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva.....	32
5.7. štruktúra obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity.....	33
5.8. Nezamestnanosť.....	35
6. Hospodárstvo a ekonomická základňa.....	37
6.1. Ekonomická základňa.....	37
6.2. Primárny sektor.....	38
6.3. Sekundárny sektor.....	39
6.4. Terciárny sektor.....	43
7. Cestovný ruch.....	45
7.1. Analýza primárnej ponuky.....	45
7.2. analýza sekundárnej ponuky.....	49
8. Životné prostredie.....	53
8.1. Ovzdušie.....	53
8.2. Vodné zdroje.....	53
8.3. Pôdy.....	53
8.4. Ochrana prírody a krajiny.....	54
8.5. Odpady.....	56
8.6. rajec – Slovenské brundtlandské mesto.....	58
9. Analýza swot.....	59
10. Stratégia rozvoja.....	62
Akčný plán.....	73

11.	Strategické dokumenty	76
12.	Záver	77
	LITERATÚRA	78

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka č. 1:	Základná charakteristika mesta	8
Tabuľka č. 2:	Krajinná štruktúra v ha.....	9
Tabuľka č. 3:	Charakteristiky klímy	11
Tabuľka č. 4:	Technická vybavenosť mesta Rajec k 31.12.2005	18
Tabuľka č. 5:	Sociálna vybavenosť obce Rajec k 31.12.2005.....	21
Tabuľka č. 6:	Prehľad stavu domového fondu v obci Rajec	22
Tabuľka č. 7:	Prehľad stavu bytového fondu v obci Rajec.....	22
Tabuľka č. 8:	Prehľad technickej vybavenosti bytov v obci Rajec.....	22
Tabuľka č. 9:	Prehľad školských zariadení v meste Rajec	24
Tabuľka č. 10:	Prirodzený pohyb obyvateľstva v meste Rajec počas rokov 1997 – 2006 27	
Tabuľka č. 11:	Vývoj natality a mortality v meste Rajec počas rokov 1997 až 2006 v ‰ 27	
Tabuľka č. 12:	Migračný pohyb obyvateľstva v meste Rajec počas rokov 1997 - 2006	28
Tabuľka č. 13:	Prehľad počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov mesta Rajec podľa zamestnania	34
Tabuľka č. 14:	Štruktúra podnikov z hľadiska právnej formy	38
Tabuľka č. 15:	Zoznam firiem sekundárneho sektoru, podľa ÚPN Rajec, 2006 - Priemyselná zóna Rajec – sever	40
Tabuľka č. 16:	Zoznam firiem sekundárneho sektoru, podľa ÚPN Rajec, 2006 - Priemyselná zóna Rajec – východ	41
Tabuľka č. 17:	Zoznam firiem sekundárneho sektoru, podľa ÚPN Rajec, 2006 - ostatné	42
Tabuľka č. 18:	Prehľad vybraných služieb v meste Rajec	43
Tabuľka č. 19:	Prehľad ubytovacích zariadení hotelového a penziónového typu.....	49
Tabuľka č. 20:	Prehľad jestvujúcich chát a chalúp podľa lokalít.....	49
Tabuľka č. 21:	Nakladanie s odpadmi v meste Rajec k 31.12.2005.....	58

ZOZNAM GRAFOV

Graf č. 1:	Klimatické pomery.....	11
Graf č. 2:	Vývoj počtu obyvateľov mesta Rajec.....	26
Graf č. 3:	Natalita a mortalita v rokoch 1997-2006.....	28
Graf č. 4:	Migračný pohyb obyvateľstva v meste Rajec počas rokov 1997-2006	29
Graf č. 5:	Celkový pohyb obyvateľstva	29
Graf č. 6:	Veková pyramída mesta Rajec v roku 2007	30
Graf č. 7:	Štruktúra obyvateľstva mesta Rajec	31
Graf č. 8:	Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia.....	31
Graf č. 9:	Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva mesta Rajec v roku 2007.....	32
Graf č. 10:	Náboženská štruktúra obyvateľstva.....	33

Graf č. 11:	Zamestnanosť podľa spoločenskej skupiny.....	34
Graf č. 12:	Vývoj počtu nezamestnaných v meste Rajec počas rokov 1996 až 2006	35
Graf č. 13:	Nezamestnanosť podľa dĺžky evidencie v roku 2006.....	36
Graf č. 14:	Nezamestnanosť podľa veku v roku 2006.....	36
Graf č. 15:	Štruktúra organizácií vrátane živnostníkov pôsobiacich v meste Rajec podľa OKEČ	37

1. ÚVOD

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je strednodobým programovacím dokumentom. Vypracováva sa ako podporný dokument pre stanovenie priorít a opatrení rozvoja mesta alebo regiónu na nasledujúcich niekoľko (spravidla 7-10) rokov. Je spracovaný na základe legislatívneho rámca stanoveného zákonom č. 351/2004 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 503/2001 o podpore regionálneho rozvoja, a ktorý stanovuje "vypracovávať, schvaľovať, riadiť a pravidelne vyhodnocovať plnenie programu rozvoja obce či inej územnej jednotky. Obsahuje analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, hlavne smery jej vývoja a ciele prvoradých potrieb v tejto oblasti.

PHSR mesta Rajec sa delí na tri základné časti:

- Analytická časť (fyzicko-geografická a humánno-geografická analýza, analýzy SWOT).
- Strategická časť (formulovanie vízie a strategických cieľov rozvoja obce).
- Implementačná časť (plán s časovým harmonogramom).

Pre poznanie územia, pre ktoré sa Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (ďalej len PHSR) vypracováva, je nevyhnutne poznať užšie a aj širšie vzťahy územia s jednotlivými zložkami krajiny a humánnej sféry a pochopiť zákonitosti ich rozšírenia. PHSR tak podáva základné charakteristiky týchto zložiek, na druhej strane sa však ich charakteristika nezužuje len na opis, ale v zmysle systémového prístupu je diferenciácia kvality jednotlivých zložiek v priestore a čase vysvetľovaná na základe väzieb s ostatnými zložkami krajiny.

Po analytickej časti nasleduje tzv. strategická (plánovacia) časť, ktorej podstata spočíva v regionálnom rozvoji (rozvoji územia), čiže popise procesu orientovaného na dosiahnutie určitého cieľa, ktorý závisí od hodnotových predstáv v priestore a čase. Jednou z najdôležitejších kapitol je SWOT analýza, ktorá sa následne využíva pri vypracovávaní rozvojových stratégií a špecifikácií rozvojových cieľov regionálneho rozvoja ako súčasť strategického plánovania a pri rozhodovacom procese. Princípom je jednoduchá, výstižná, vyčerpávajúca a objektívna charakteristika silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození ďalšieho rozvoja. Potom nasleduje vypracovanie konkrétnych rozvojových stratégií územia, pri ktorých sa vychádza z rôznych analytických a koncepčných štúdií a dokumentov obsiahnutých v záverečných kapitolách.

Rozvoj regiónov predstavuje dynamický sa vyvíjajúci proces, ktorý so sebou prináša nevyhnutnosť riešenia viacerých závažných problémov. Regionálna a štrukturálna politika ponúkajú nielen návody, ale aj možnosti riešenia týchto problémov. Úspešnosť a efektívnosť však závisí od schopnosti implementácie jednotlivých nástrojov v podmienkach konkrétnych regiónov. To však predstavuje zložitý a neustále sa meniaci proces, ktorý si v prvom rade vyžaduje vysokú informovanosť obyvateľstva a schopnosť aktívne sa zapojiť do procesu implementácie rozvojových prvkov.

2. NÁČRT HISTÓRIE MESTA

Najstaršou osadou Rajeckej doliny je mesto Rajec. Archeologické nálezy dokazujú, že Rajecká dolina bola osídlená už v predhistorických dobách. Na území dnešného mesta Rajec bolo sídlisko púchovskej kultúry zo zlomu letopočtu. Prvý historický údaj o Rajci pochádza z roku 1193, kde sa prvýkrát spomína v listine vydané kráľom Belom III, pri vytyčovaní hraníc majetku darovaného kráľom ako Raich. Raich vzniklo zo slova Reiz, čo môžeme preložiť ako pôvab, čaro, utešenosť. Počas vývoja sa spomína pod rôznymi názvami, z roku 1236 ako Raich, z roku 1358 ako Raych, z roku 1393 ako castrum Raycz, Rayecz, z roku 1397 ako Raycze, z roku 1407 ako Rajecz, z roku 1808 ako Rajec.

Obec patrila nitrianskej kapitule a biskupstvu, koncom 13. storočia ostrihomskému arcibiskupstvu, v 14. storočia panstvu Lietava. Prvá písomná zmienka o Rajci ako meste pochádza z roku 1397. Roku 1604 kráľ Rudolf II. vydal koncesiu na vydržiavanie jarmokov. O niekoľko rokov neskôr kráľ Matej II. oslobodil mešťanov od platenia kráľovského mýta a miestneho poplatku v celej krajine. Jeho listinu potvrdila v roku 1749 kráľovná Mária Terézia. Originál tejto listiny patrí k najväčším exponátom Mestského múzea.

V roku 1619 získalo mesto trhové právo. Rajec sa stal strediskom remesiel. Začiatky remeselnej výroby v Rajci sa strácajú v najdávnejších dobách. Mestečko Rajec bolo už v stredoveku významným strediskom remeselníckeho života. Až do 14. storočia prevažovali ľudové remeslá a každý hospodár bol zároveň aj remeselníkom pre svoje potreby. Od roku 1408 vznikol cech súkenníkov, obuvníkov od roku 1478, mäsiarov od roku 1669, ako aj garbiarov a čižmárov.

Jedným z remesiel, ktoré sa stalo trvalou súčasťou histórie Rajca a neodmysliteľne k nemu patrí, je rezbárske remeslo. Najstaršie stopy po remeselnom rezbárstve v Rajci nachádzame v listinách z roku 1772 a 1774, v ktorých sa spomína "SCULPTOR", čiže remeselný rezbár. Bez remeselnej zručnosti majstrov rezbárov a stolárov by sa nezaobišli ani slávne organy rodiny Pažických, ktoré boli inštalované do mnohých kostolov na Slovensku. Rezbárstvom sa zaoberali i rajeckí modrotlačiarci a medovníkari, ktorí si vyrábali formy pre svoju potrebu. Po rozpade cechov sa rozvinula činnosť naturistov a remeselných rezbárov, ktorí vyrábali piety, korpusy, kríže a podobné pamiatky. Na prelome storočia mali v Rajci stolársku a rezbársku dielňu bratia Igondovci. Okrem prác s náboženskými motívmi sa venovali aj zhotovovaniu dvojkrídlových, niekedy polkruhových brán, ktoré boli bohato zdobené rezbou. Brána z rodného domu Rudolfa Pribiša,

významného slovenského sochára a medailéra, dnes zdobí bočnú stenu pri vstupe do Mestského múzea. Ďalšou zachovanou bránou z dielne bratov Igondovcov je brána z domu Valéra Pekaru zo Sládkovičovej ulice. Uplynulých 40 rokov sa rezbárstvo v Rajci rozvíjalo hlavne v činnosti ľudovomeleckého družstva Rezbár. Z tejto dielne vyšlo niekoľko známych a nadaných rezbárov. Práce Štefana Baču zdobia interiér rajeckého kostola. Ďalšou významnou postavou je Jozef Pekara - autor známeho Slovenského Betlehema v Rajeckej Lesnej. V súčasnosti mnohí rezbári pracujú ako súkromní podnikatelia. Ich práce sú známe po celom Slovensku i v zahraničí.

V 17.-18. storočí bol Rajec známy výrobou čižiem z červenej kordovanej kože. Súkenníci mali v 17. storočí dve valchy. V roku 1720 tu bolo 145 remeselníkov. V roku 1598 mal Rajec 138 domov, v roku 1720 mal 215 daňovníkov, v roku 1784 mal 475 domov, 583 rodín a 2803 obyvateľov, v roku 1828 mal 521 domov a 3004 obyvateľov. V roku 1899 bola vybudovaná železnica Žilina – Rajec. V roku 1920 tu založili pobočný závod žilinskej súkenky. V minulosti bol v prevádzke pivovar, dielňa na lisovanie ľanového oleja, papierenň, zápalkáreň a pálenica. Za I. ČSR bolo v Rajci silné revolučné hnutie robotníkov súkenky, ktorí viedli úspešné štrajky v rokoch 1924 a 1943 za hospodárske a mzdové požiadavky. Revolučný národný výbor vznikol dňa 11. 9. 1944. Rajec oslobodili dňa 29. 4. 1945 rumunské jednotky. Po oslobodení tu vybudovali viacero podnikov. Rajec v roku 1968 získal štatút mesta.

3. PRIESTOROVÉ VYMEDZENIE

Tabuľka č. 1: Základná charakteristika mesta

Základná charakteristika (31.12.2005)	
Kód obce	517917
Názov okresu	Žilina
Názov kraja	Žilinský
Štatút obce	mesto
PSC	015 01
Telefónne smerové číslo	41
Prvá písomná zmienka o obci - meste - rok	1193
Nadmorská výška stredu obce - mesta v m	455
Celková výmera územia obce v m ²	31 459 043
Hustota obyvateľstva na km ²	193
Spádovosť obce (31.12.2005)	
Sídlo matričného úradu	Rajec
Sídlo pracoviska daňového úradu	Žilina
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Rajec
Sídlo Okresného súdu	Žilina
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Rajec
Sídlo pracoviska obvodného úradu	Žilina
Sídlo Územnej vojenskej správy	Žilina
Sídlo pracoviska Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Rajec
Sídlo Obvodného úradu životného prostredia	Žilina
Sídlo Farského úradu (katolícky aj evanjelický)	--
Sídlo bánk a a poisťovní	--

Zdroj: Informačný systém Mestskej a obecnej štatistiky

3.1. LOKALIZÁCIA

Mesto Rajec leží v rámci Slovenska excentricky, v severozápadnej časti republiky, na juh od krajského mesta Žilina (21 km), v Žilinskej kotline medzi Súľovskými vrchmi a Malou Fatrou v nadmorskej výške cca 455 m n. m. Administratívne patrí do okresu Žilina (leží v jeho južnej časti), a Žilinského samosprávneho kraja (leží v jeho západnej časti). Osobitne je súčasťou mikroregiónu Rajecká dolina (registrovaný na KU Žilina ako *Združenie Rajecká dolina*, registračné číslo OVVS/ZZPO-3/01).

Lokalizáciu obce vzhľadom na blízkosť k najdôležitejším a najfrekvencovanejším druhom dopravy môžeme hodnotiť ako veľmi dobrú pre toto menšie mesto. Mesto je veľmi dobre napojené jednak na hlavné dopravné trasy Slovenska prostredníctvom cesty I. triedy Žilina – Prievidza a jednokolejnej železničnej trate Žilina – Rajec. Najbližšie medzinárodné letisko s nepravidelnou dopravou sa nachádza v obci Dolný Hričov.

Berúc do úvahy polohu obce voči geomorfologickým celkom leží Rajec v relatívne úzkej kotline v obklopení horských bariér. Všetky komunikácie teda vedú kotlinou SV – JZ smerom.

Horské bariéry nepredstavujú vždy len „bariéry“. Z pohľadu cestovného ruchu predstavujú významný potenciál pre jeho rozvoj (horská turistika, lyžiarske svahy a pod.).

Popri existencii bohatého potenciálu v okolí mesta Rajec napomáha rozkvetu cestovného ruchu aj kultúrno-historický potenciál okolitého územia. Zo všetkých možno spomenúť pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry v Čičmanoch, Betlehem v Rajeckej Lesnej, hrad Lietava, zámok a historický park v Kunerade, kúpele v Rajeckých Tepliciach atď.

3.2. VYMEDZENIE ÚZEMIA MESTA A ZÁZEMIA

Kataster mesta je rozdelený na dve časti – západná časť (Rajec I.), kde sa nachádza mesto Rajec a východná časť (Rajec II.), kde je územie zväčša zalesnené. Oddelujú ich od seba katastre obcí Kamenná Poruba a Ďurčiná. Intravilán obce, sa rozprestiera približne v strede západnej časti katastra po oboch stranách rieky Rajčianka. Celková rozloha katastrálneho územia predstavuje 3146 ha.

Vzhľadom nato, že kataster obce je rozdelený na dve časti musíme počítať so značným počtom susedných obcí. V Žilinskom okrese sú to Veľká a Malá Čierna, Jasenové, Kľače, Kamenná Poruba, Kumerad, Rajecká Lesná, Ďurčiná a Šuja; v okrese Považská Bystrica sú to Malé Lednice; v okrese Martin Valča a Kláštor pod Znievom.

Usporiadanie štruktúrnych prvkov krajiny je naviazané na morfológický charakter Rajeckej kotliny (rovina, zvlnená pahorkatina). Prevládajú prevažne prvky s poľnohospodárskym využívaním. Sídlo Rajec leží v nive toku Rajčianka, na oboch brehoch. Obklopené je členitejším reliéfom, plochami sadov a záhrad, ale aj dostatočnými plochami záhumienok. Východnú časť katastra tvoria zväčša trvalo trávne porasty (pasienky, lúky), prechádzajúce do lesného komplexu. Západnú časť prevažne zaberá orná pôda, na severovýchode sú to trvalo trávne porasty (pasienky, lúky) s lokalitou záhradkárskej osady. Plošne väčšia záhradkárska osada je lokalizovaná v severnej časti katastrálneho územia. V doline Hlboká je zriadená vodná nádrž – rybník Košiare. V juhozápadnom cípe katastrálneho územia je plocha využívaného kameňolomu.

Tabuľka č. 2: Krajinná štruktúra v ha

	celková výmera	lesy	orná pôda	lúky a pasienky	sady	záhrady	vodná plocha	zastavaná plocha	ostatná plocha
Rajec									
c	3145	1745	724	356	0,5	35	28	168	84

zdroj: ÚHDP, 2002

3.3. FYZICKO-GEOGRAFICKÉ ASPEKTY ÚZEMIA REGIÓNU

3.3.1. Georeliéf

Územie mesta Rajec patrí do provincie Západných Karpát, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty. Leží vo fatransko-tatranskej oblasti, v južnej časti celku Žilinská kotlina, pričom

jedná časť Rajec I. patrí do podcelku Rajecká kotlina a druhá časť do podcelku Domanižská kotlina, a Rajec II. do celku Malá Fatra, podcelok Lúčanská Fatra, časť Kýčery.

Žilinská kotlina predstavuje medzihorskú tektonickú depresiu, zaradenú do sústavy považských kotlín. Povrch má rovinatý až pahorkatinný ráz. Na geomorfologickom vývoji územia, ako aj na jeho súčasnom stave sa prevažnou mierou podieľali erózne a eróžno-akumulačné procesy. Oblasť kotlinových pahorkatín sa vyznačuje mätko modelovaným reliéfom. Medzi najvýraznejšie geomorfologické javy počítame svahové deformácie a erózne tvary s dôrazom na blokové deformácie, zosuvy a eróžno-akumulačné tvary.

Vývoj reliéfu je viazaný na geologicko-tektonický vývoj kotliny predstavujúcej tektonickú brachysynklinálu pretiahnutú v smere Z - V medzi pásmami Nízkych a Vysokých Tatier. Územie má sčasti tektonický a sčasti erózny pôvod. Má mätko modelovaný pahorkatinný reliéf v súvrstviach vnútrokarpatského paleogénu. Nižší stupeň reliéfu je tvorený poriečnou nivou Rajčianky a jej prítokov. Kotlinovú pahorkatinu tvoria útržky stredných a vysokých terás, periglaciálnych náplavových kužeľov a poriečnej rovne.

Reliéf na území obce Rajec I. je prevažne rovinatý, mierne až stredne členitý, Rajec II. charakterizuje vyššia silne členitá hornatina.

3.3.2. Geologická stavba

Geologická stavba korešponduje s rozložením geomorfologických celkov. Do sledovaného katastrálneho územia zasahujú Strážovské vrchy druhohorami krížňanského a chočského príkrovu. Samotná Rajecká dolina je synklinálou panvou vyplnenou paleogénnymi sedimentami. Sú to najmä pestré a zvlnené bazálne zlepenca a brekcie, vyskytujúce sa v západnej časti katastra Rajec I, na južných svahoch sa vyskytujú vložky bauxitových rúd. Rajecká kotlina je v podloží vyplnená bazálnymi zlepenkami, v nadloží sa nachádza flyš. Striedajú sa polohy ílovcov a pieskocov, miestami organogénne vápence až brekcie s riasami a machovkami. Mocnosť flyšového súvrstvia je cca 1000 m.

Z hľadiska stavebných elementov je územie Rajec I. budované centrálno-karpatským pásmom, kde sa vyskytujú horniny rôzneho druhu i veku. Vyskytujú sa tu tmavé masívne vápence, dolomity, sliene a bazálne súľovské vrstvy karbonatických zlepenecov, flyšové súvrstvia ílovcov a pieskocov, lokálne zlepenecov.

Podstatnú časť sledovaného územia zaberá niva Rajčianky, vyvinutá po oboch stranách toku. Jej šírka sa pohybuje od 500 do 1400 m, hrúbka kolíše okolo 3 m, pričom sa jedná o územie bez výškových anomálií, resp. rovné. Z hornín prevládajú štrky strednozrné, tvorené vápencovými a pieskovcovými zrnami prekryté tenkou vrstvou jemnozrných naplavenín.

3.3.3. Klíma a vodstvo

V globálnom pohľade sa kataster obce nachádza v miernom klimatickom pásme s pravidelným striedaním ročných období. Klímu ovplyvňuje fakt, že sa nachádza v prechodnom podnebnom pásme medzi oceánskym a kontinentálnym podnebím. Väčší vplyv na zmeny klímy v sledovanom území má rôzna nadmorská výška, expozícia reliéfu, lesná pokrývka, väčšie vodné plochy a nakoniec aj činnosť človeka.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Klimatické pomery v obci predstavujú dôležitý určujúci faktor pre optimálne priestorové usporiadanie a funkčné využitie katastrálneho územia obce. Kotlinová časť a okraje Strážovských vrchov a Lúčanskej Malej Fatry patria do mierne teplej klimatickej oblasti, najvyššie miesta Lúčanskej Malej Fatry do studenej až veľmi studenej. Nakoniec môžeme zhrnúť, že Rajec sa nachádza v mierne teplej klimatickej oblasti, okrsku mierne teplom vlhkom s chladnou alebo studenou zimou

Tabuľka č. 3: Charakteristiky klímy

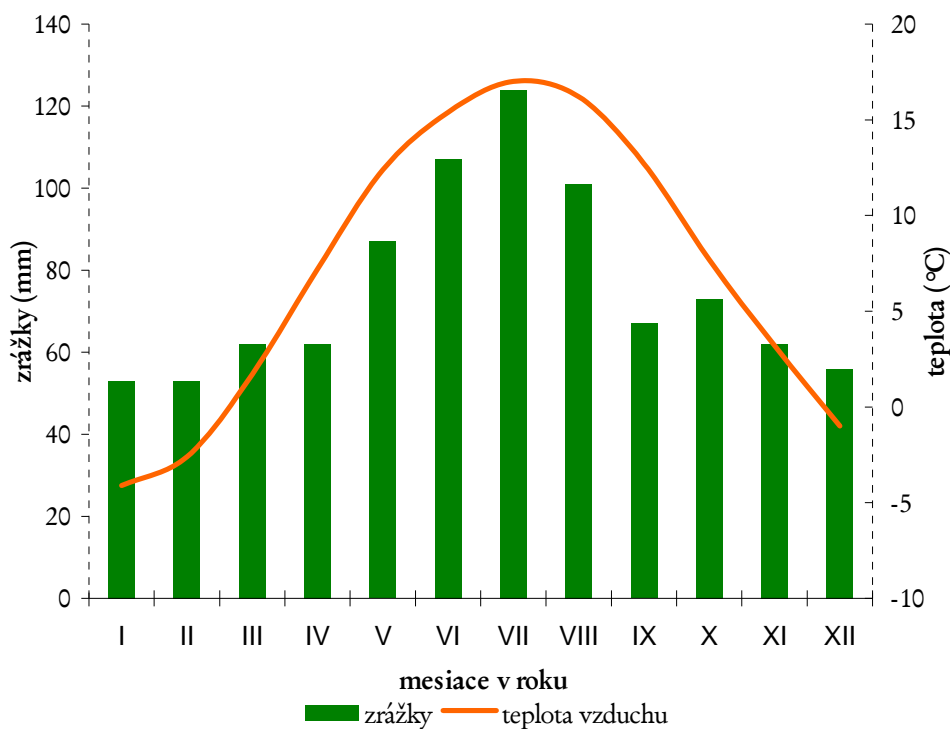

Sledovaná hodnota	Namerané veličiny
priemerná ročná teplota vzduchu	7,1°C
priemerný ročný úhrn zrážok	76 mm/mesiac
priemerná ročná vlhkosť vzduchu	81%
priemerná ročná oblačnosť	66%
teplota vzduchu v januári	-4,1°C
teplota vzduchu v júli	17°C
počet letných dní v roku	30 - 40
počet mrazových dní v roku	88
priemerná oblačnosť v decembri	77%
priemerná oblačnosť v septembri	50%
vodné zrážky za rok	852 mm
trvanie obdobia so snehovou prikrývkou	96 dní
maximum snehovej pokrývky	75 - 90 cm
relatívny slnečný svit	42 - 44 %
dĺžka vykurovacieho obdobia	213 dní
prevládajúci smer vetra	S - J
obdobie bez vetra	41%

zdroj: Územný plán mesta Rajec, 2006

Graf č. 1: Klimatické pomery

---

zdroj: Územný plán mesta Rajec, 2006

Územie katastra obce Rajec leží v povodí rieky Váh, do ktorej sa vlieva významný tok Rajčianka, predstavujúci hydrologickú os územia Žilinskej kotliny. Odvodňuje svojimi prítokmi (Hvojtová, Čierňanka a Porubský potok) celé sledované územie. Pravobrežné prítoky majú bystrinný charakter, z ľavobrežných prítokov Čierňanka preteká územím s malým sklonom, má teda pomalé prúdenie a vytvára meandre.

Podzemná voda sa akumuluje pomerne plytko pod výplň kotliny. Na nive toku Rajčianky sa podzemná voda vyskytuje v hĺbke 1,5 až 2 m tvoriaca súvislú hladinu, ktorá je v hydraulickej závislosti so stavom v rieke. Režim toku v meste ovplyvňuje regulácia Rajčianky.

V doline Hlboká sa nachádza rybník Košiare, ktorý slúži nielen ako plocha pre rybárčenie, ale aj na športovanie v zimných mesiacoch. Patrí medzi jeden z najkrajších rybníkov na Slovensku a ponúka toto príjemné prostredie pre takéto hobby počas celého roka. Navyše dva týždne pred Vianocami tu nasadzujú kapry a obyvatelia z blízka i ďaleka si tu môžu uloviť svojho šupináča na štedrovečerný stôl sami.

Z vodohospodárskeho hľadiska je sledované katastrálne územie dlhodobou pozitívna oblasť. Suma zrážok v priebehu roka je vyššia ako potenciálny výpar z územia. Väčšina územia má počas vegetačného obdobia prebytok vlhky 50 – 150 mm.

Režim väčšiny tokov na území je typický stredohorský snehovo – dažďový, s akumuláciou vody s nízkymi stavmi v decembri až februári, vysokou vodnatosťou v marci až máji (maximálnymi stavmi prevažne v apríli) a priemernými stavmi v septembri až októbri.

Horniny centrálno-karpatského paleogénu sú z hydrogeologického hľadiska iba málo významné. Viazané sú na puklinový obeh a ich zvodnenie je slabé. Z tohto hľadiska sú významnejšie kvartérne fluvialne sedimenty. Najlepšiu akumulačnú schopnosť majú štrkopieskové fácie. Hladina podzemnej vody kulminuje v priamej závislosti s hladinou vody v Rajčianke a nachádza sa v hĺbke približne 1,5 m pod terénom. Využiteľné zásoby sa pohybuju v intervale 0,5 –

0,99 l/s/km². Voda je schopná absorbovať voľné chemické prvky z hornín, ktoré majú priaznivý vplyv na ľudský organizmus, preto podzemné vody často tvoria významnú zložku krajiny. V Rajci sa vyskytuje vrt s hĺbkou 1308 m a teplotou vody 26 °C, na základe ktorého bolo vo východnej časti mesta vybudované termálne kúpalisko Veronika. Voda je bezfarebná, číra, bez chuti a bez zápachu.

3.3.4. Pôda

Pôdy územia tvoria mozaiku rôznych typov v závislosti od vlastností podložia, reliéfu a klimatických podmienok, v ktorých sa vyvíjali. Pritom nemožno zabúdať, že neskoršie vývojové fázy sú značne ovplyvňované rastlinstvom a živočíštvom, pričom nemalú, zvyčajne negatívnu úlohu, zohráva aj človek.

V riešenom katastrálnom území, najmä na nivách tokov Rajčianka a Čierňanka sa prevažne vyskytujú **fluvizeme typické**, ale aj **glejové** (nachádzajú sa na recentných fluviálnych uloženiach, hladina podzemnej vody, ktorá ovplyvňuje pôdotvorné procesy kolíše v závislosti od stavu vody v toku). Na svahových a sprašových hlinách sa v menších plochách vyskytujú **čiernice typické a glejové** (vznikajú v hydromorfnejších podmienkach, nachádzajú sa na aluviálnych sedimentoch v miestach kde dochádza k prínosu nových aluviálnych náplavoch a kde hladina podzemnej vody je v hĺbke do 3 m, humusový horizont je hrubý do 1m), častejšie **luvizeme pseudoglejové** (vyskytujú sa na miestach, kde sa stretávajú pahorkatiny s pohoriami a na okrajoch vnútorných kotlín, sú vyvinuté zväčša na sypkých hlinách) alebo **pseudogleje luvizemné** (vznikol v humídnom prostredí listnatých lesov na málo sklonenom reliéfe alebo v depresiách). Na flyši a jeho zvetralinách sa prevažne vyskytujú **kambizeme typické a kambizeme luvizemné** (sú najrozšírenejším pôdnym typom, nachádzajú sa na najrozličnejších materských horninách, ich úrodnosť je rôzna - znižuje sa od nižších polôh do horských oblastí). Vápence a dolomity pokrývajú **rendziny** (vytvorili sa na zvetralinách pevných a spevnených karbonátových hornín a obyčajne sú plytké) a na slieňoch sú to **regoizeme** (vytvorili sa na nespevnených silikátových až karbonátových sedimentoch, sú stredne až málo úrodné).

Skeletnosť pôd je v riešenom území zastúpená najmä pôdami slabo až stredne skeletnatými, sú zväčša stredne hlboké až hlboké a ich zrnitosť je prevažne stredne ťažká až ťažká.

3.3.5. Fauna a flóra

Podľa fyto geografického členenia územia Slovenska patrí riešené územie do oblasti Západokarpatskej flóry. Katastrálne územie Rajec I. spadá do obvodu predkarpatskej flóry, okresu 13 – Strážovské a Súľovské vrchy a katastrálne územie Rajec II. spadá do obvodu flóry vysokých, centrálnych, Karpát, okresu 21a – Lúčanská Fatra.

Plošne sú najviac zastúpené bukové lesy kvetnaté. Na dolnej hranici výskytu je sporadický výskyt duba zimného, zriedkavo hrab obyčajný. Stálou prímiesou je javor horský, javor mliečny, brest horský, jaseň štíhly, lipa malolistá, zriedkavo a vzácné aj smrek obyčajný.

Plošne dostatočne sú zastúpená aj bukové kyslomilné lesy horské. Najčastejšie zaberá vlhkosťne priaznivejšie, chladnejšie plochy na severných úbočiach svahov a na dne dolín. V nižších polohách sa vyskytuje v susedstve kvetnatých jedľovo-bukových lesov.

Vrcholové polohy zaberajú javorové horské lesy. Vyskytujú sa v horskom až vyššom horskom stupni v nadmorskej výške nad 900 – 1000 m. V nich sú zahrnutú javoriny vyskytujúce sa na sutinách v jedľovo-bukovom a jedľovo-smrekovom stupni. Významný podiel na zložení stromového poschodia majú zo sutinových listnáčov predovšetkým javor horský, brest horský, k nim pristupuje jedľa biela a jaseň štíhly, zriedkavo buk.

V ostatnom území /k.ú. Rajec I./ príchodom človeka do územia pôvodné lesy ustúpili - vznik lúk pasienkov a polí. Bučiny a jedliny boli postupne premenené na smrekové monokultúry. V ich podraze sa lokálne nachádzajú bučínové a smrečinové druhy: chlpaňa lesná, jarmanka väčšia, podbelica alpská, ostružina malina, zubačka cibul'konosná veronika horská, kyslička obyčajná a pod. Na živiny chudobné stanovišťa upozorňuje metlica krivoľaká. Miestami sa zachovali aj pôvodné lesy s bukom, jedľou, smrekom a jarabinou vtáčou. Vodné toky sprevádzajú brehové porasty s jelšou sivou, jaseňom štíhlym, rôznymi druhmi vrúb a topoľom osikovým. Lipy, jasene, bresty a duby a ich skupiny boli do územia umelo donesené. Na trvalo trávnych porastoch, najmä v západnej časti porasty tvoria traslica prostredná, tomka voňavá, kostrava lúčna, ovsík obyčajný, ai. Typicky lúčne druhy sú margaréta biela, ďatelina lúčna, skorocel kopijovitý, štiav kyslý, zvonček rozkladitý. V jeseň sa na lúkach vyskytuje jesienka obyčajná. Častá je aj snežienka jarná.

Súčasná organizácia prvkov štruktúry krajiny je z hľadiska zachovania a podporenia územnej (krajinnej) stability vysoko účinná.

Živočíšstvo v katastri obce rozdeľujeme podľa jednotlivých biotopov. Na intenzívne obrábaných poliach sa vyskytujú viaceré druhy hmyzu – škodcov, ako napr. pásavka zemiaková, mlynárik kapustový, z hlodavcov hraboš poľný, zo spevavcov škovránok poľný a nájdeme tu aj jarabice či prepelice.

Na lúkach a pasienkoch nachádzame motýle (modráčik, okáň, vidlochvost babôčka a i.), čmeliaky, rovnokrídlovce (koníky). Typickým predstaviteľom je jašterica obyčajná, slepúch lámavý, žlna zelená, strakoš obyčajný, drozd čierny a i. V lesoch sa vyskytujú tesár čierny, pinka obyčajná, hlucháň obyčajný, bocian čierny, kuna hôrna, veverica obyčajná, medveď hnedý, jeleň, srnec, sviňa divá a i.

Z rýb v najvýznamnejšom toku Rajčianka sa vyskytuje lipeň, čerebľa, hlaváč, slíž, pstruh, v rybníku sa chovajú kapor, pstruh dúhový, zubáč zlatý, lieň. Na okolie vodných tokov sa sú viazané skokany, užovky, vodnár, rybárik, volavka, kačica divá a i.

V sídlach je charakteristickým druhom potkan, myš, ale i netopiere, lastovičky, belorítka, vrabec, hrdlička a veľa druhov spevavcov.

4. INFRAŠTRUKTÚRA

4.1. DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Najdôležitejším a najfrekventovanejším druhom dopravy v sledovanom území je cestná doprava. Územím Rajca prechádzajú komunikácie regionálneho až medzinárodného významu. Regionálny význam má železničná doprava. Nakoľko rieka Rajčanka je nesplavným tokom. Najbližšie je vodná doprava využívaná na vodnej nádrži Hričov a vodnom diele Žilina. Najbližšie medzinárodné letisko s nepravidelnou (s výnimkou pravidelnej linky Praha–Žilina–Praha) dopravou sa nachádza v neďalekom Dolnom Hričove pri Žiline. Toto letisko slúži pre región severozápadného Slovenska a patrí k šiestim verejným dopravným letiskám na Slovensku.

Územie mesta je veľmi dobre napojené na hlavné dopravné trasy Slovenska vedúce Považím prostredníctvom cesty I/64 Žilina–Prievidza a jednokoľajnej železničnej trate č.126 Žilina–Rajec. Významnou dopravnou trasou je aj cesta II/517 Rajec – Považská Bystrica. V blízkej budúcnosti by mala byť vybudovaná diaľnica D1 v úseku Sverepec - Žilina a Žilina smer Vrútky a cesta I/64 bude plniť aj funkciu diaľničného privádzača ku križovatke medzi Lietavskou Lúčkou a Bytčicou. Údolím Rajčianky vedie navrhnutá významná cyklotrasa spájajúca Rajec so Žilinou a rekreačnými priestormi v Malej Fatre a Strážovských vrchoch. Komunikačná sieť mesta reaguje na rozdelenie mesta riekou Rajčanka a železničnou traťou, ktoré dnes tvoria prirodzenú prekážku rozvoja dopravného systému mesta a boli aj jedným z dôvodov excentrického umiestnenia mestského centra (námestia). Pokiaľ sa doprava vonkajšia pohybuje viac menej po západnom okraji mesta, osídlenie je rozvinuté na východ.

4.1.1. Cestná doprava

Základnú os kostry cestnej siete tvorí cesta I. triedy I/64, ktorá začína v Žiline a prechádza cez Rajecké Teplice, Rajec a Fačkov. Je hlavným nositeľom trás mestskej hromadnej dopravy. Súčasná intenzita predstavuje pre cestu I. triedy silné zaťaženie. V priemere za rok prejde týmto úsekom 4 000 – 8 000 áut denne. V Rajci sa na cestu I/64 napája cesta II. triedy II/517, ktorá spája Rajec s Veľkou Čiernou a pokračuje do Považskej Bystrice. Na tieto komunikácie sú napojené ostatné komunikácie zabezpečujúce obsluhu jednotlivých objektov mesta. Medzi ne patrí aj cesta III/51816, do Ďurčinej.

V súčasnej dobe má cesta I/64 nevyhovujúce technické parametre v intraviláne mesta Rajec a obce Šuja, preto sa uvažuje s preložkou cesty, čím sa zlepší jej smerové a výškové vedenie. Preložkou sa vybuduje cesta požadovanej kategórie C9,5/80, v úseku medzi obcou Kľače a Šuja, východným obchvatom mesta Rajec, čím sa zabezpečí plynulá, rýchla a bezpečná premávka.

Stavebno-technická situácia na ceste II/517 Rajec – Považská Bystrica nevyhovuje požiadavkám kategórie C9,5/80. V porovnaní so stavom na ceste I/64 však situáciu nezhoršuje vysoká intenzita a charakter cestnej premávky. Cesta II/517 je v súčasnej dobe obštavaná prevažne z jednej strany, odpája sa z cesty I/64 v centre mesta.

Sieť ciest III. triedy nesie typické znaky ciest lokálnej úrovne – cesty majú asfaltový povrch rozdielnej kvality, šírka koruny sa pohybuje okolo 7 - 8 m.

Na komunikačnú kostru sa napája sieť obslužných komunikácií, ktoré umožňujú priamu obsluhu objektov. Obslužné komunikácie sú prevažne dvojpruhové, obojsmerné šírky 6 - 13 m, so spevneným povrchom vo veľmi dobrom stave. V miestach obytných súborov (nizkopodlažná zástavba a sídliska „Sever“ a „Juh“) sú vyznačené zvislým dopravným značením alebo spomaľovacími prahmi (ul. 1.mája) obytné zóny.

Na sieť obslužných komunikácií sa napájajú účelové a poľné cesty, ktoré ďalej umožňujú sprístupnenie extravilánu mesta. Časť katastrálneho územia mesta – Porubská (v doline Porubského potoka) má pre verejnosť obmedzený prístup automobilom.

Prepravné vzťahy sú zabezpečované hlavne po ceste I/64, ktorá by mala mať prednostne dopravný význam, ale vzhľadom na svoju polohu slúži aj na obsluhu mesta, nakoľko je obojstranne obstavaná objektmi bytovej a občianskej zástavby. V tomto prípade potom vzniká konflikt medzi pôvodným poslaním komunikácie a jej dnešným využitím. Podiel medzi tranzitnou dopravou a dopravou vnútornou nie je známy, ale podľa veľkosti mesta sa dá predpokladať, že tranzitná doprava podstatne prevyšuje podiel vnútornej dopravy. Vzájomný konflikt: cesta – mesto potom narastá, pretože tranzitná doprava vedená mestom je obmedzovaná znížením rýchlosti, nedostatočnými smerovými pomermi ako aj neustálym kontaktom s chodcami a tým aj zvýšeným nebezpečenstvom kolízií. Opačne, z pohľadu mesta je tranzitná doprava tým rozhodujúcim prvkom zníženej kvality životného prostredia.

4.1.2. Železničná doprava

Riešeným územím prechádza neelektrifikovaná železničná trať č. 126 zabezpečujúca spojenie Žilina – Rajec, so zastávkami Žilina Zariečie, Žilina Solinky, Bytčica, Lietavská Lúčka, Porúbka, Poluvsie, Rajecké Teplice, Konská, Zbyňov, Kľače. Prostredníctvom žel. stanice v Žiline sa trať napája na rýchlíkové trate č. 120 Žilina – Bratislava, 180 Žilina – Košice a 127 Žilina – Bohumín. Spojenie v smere Žilina a späť je realizované približne desiatimi spojmi denne v závislosti od časového obdobia. Osobné vlaky tade premávajúce sú teraz zabezpečované motorovými vozňami 811.

Nákladná doprava na trati Žilina – Rajec je ešte stále zabezpečovaná rušňami 770 a 771 z RD Žilina. Najväčší objem prepravy zabezpečuje cementáreň v Lietavskej Lúčke a v Rajci sa nakladá brizolit. Brizolit tvorí veľkú časť prepravy, oba manipulačné vlaky odvezú okolo 20 vozňov Eas s brizolitom. Medzi tým, kým sa nakladá brizolit, vozne sa roztriedajú v Rajci a uvoľňujú miesto pre osobné vlaky, ktoré sú teraz zabezpečované už len motorovými vozňami 811. Tie musia mať voľné minimálne dve koľaje. Prázdne vozne sa odkladajú aj v Konskej pri Rajci a zoberú sa až nasledujúci deň. V Rajci sa nakladá ešte drevo. Ostatné podniky v Rajci už železničnú dopravu nevyužívajú. Ďalšiu časť prepravy tvorí náklad dreva v Konskej.

4.1.3. Letecká doprava

Priamo v riešenom území sa nenachádza a ani nie je prevádzkované žiadne letisko. Najbližšie verejné letisko sa nachádza na území obce Dolný Hričov. Letisko Žilina je využívané pre leteckú dopravu slovenských a zahraničných leteckých spoločností, lety firemných a

súkromných lietadiel, letecký výcvik a športové lietanie, sanitné lety, špeciálne letecké práce a činnosť letectva Armády SR. Obchodné využitie, zabezpečenie prevádzkových služieb a technickú obsluhu letiska Žilina vykonáva Letisková spoločnosť Žilina, akciová spoločnosť, ktorá je prevádzkovateľom letiska. Od 15. júla 2005 môžu cestujúci využívať pravidelnú leteckú linku Praha – Žilina - Praha, prevádzkovanú leteckou spoločnosťou České aerolinie a.s. Doprava je zabezpečená 46-miestnym 2-motorovým lietadlom ATR 42. Letecké spojenie zo Žiliny do Prahy je 1 x denne.

4.1.4.Hromadná doprava

Hromadná doprava je na území mesta prevádzkovaná vo dvoch formách. Jednou formou je železničná doprava, druhou autobusová doprava. Mestská hromadná doprava nie je vytvorená.

Autobusová doprava zabezpečovaná SAD Žilina pokrýva väčšie územie ako doprava železničná, autobusové linky sú vedené nielen smerom do Žiliny, ale aj v opačnom smere, na Ďurčinu, Šuju, Rajeckú Lesnú, Fačkov, Čičmany, ale aj ďalej do Prievidze. Autobusová doprava zabezpečuje aj spojenie s Malou Čiernou, Veľkou Čiernou, Malými Lednicami a Domanižou, a ďalej smerom na západ s Považskou . Bystricou. Prestup z autobusov na železnicu je možný v priestore autobusového nástupišťa, ktoré je situované v blízkosti železničnej stanice. Okrem autobusového nástupišťa má autobusová doprava v meste ešte sedem ďalších zastávok. Autobusové linky sú vedené ulicami Hollého, Kostolnou, Partizánskou (všetky tri sú cestou I/64), Nádražnou, Jánošíkovou (na Ďurčinu) a Bystrickou (smer na Pov. Bystricu).

Z autobusových zastávok umiestnených na ceste I/64 je zabezpečovaná hromadná preprava cestujúcich diaľkovými linkami na smery: Považská Bystrica, Púchov, Bratislava, Komárno, Nitra, Nové Zámky, Prievidza.

Autobusové zastávky nachádzajúce sa na území mesta sú s prístreškami pre cestujúcich, rozmiestnenie autobusových zastávok z hľadiska dochádzkových vzdialeností je cca. 500 m.

Železničná doprava je prevádzkovaná na trati č.126 Žilina – Rajec. V priebehu dňa je vypravených okolo desiatich spojov v oboch smeroch.

Od roku 2003 je uvedený do prevádzky Žilinský regionálny integrovaný dopravný systém (ŽRIDS). Podstatu integrovanej dopravy v Žiline tvorí integrácia osobnej železničnej dopravy na trati č.126 Žilina – Rajec, ktorú prevádzkuje Železničná spoločnosť Slovensko s mestskou hromadnou dopravou v Žiline, ktorú zabezpečuje Dopravný podnik mesta Žilina. Integrovaný systém je rozdelený do piatich tarifných zón s úplnou integráciou všetkých tarifných bodov na trati Žilina - Rajec. Integrovaný dopravný systém z pohľadu cestujúceho spočíva v integrácii cestovných poriadkov, prepravných poriadkov a taríf, t.j. cestujúci môžu v rámci neho cestovať na jeden cestovný lístok za rovnakých prepravných podmienok viacerými nadväznými druhmi dopravy.

4.1.5.Cyklistická a pešia doprava

Na území mesta a v jeho okolí sa nachádza množstvo vedľajších, poľných či lesných ciest a chodníkov vedúcich prírodou alebo susednými, či vzdialenejšími obcami čo tvorí ideálne podmienky pre peší turizmus či horskú cyklistiku.

Mestom Rajec prechádza pešia, značkováná turistická trasa: ... Roháčske sedlo – Kečka – sedlo Patúch – Žibrid – Dubová – Rajec – Porubská dolina – Slovianska dolina – Brčná – Valča.

Z cykloturistických trás sa Rajca dotýka trasa č.10v, ako odbočka z trasy č.10 – z Kuneradu, cez Kamennú Porubu, Ďurčinú, Rajeckú Lesnú, Slovianskou a Valčianskou dolinou späť do Kuneradu (viď cykloturistickú mapu Lúčanskej Malej Fatry). Smerom na západ po ceste II/517 vedie trasa nadregionálneho prepojenia cyklotrás Rajeckej a Považskej v smere Rajec – Považská Bystrica.

4.1.6. Ostatná dopravná infraštruktúra

Nevyhnutnou súčasťou a podmienkou prepravy na cestách sú služby poskytované motoristom, najmä benzínové čerpacie stanice, autoopravovne a servisy.

Na ceste I/64 sa nachádza na konci mesta Rajec po ľavej strane cesty v smere na Prievidzu čerpacia stanica pohonných hmôt. ČSPH zabezpečuje príjem, skladovanie a predaj motorovej nafty a benzínu (91UNI, 95, 98) - 3 samoobslužné stojany na benzín a 1 samoobslužný stojan na naftu. Prevádzkovateľom ČSPH je firma Slovnaft.

Na ceste I/64 sa nachádza na začiatku mesta Rajec po pravej strane cesty v smere do centra mesta firma NDŽ Žilina, s.r.o., ktorá zabezpečuje dopravu, opravu a údržbu nákladných vozidiel a predaj motorovej nafty. V tesnej blízkosti sa nachádza aj Pneuservis.

Autokarosárenské služby sa na území mesta poskytujú v troch dielniach..

4.2. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Tabuľka č. 4: Technická vybavenosť mesta Rajec k 31.12.2005

Sledovaná časť infraštruktúry	Hodnota
Pošta	áno
Káblková televízia	áno
Verejný vodovod	áno
Verejná kanalizácia	áno
Kanalizačná sieť pripojená na ČOV	áno
Rozvodná sieť plynu	áno
Najbližšia zastávka vlakov osobnej dopravy	v obci
Najbližšia zastávka vlakov osob. dopravy - vzdialenosť v km	0

Zdroj: Informačný systém Mestskej a obecnej štatistiky

Doplniť : Telekomunikačné služby a elektrické rozvody

4.2.1. Rozvod vody

Obyvateľstvo žijúce na hodnotiacom území je zásobované pitnou vodou zo skupinových vodovodov v správe Severoslovenskej vodárenskej a kanalizačnej spoločnosti a.s. V meste Rajec je vybudovaný vodovodný systém s príslušným obecným vodovodom napojeným na vlastný vodojem. Mesto Rajec zabezpečuje zásobovaním pitnou vodou aj okolité sídla, ako napr. Šuja, Jasenové, Zbyňov, Kľače a pod. Miestny vodovod sa začal budovať od r. 1957. Jeho vybudovaním

sa riešil nedostatok kvalitnej pitnej vody v meste. Ako zdroj pitnej vody bol využívaný žilinský skupinový vodovod pramene Fačkov a neskoršie Tiesňavy.

4.2.2. Kanalizácia

V meste bola vybudovaná verejná kanalizácia (v súčasnosti v celkovej dĺžke 9 km.) v nadväznosti na nárast množstva odpadových vôd, podmienená výstavbou domov pre skupinové bývanie a priemyselných závodov s vyššou akumuláciou osôb. Bolo to v 60-tich rokoch 20 storočia. Odpadové vody boli dovtedy akumulované buď v žumpách alebo prečisťované v septikoch, či malých čistiarnach vtedajšieho štandardu

V meste bola takisto zrealizovaná čistička odpadových vôd (ČOV). Mestské odpadové vody sú stále zvädzané jednotnou kanalizáciou so stupňami odľahčenia balastných dažďových vôd do recipientu – rieky Rajčanka. Čistiaca stanica – situovaná v smere toku Rajčanky pred obcou Kľače má stabilizovaný režim.

Na území nie je vybudovaný ucelený systém dažďovej kanalizácie, nakoľko sa nachádza v dobrom odtokovom území, kde cez mesto prechádzajú miestne recipienty. Pomocou systému povrchových priekop, jarkov dielčích dažďových stôk sú dažďové vody lokálne odvádzané do povrchových vôd. Vzhľadom na geológiu podložia v časti lokality (niva rieky Rajčanka) sa vody z povrchového odtoku po ich separácii, resp. zabezpečení kvality dajú likvidovať aj do podložia.

V súčasnom období sa plánuje rekonštrukcia a intenzifikácia verejnej kanalizácie a ČOV s rozšírením stokovej siete o príľahlé obce, s postupným oddeľovaním dažďových vôd. Realizáciou výstavby a následným čistením na intenzifikovaných ČOV Žilina a ČOV Rajec, sa zvýši kvalita vôd v tokoch Rajčanky i Váhu.

4.2.3. Elektrifikácia a osvetlenie

Územie mesta Rajec je plne elektrifikované (100%). Pre celý žilinský okres a teda aj mesto Rajec zabezpečuje výrobu elektrickej energie tepelná elektrárňa Žilina a vodné elektrárne v Hričove a Žiline. Vzhľadom na špičkový charakter energie vyrobenej vo vodných elektrárnach, sú nevyhnutné dodávky zo zdrojov aj mimo kraja.

Katastrálne územie je zásobované elektrickou energiou z rozvodov vysokého napätia (VN) cez existujúce transformačné stanice (22 kV), ktoré sa napájajú z existujúcich vzdušných liniek VN č. 118, 223, 253, 293 a z existujúcich zemných liniek VN č.131 a 1312. VN vedenia č.118, č. 223, č.253 a č. 293 a návazne elektrické prípojky k trafostaniciam sú realizované vo vzdušnom prevedení na betónových stĺpoch a oceľových stožiaroch a časť prívodov k trafostaniciam káblovým vedením v zemi. Pri realizácii výstavby je potrebné dodržiavať ochranné pásmo vo vzdialenosti 1m od káblov VN na každú stranu.

Cez časť katastrálneho územia prechádza aj linka vyššieho významu (440kv, V415) - veľmi vysokého napätia (VVN). pri navrhovaní zástavby v riešenom území je nutné uvedenú linku VVN rešpektovať s dodržaním ochranného pásma 25 m od krajného vodiča.

Elektrická energia je dodávaná odberateľom prostredníctvom 40-tich distribučných trafostaníc o celkovom inštalovanom príkone 16 735 kVA. Priemyselný odber sa odhaduje na 12 025 kVA inštalovaného príkonu. Vyťažiteľnosť transformačných staníc priemyselnej časti je daný

činnosťou a obnovou výroby jednotlivých podnikateľských objektov. Transformačné stanice T38, T39 a T40 sa nachádzajú v katastrálnom území mesta Rajec v časti obcí V. Čierna a Šuja. Transformačné stanice v jadrovom území mesta Rajec sú vybudované v značnom rozptyle a tak dochádza k nežiaducej poklesu napätia u odberateľov elektrickej energie.

Verejné osvetlenie je realizované káblovým rozvodom v zemi a po stĺpoch sekundárnej siete s výbojkovými osvetľovacími zdrojmi.

4.2.4. Plynofikácia a rozvod tepla

Zdrojom zemného plynu pre riešené územie mesta Rajec je VTL plynovod Severné Slovensko o parametroch DN 500 PN 64, ktorý prechádza južnou časťou intravilánu mesta a bol uvedený do prevádzky v roku 1977, následne na to bola zahájená plynofikácia sídla. Územie mesta je pokryté uceleným plynárenským systémom na báze STL plynovodov. Plynovody sú budované v roku 1978 a následných, sú v štádiu perspektívy životnosti, pokrývajú celé územie s možnosťou pripojiť celú urbanisticky koncentrovanú zástavbu. V súčasnosti je plynofikovaných vyše 76% bytov. Priemerná spotreba ZPN na jeden byt je 1426 m³ za rok a cca 1,1 m³ za hodinu. Občianska vybavenosť je splynofikovaná na 100 %. V kategórii mimo obyvateľstvo - vybavenosť mesta a podnikateľský segment je evidovaných 88 odberateľov ZPN s celkovou spotrebou plynu 2298 tisíc m³ za rok. Priemerná ročná spotreba na odberateľa je cca 26 100 m³ a cca 12,4 m³ za hodinu.

Zásobovanie teplom v meste je decentralizované. Bytovo-komunálna sféra je zásobovaná z dvoch zdrojov:

- plynová kotolňa SEVER,
- kotolňa na biomase JUH.

Kotolňa sídlisko Sever má inštalovaný výkon 4,4 MW, s palivovou základňou zemný plyn a počtom napojených bytov 563. Dĺžka rozvodov tepla k jednotlivým blokom predstavuje 1250 m. Kotolňa sídlisko Juh má inštalovaný výkon 2,5 MW, s palivovou základňou biomasa a počtom napojených bytov 176. Dĺžka rozvodov tepla k jednotlivým blokom je 470 m.

Priemysel a objekty poľnohospodárskej výroby sú zásobované z individuálnych kotolní nachádzajúcich sa v jednotlivých prevádzkach. V povodí Porubského potoka sa nachádza 11 rekreačných chat s lokálnym zabezpečením tepla. Ostatné zdroje tepla bytovej výstavby, vybavenosti a priemyslu slúžia len pre vlastnú výrobu tepla. Podľa Územného plánu mesta Rajec (2006) sa na krytie celkovej spotreby tepla najviac využíval zemný plyn (57%), pevné a ostatné palivo (33%), biomasa (4%) a elektrická energia (6%).

4.2.5. Pošta a telekomunikácie

Na území mesta sa nachádza poštová prevádzka, ktorá zabezpečuje systém štandardných poštových služieb pre obyvateľstvo. Prevádzka je organizačne začlenená pod Regionálne poštové centrum RPC Žilina riadené ústredím Slovenskej pošty a.s.. Poštová prevádzka je umiestnená v objekte na námestí SNP.

Telekomunikačné služby, podľa súčasnej štruktúry Slovak Telecom a.s. zabezpečuje Centrum sieťovej infraštruktúry Žilina, prislúchajúce do Regionálneho centra RCSI Žilina. V objekte pošty je zriadená digitálna ústredňa RSU. Miestna telefónna sieť je prevedená v kombinácii káblový rozvod v zemi a vzdušný závesný kábel po drevených stĺpoch.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Televízne vysielanie v meste Rajec sa zabezpečuje TV vykryvačom. Pre rozšírený príjem televízneho vysielania je realizovaná káblová televízia s príjmom satelitných programov.

V záujmovom území zriadených cca 1175 hlavných telefónnych staníc(HTS), čo pri počte cca. 6 078 obyvateľov súčasná hustota telefonizácie je 19,3 % (r. 2006). Značná časť obyvateľstva však využíva mobilnú sieť, ktorá ma na území dobré pokrytie u všetkých mobilných operátorov. Príjem televíznych programov, vzhľadom na zriadený káblový televízny rozvod je na vyhovujúcej úrovni.

4.3. SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

Základný prehľad sociálnej vybavenia mesta Rajec ponúka nasledovná tabuľka, ktorá osobitne sleduje položky športovej, kultúrnej a zdravotnej oblasti.

Tabuľka č. 5: Sociálna vybavenosť obce Rajec k 31.12.2005

Šport	Prítomnosť zariadenia
Kúpalisko umelé alebo prírodné	áno
Telocvičňa	áno
Ihrisko pre futbal (okrem školských)	áno
Kultúra	Prítomnosť zariadenia
Knižnica	áno
Videopožičovňa a DVD požičovňa	áno
Kino stále	nie
Zdravotníctvo	Prítomnosť zariadenia
Lekárne a výdajne liekov	áno
Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých	áno
Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti a dorast	áno
Samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga	áno
Samostatná ambulancia praktického lekára gynekológa	áno
Samostatná ambulancia interného lekára	áno
Samostatná ambulancia očnému lekárovi	áno
Samostatná ambulancia pľúcneho lekára	áno
Samostatná ambulancia neurologického lekára	áno
Samostatná ambulancia chirurgického lekára	áno
Samostatná ambulancia ORL lekára	áno
Samostatná ambulancia rehabilitačného lekára	áno
Samostatná ambulancia logopédie	áno

Zdroj: Informačný systém Mestskej a obecnej štatistiky

4.3.1. Bývanie

Podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov 2001, mal Rajec v tom období 1 655 trvalo obývaných bytov, z toho 761 v rodinných domoch (46,0%) a 880 v bytových domoch (53,2%).

Spolu s trvalo neobývanými bytmi predstavoval bytový fond 1 800 jednotiek. Počet domov v meste predstavoval 949 z toho 823 bolo obývaných a 125 neobývaných. Najväčší rozmach bytovej výstavby v dôsledku industrializácie a zvýšeniu počtu obyvateľstva, zažívalo mesto v období po 2.sv. vojne. V období 1946 – 1970 prevažovala výstavba rodinných domov, v období 1971 – 1990 prevažovala naopak výstavba bytových domov.

Vzhľadom na to, že väčšina bytového fondu bola postavená po roku 1945, ich stav je na vyhovujúcej úrovni. Technická vybavenosť bytového fondu je v celku postačujúca. Približne 83,3 % bytov má ústredné kúrenie. Vyhovujúca je aj situácia v oblasti zásobovania vodou a vybavenia bytov kúpeľňou a splachovacím záchodom.

Tabuľka č. 6: Prehľad stavu domového fondu v obci Rajec

Počet	rodinné domy	bytové domy	ostatné budovy	domový fond
Domov spolu	860	77	12	949
Trvale obývaných domov	737	77	9	823
v %	89,6	9,4	1,1	100
v tom vo vlastníctve				
štátu	0	0	1	1
bytového družstva	0	16	0	16
obce	2	4	2	8
fyzickej osoby	724	20	0	744
právnickej osoby	1	2	0	3
ostatných	10	35	6	51
Priemerný vek domu	39	25	30	37

Zdroj: SODB, 2001

Tabuľka č. 7: Prehľad stavu bytového fondu v obci Rajec

Počet	v rodinných domoch	v bytovkách	v ostatných budovách	bytový fond
Bytov spolu	886	897	17	1 800
trvale obývané	761	880	14	1 655
neobývané	125	17	3	145
podľa počtu izieb				
2 izby	99	277	3	379
3 izby	269	399	6	674
4 izby	178	124	0	302
5+ izieb	199	14	2	215
podľa počtu obyvateľov				
Bývajúcich osôb	2809	3 179	48	6 036

Zdroj: SODB, 2001

Tabuľka č. 8: Prehľad technickej vybavenosti bytov v obci Rajec

Vybavenie	Počet	
	bytov	osôb v bytoch
Bytov spolu	1 655	6 036

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

z toho:		
s plynom zo siete	1 227	4 618
<i>s vodovodom</i>		
v byte	1 622	5 947
mimo bytu	6	14
bez vodovodu	1	3
nezistené	26	72
<i>s kanalizáciou</i>		
prípojka na kanalizačnú sieť	1 242	4 547
septik (žumpa)	348	1 241
so splachovacím záchodom	1 580	5 846
s kúpeľňou alebo sprchovacím kútom	1 599	5 894

Zdroj: SODB, 2001

4.3.2. Sociálne služby

Cieľom sociálnej pomoci je pomáhať občanovi za jeho aktívnej pomoci prekonať alebo zmierniť sociálnu alebo hmotnú núdzu. Sociálna starostlivosť v meste Rajec je poskytovaná v niekoľkých zariadeniach:

- domov sociálnych služieb a domov dôchodcov (Domov vďaky) – je príspevkovou organizáciou mesta s kapacitou 29 miest, zabezpečuje aj rozvoz stravy pre dôchodcov v meste
- v kuchyni bývalého kultúrneho domu je dostatočná kapacita pre stravovanie včítane dôchodcov. Momentálne túto službu využíva 15 – 20 dôchodcov. Je tu kapacita na zvýšenie počtu stravníkov,
- dom pre osamelých rodičov + Útulok pre ženy - je neštátnym zariadením sociálnej pomoci s kapacitou 25 miest, ktorý spolupracuje s Trnavskou univerzitou,
- v súčasnosti sa pripravuje prestavba objektu bývalej umeleckej školy na hospic s 15-imi izbami pre 23 ľudí.

4.3.3. Zdravotníctvo

Mesto disponuje viacerými zdravotníckymi zariadeniami. Nachádza sa tu poliklinika, kde ordinujú 4 všeobecní, 2 detskí a 3 zubní lekári. Z ďalších oddelení sa tu nachádza: interné, chirurgia, ortopédia, očná, neurologická, pľúcna, logopedická, ORL a gynekologická ambulancia. V poliklinike sídli aj rehabilitačné oddelenie, RTG, zubná technika, biochémia, očná optika. Ostatné zdravotnícke služby sú zabezpečované nemocnicou v Žiline. Výdaj liekov v meste zabezpečujú 3 lekárne.

Mesto cíti nedostatok zdravotníckych služieb v stomatológii, neurológii, diabetológii, jednodňovej chirurgii, dermatológii a logopédii a má ambíciu túto skutočnosť riešiť.

4.3.4. Školy a školské zariadenia

Predškolskú výchovu zabezpečujú v sídle 2 materské školy. Jedna z nich je umiestnená na sídlisku Juh a jedna v staršej časti mesta.. Objekty si vyžadujú prestavbu a opravy. V meste sa nachádzajú dve základné školy – štátna a cirkevná a základná umelecká škola (odbor hudobný, literárno-dramatický, výtvarný, tanečný, balet, ľudové tance,). Kapacita škôl je dostatočná aj pre návrhové obdobie. Aj v rámci základného školstva je potrebné uvažovať s investičnými prostriedkami na prestavby a opravy. Zo stredných škôl sú v území zastúpené jedine dve gymnázia a to: 4-ročné štátne a 8-ročné cirkevné.

Za posledné obdobie počet nových žiakov stagnuje, až mierne klesá. V budúcnosti sa však predpokladá nárast žiakov , vzhľadom na to že sa postupne do škôlok a škôl začnú hlásiť deti pomerne silnej generácie narodenej v 80. rokoch a taktiež z dôvodu plánovanej novej výstavby obytných domov a individuálnej bytovej výstavby.

Tabuľka č. 9: Prehľad školských zariadení v meste Rajec

názov školského a predškolského zariadenia	Počet žiakov	Počet ročníkov	Počet tried	počet prijatých detí						
				2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Škôlka, Obrancov mieru 400/51	96	-	-	101	97	101	96	94	99	96
Škôlka, Mudrochova 10	66	-	-	98	96	101	86	69	66	66
Základná cirkevná škola, sv. J.M. Vianneyho, nám. A.Škrábika č. 5	318	9	15	43	37	35	37	37	38	30
Mestská základná škola, Lipová 2	659	9	27	57	61	49	61	58	48	33
Mestská základná umelecká škola, 1.mája	438	9	*4	-	88	89	99	63	66	82
Gymnázium, Andreja Škrábika 5 (cirk.)	240	8	8	31	28	34	34	32	30	25
Gymnázium, Javorova 5	243	4	8	68	67	64	53	63	58	63

* umelecký odbor, - bez údaju

Zdroj: mesto , 2007

4.3.5. Kultúra

Pre kultúrne a spoločenské podujatia sa využívajú , priestory budovy Mestskej základnej umeleckej školy (bývalý sociálny dom) kde sa nachádza – sála s kapacitou 100 sedadiel. Objekt je po čiastočnej rekonštrukcii, ale pre skvalitnenie poskytovaných služieb a zároveň aj skvalitnenie výučby v jednotlivých odboroch Mestskej základnej umeleckej školy je plánovaná nevyhnutná rekonštrukcia celého objektu.. Mesto počíta aj s výstavbou kultúrneho centra s kinom, divadlom, koncertnou a výstavnou sálou. Uvažuje sa s prestavbou synagógy na kultúrne účely (koncertnú sálu a výstavné priestory). Uvažuje sa aj s vybudovaním amfiteátra.

V roku 1993 bolo verejnosti sprístupnené Mestské múzeum v Rajci. V múzeu sú umiestnené dve stále expozície – národopisná a prírodovedná. Uvedený objekt si taktiež vyžaduje rekonštrukciu.

V Rajci je v prevádzke Mestská knižnica, ktorá eviduje cca 20 000 knižných jednotiek, v ktorých je zahrnutá literatúra pre dospelých, pre deti, špeciálne dokumenty, odborná literatúra pre dospelých, pre deti, cudzojazyčné slovníky.

V meste sa nachádza jeden kostol, rímskokatolícky a evanjelická modlitebňa, pri rímskokatolíckom kostole sa nachádza aj pastoračné centrum.

4.3.6. Šport

Vybavenie a poskytovanie služieb v obci z hľadiska športových aktivít sú dostačujúce. V obci sa nachádza futbalové ihrisko s trávnatým povrchom, šatňami a sociálnymi zariadeniami. Ihrisko je vo vyhovujúcom stave. V rámci areálu ihriska je ešte rezervná plocha pre rozvoj iných športových plôch. Okrem toho je v meste 10 malých ihrísk a rozostavaná viacúčelová športová hala a plánuje sa aj realizácia krytej plavárne. Služby v meste poskytuje aj fitnesscentrum, s možnosťou využitia viacerých športových, rehabilitačných, či iných aktivít. Ďalším poskytovateľom športových aktivít je termálne kúpalisko Veronika, ktoré okrem vodných športov umožňuje vykonávanie viacerých iných športových aktivít (plážový volejbal, minigolf, stolný tenis, basketbal).

V blízkej budúcnosti sa plánuje otvoriť nové golfové centrum – Golf Park Rajec. Neďaleko rezidenčnej zástavby hráčom ponúkne dve ihriská a hotel s kongresovým centrom a v budúcnosti sa bude naďalej rozširovať. Najbližšie golfové ihriská môžeme nájsť až vo vzdialenosti 100 km a to v Českej republike. Aj preto má golfový areál Rajec v lokalite Charubina jedinečný potenciál.

Zimné športy nie sú v meste prevádzkované, dobré možnosti sú však v dostupnej vzdialenosti, najbližšie v Rajeckej Lesnej. Mesto uvažuje s vybudovaním zimného štadióna s plochou na korčuľovanie a pre ľadový hokej.

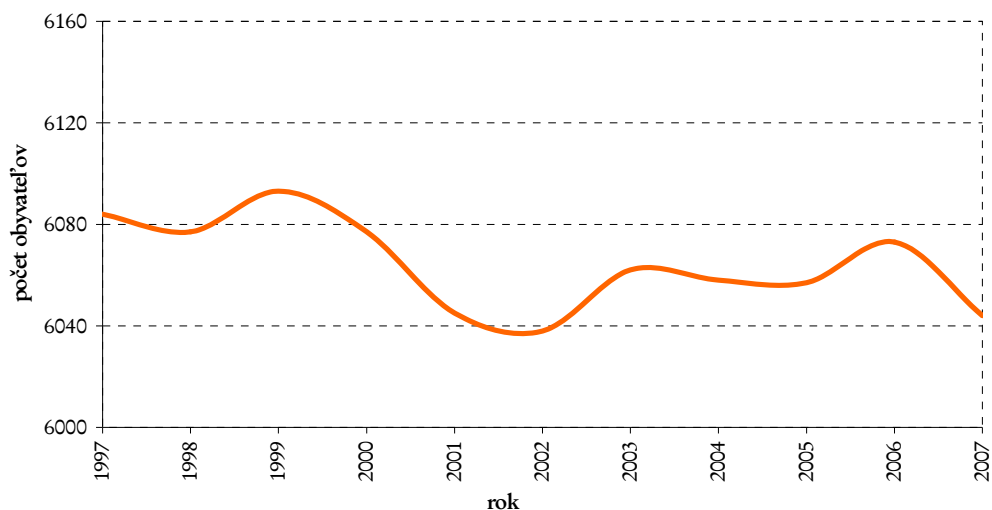
V meste pôsobí viacero športových klubov rôzneho zamerania, spomenúť možno napr.: FKI Rajec (futbalový klub), TK Rajec (tenisový klub), klub malého futbalu (malý futbal), stolnotenisový klub (stolný tenis).

5. OBYVATEĽSTVO

5.1. VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV

Pod vývojom počtu obyvateľov rozumieme jeho kvantitatívne a kvalitatívne zmeny v čase. Zmena počtu obyvateľstva je ovplyvňovaná demografickými a spoločensko-ekonomickými pomermi. Konkrétne počty obyvateľov žijúcich na predmetnom území dokumentuje nasledujúci graf, ktorý pokrýva obdobie rokov 1997 až 2007.

Graf č. 2: Vývoj počtu obyvateľov mesta Rajec

zdroj: mesto, 2007

Vývoj obyvateľstva nemôžeme označiť ako kontinuálny, práve naopak, v sledovanom období sa striedajú doby poklesu i nárastu. Od roku 2000 do 2002 stratila obec približne 55 obyvateľov. Ďalší rok síce počet obyvateľov stúpol o 24 ľudí, ale následne v ďalšom roku prišla obec o 5 obyvateľov. Súčasný stav môžeme naďalej označiť ako neustálený tým, že v roku 2006 pribudlo v obci síce 16 obyvateľov ale v poslednom sledovanom roku 2007 ubudlo až 29 ľudí.

Celkový prírastok/úbytok obyvateľstva v obci počas celého sledovaného obdobia od 1997 do 2007 udáva pokles o 40 obyvateľov. Porovnaním absolútnych hraničných hodnôt počtu obyvateľov z rokov 1997 a 2007 dostávame úbytok o taktiež 40 obyvateľov, čo percentuálnom vyjadrení predstavuje pokles o 0,66 percentuálneho bodu.

Neustále výchylky v počte obyvateľov mesta Rajec sú spôsobené tým, že obyvatelia z neďalekých dedín sa sťahujú do Rajca, ako menšieho mesta, čím vytvárajú v meste prírastok, ale následne sa po istom čase niektorí z nich sťahujú do mesta väčšieho, kde nachádzajú obyvatelia lepšie podmienky pre život i prácu, čím vzniká úbytok.

5.2. PRIRODZENÝ POHYB OBYVATEĽSTVA

Pohyb obyvateľstva je sledovaný za obdobie 1997 až 2006. Prirodzený pohyb obyvateľstva zahŕňa populačné procesy, ktoré súvisia s rozmnožovaním a umieraním obyvateľstva. Hlavnými procesmi tohto pohybu sú pôrodnosť (natalita) a úmrtnosť (mortalita) obyvateľstva¹.

Tabuľka č. 10: Prirodzený pohyb obyvateľstva v meste Rajec počas rokov 1997 – 2006

sledované hodnoty	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
počet narodených	72	73	69	59	40	51	60	57	45	57
počet zomretých	42	52	40	49	45	44	38	49	46	48
prírastok/úbytok	30	21	29	10	-5	7	22	8	-1	9

zdroj: mesto, 2007

Z tabuľky i grafu vyplýva, že priebeh natality má kolísavý charakter. Na začiatku v roku 1997 bola značne vysoká (11,8 ‰ a 12,0 ‰) potom postupne klesala na minimum (v roku 2001 - 6,6 ‰) a následne sa ustálila za posledných päť rokov na hodnote okolo 9 ‰, s výnimkou roka 2005, kedy poklesla na 7,4 ‰. Priebeh mortality nám vytvára akúsi sínusoidu nepravidelnejšieho tvaru (viď graf), kde sa striedajú obdobia s hodnotami mortality okolo 8 ‰ a 6 ‰. Relatívny prirodzený prírastok je rozdiel medzi natalitou a mortalitou a počas celého sledovaného obdobia sa pohyboval v kladných hodnotách, s výnimkou dvoch rokov 2001 a 2005, kedy mierne klesol pod nulu.

Tieto trendy súvisia s vývojom spoločnosti. V súčasnosti je tendencia odsúvania narodenia prvého dieťaťa matky do vyšších vekových kategórií ako aj si rodiny čoraz častejšie plánujú len jedno alebo najajviš dve deti, preto natalita postupne klesá. Na mortalitu obyvateľstva vplýva pozitívne predlžovanie života staršieho obyvateľstva používaním nových a účinnejších liekov, zlepšovanie zdravotnej starostlivosti ale na strane druhej negatívny vplyv má výskyt nových nepoznaných chorôb a nemocí.

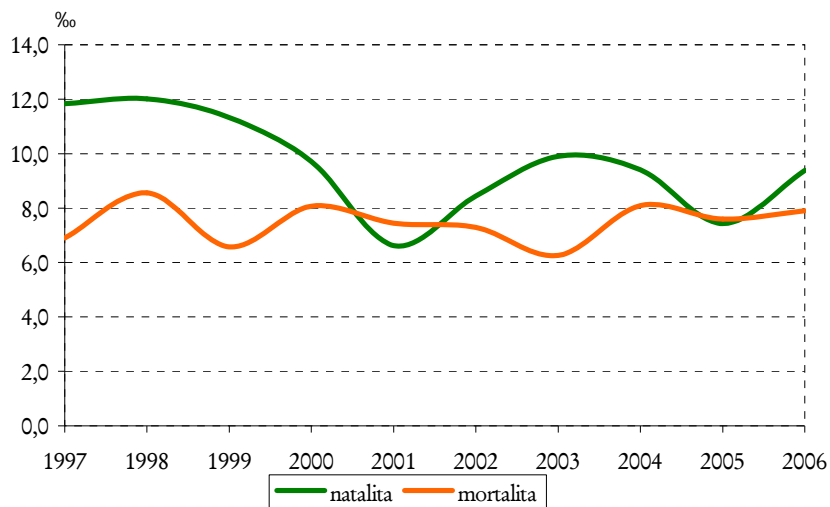
Tabuľka č. 11: Vývoj natality a mortality v meste Rajec počas rokov 1997 až 2006 v ‰

rok	natalita ‰	mortalita ‰	relatívny prirodzený prírastok
1997	11,8	6,9	4,9
1998	12,0	8,6	3,5
1999	11,3	6,6	4,8
2000	9,7	8,1	1,6
2001	6,6	7,4	-0,8
2002	8,4	7,3	1,2
2003	9,9	6,3	3,6
2004	9,4	8,1	1,3
2005	7,4	7,6	-0,2
2006	9,4	7,9	1,5

zdroj: mesto, 2007

¹ koeficient natality/mortality vypočítame zo vzorca: $\{(\text{živonarodení}/\text{zomrelí} / \text{počet obyvateľov}) * 1000\} [\text{‰}]$

Graf č. 3: Natalita a mortalita v rokoch 1997-2006

zdroj: mesto, 2007

5.3. MIGRAČNÝ POHYB OBYVATEĽSTVA

Migráciu obyvateľstva definujeme ako pohyb osôb, v rámci ktorého dôjde k zmene trvalého pobytu vo vnútri krajiny. Pohyb, výsledkom ktorého je prisťahovanie sa do krajiny a zvolenie si trvalého pobytu v nej, nazývame imigrácia. Pohyb, prostredníctvom ktorého osoby opúšťajú krajinu a volia si trvalé bydlisko v zahraničí, nazývame emigrácia. Oba systémy medzištátneho sťahovania sa a zmeny trvalého bydliska sú súčasťou migračnej štatistiky, ktorú uplatňujeme aj v predkladanom dokumente.

Z historického hľadiska predstavovala migrácia vždy fenomén úzko spojený s rozvojom, či už ekonomickým alebo od neho odvodeným sociálnym. Zároveň však bola silným zdrojom strachu a obáv, najmä pre občanov vyspelých krajín a štátnych zriadení.

Historický vývoj migrácie na úrovni štátu, bol charakteristickým masovým sťahovaním sa obyvateľstva z vidieka do miest za prácou, predovšetkým v období priemyselnej revolúcie. Dnešná situácia je opačná. Mestské obyvateľstvo sa sťahuje na vidiek. Je to dôsledkom súčasného štýlu života a možností, ktoré ponúka rozvinutá dopravná infraštruktúra.

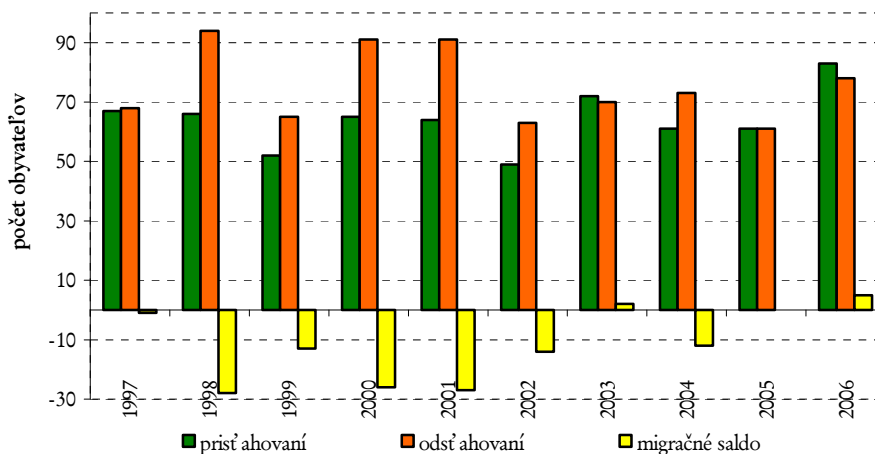
Tabuľka č. 12: Migračný pohyb obyvateľstva v meste Rajec počas rokov 1997 - 2006

rok	prisťahovaní	odsťahovaní	migračné saldo
1997	67	68	-1
1998	66	94	-28
1999	52	65	-13
2000	65	91	-26
2001	64	91	-27
2002	49	63	-14
2003	72	70	2
2004	61	73	-12
2005	61	61	0

2006	83	78	5

zdroj: mesto, 2007

Graf č. 4: Migračný pohyb obyvateľstva v meste Rajec počas rokov 1997-2006

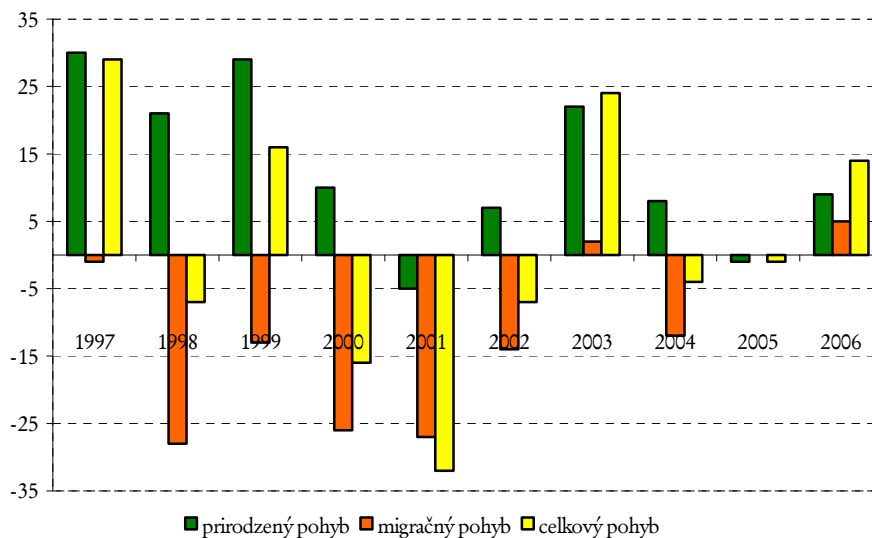

zdroj: mesto, 2007

Mesto Rajec sa vymyká zo súčasného trendu Slovenska, resp. v oblasti migrácie obyvateľstva zaostáva ešte zopár rokov. Počas obdobia miernej emigrácie z mesta v minulosti, nastáva momentálna stagnácia a posledný rok dokonca vykazujú štatistiky kladné migračné saldo. Hlavnou príčinou migrácie všeobecne môže byť sobáš, hľadanie lepšieho zárobku, bývania, životnej úrovne a i.

Sumarizáciou prirodzeného prírastku (úbytku) a migračného prírastku (úbytku) obyvateľstva dostávame celkový prírastok, resp. úbytok obyvateľstva, ktorý predstavuje jediný priamo ovplyvňujúci faktor počet monitorovaného obyvateľstva.

Graf č. 5: Celkový pohyb obyvateľstva

zdroj: mesto 2007

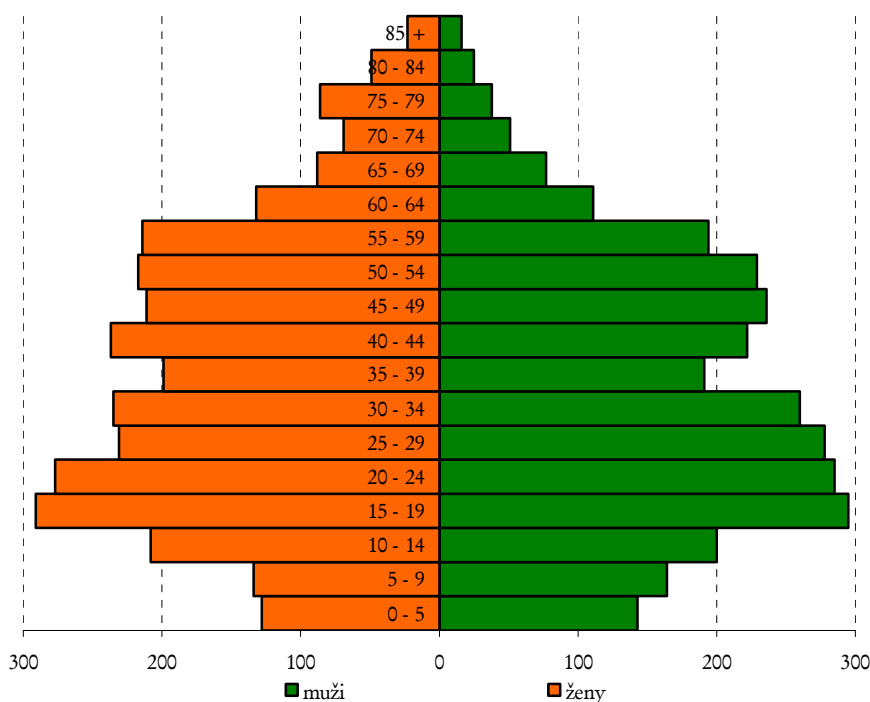
Počas sledovaného obdobia, v ktorom sme za základ brali rok 1997, sme zaznamenali celkový nárast počtu obyvateľov na úrovni len 16 občanov. Výraznú úlohu pri tomto výsledku zohral najmä migračný pohyb, ktorým obec stratila v priebehu 10 rokov až 114 obyvateľov, teda aký – taký kladný celkový pohyb udržiaval len prirodzený pohyb.

5.4. POHLAVNÁ A VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA

Z hľadiska pohlavnej štruktúry žije v regióne 50,12% žien a 49,88% mužov. Tento stav je podobný celoslovenskému priemeru, kde podiel žien bol 51,5%. Aj napriek tomu, že sa v priemere rodí viac mužov, v dôsledku vyššieho veku dožitia u žien, podiel žien rastie, hlavne vo vyšších vekových kategóriách.

Veková štruktúra je ovplyvnená hlavne prirodzeným prírastkom a životnou úrovňou. Znižovanie pôrodnosti a zvyšovanie dĺžky života vedie k postupnému prechodu progresívnej populácie, k stacionárnej. Veková štruktúra je ovplyvnená hlavne prirodzeným prírastkom a životnou úrovňou. Znižovanie pôrodnosti a zvyšovanie dĺžky života vedie k postupnému prechodu progresívnej populácie, k stacionárnej. Odráža to aj veková pyramída, kde jasne pozorovať pomalý úbytok v nižších vekových kategóriách a postupný nárast v stredných a vyšších kategóriách (najmä u žien).

Graf č. 6: Veková pyramída mesta Rajec v roku 2007

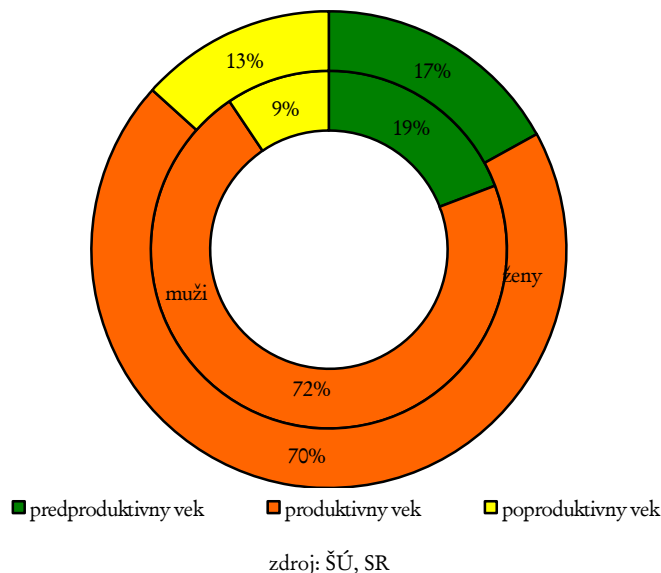

zdroj: mesto, 2007

Prejavuje sa to aj v indexe starnutia. Index starnutia je výsledkom pomeru obyvateľov v predproduktívnom veku k počtu obyvateľov v poproduktívnom veku a poukazuje na mladnutie sledovanej populácie Rajca ($I_s = 79,09$). Vychádzame z predpokladov, že ak index starnutia je menší ako 100 jedná sa o progresívny typ populácie, ak je väčší ako 100 ide o regresívny typ a ako sa rovná 100 tak je typ populácie stacionárny. Môžeme teda skonštatovať, že najmladšie obyvateľstvo

výrazne prevláda nad najstarším, pričom z grafu je vidieť, že aj v Rajci sa rodí viac mužov ale viac žien sa dožíva vyššieho veku. V produktívnom veku dominujú muži. Priemerný vek u mužov sa pohybuje okolo 34 u žien okolo 36 rokov.

Graf č. 7: Štruktúra obyvateľstva mesta Rajec

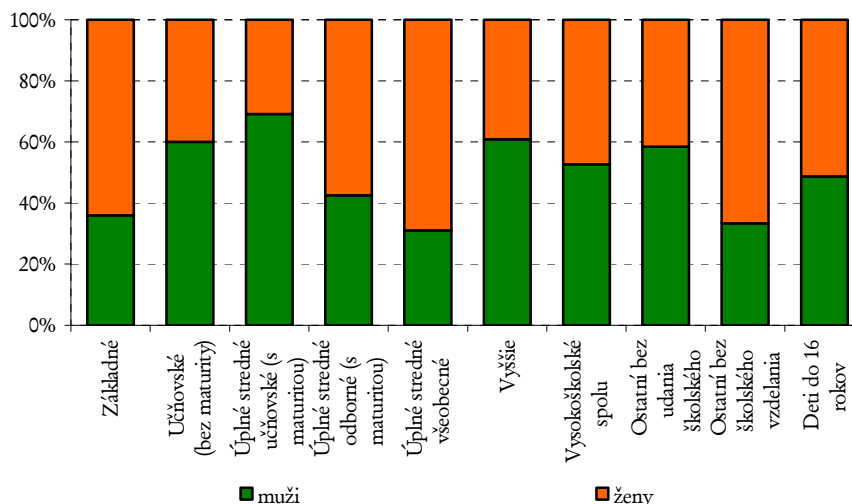

5.5. VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA

V roku 2001 bolo v regióne najviac obyvateľov s ukončeným učňovským vzdelaním bez maturity (27%), úplným stredným odborným s maturitou (17,1%) a základným vzdelaním (15,4%), žiaci a deti do 16 rokov tvorili 24,7%. Vysokoškolsky vzdelaní ľudia tvorili 5,6%. V regióne je zanedbateľná negramotnosť (0,1% = 6 ľudí). Vzdelanosť obyvateľstva ovplyvňuje hlavne vekové zloženie, keď starší ľudia dosahujú celkovo nižšiu vzdelanosť, vzhľadom na menšie možnosti vzdelania v minulosti. Dá sa však očakávať že v nasledujúcom období bude podiel najmä vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov stúpať.

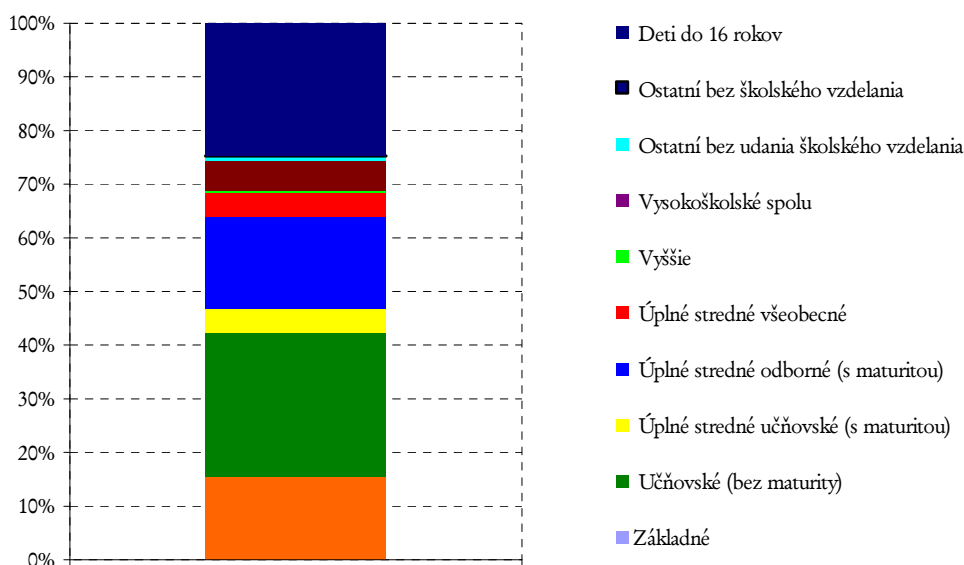
Čo sa vzdelanosti podľa pohlavia týka ženy dominujú v kategóriách základného, úplného stredného odborného, úplného stredného všeobecného vzdelania. V kategóriách ostatných dominujú muži. Bez vzdelania sa vyskytujú 2 muži a 4 ženy. Súčasným a už dlhodobým trendom vo vzdelanosti je rovnosť príležitostí pre štúdium žien i mužov ako aj možnosť štúdia sociálne slabších občanov pomocou rôznych štipendií.

Graf č. 8: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia

zdroj: SODB 2001

Graf č. 9: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva mesta Rajec v roku 2007

zdroj: SODB 2001

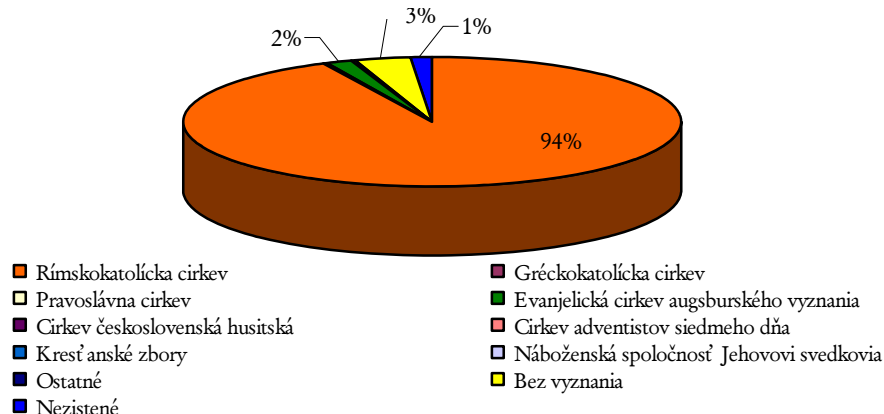
5.6. NÁRODNOSTNÁ A NÁBOŽENSKÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA

Z národnostného hľadiska je daný región homogénny s absolútnou prevahou slovenskej národnosti, ktorá v roku 2001 tvorila 99%. Z ostatných národností tu žijú obyvatelia českej (0,68%), u ktorých však platí značná asimilácia s občanmi slovenskej národnosti. Ostatné národnostné menšiny (maďarská, ukrajinská, nemecká a poľská) predstavujú len zanedbateľný podiel.

V celom regióne jednoznačne prevláda rímskokatolícke náboženské vyznanie. Prihlásilo sa k nemu 92,8% obyvateľstva (v r. 2001). V neporovnateľne menšej miere sú tu aj veriaci evanjelickej cirkvi, ku ktorej inklinuje 115 obyvateľov. Skupina obyvateľov bez náboženského vyznania

predstavuje druhú najpočetnejšiu skupinu - 3,4%. Ostatné cirkvi sú v regióne zastúpené len nepatrne.

Graf č. 10: Náboženská štruktúra obyvateľstva

zdroj: SODB 2001

5.7. ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA PODĽA EKONOMICKEJ AKTIVITY

Podľa údajov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v r. 2001 bolo v danom území 3 115 ekonomicky aktívnych osôb, z toho 1 481 žien. Podiel ekonomicky aktívnych osôb na celkovom počte obyvateľstva bol 51,28% (priemer SR – 49,6%, okres Žilina – 50,7%), pričom ekonomická aktivita žien predstavovala 47,54% (SR – 45,9%, okres Žilina – 47,0%).

Rozhodujúci vplyv na vývin ekonomickej aktivity obyvateľstva má celkový demografický vývin a z neho vyplývajúca veková štruktúra obyvateľstva. Prevažnú väčšinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvoria osoby v produktívnom veku, no malý podiel predstavujú aj osoby v poproduktívnom veku. Existuje reálna možnosť, že v dôsledku zhoršujúcej sa vekovej skladby obyvateľstva a najmä prudkého rastu podielu dôchodcov sa bude postupne zvyšovať hranica odchodu do dôchodku a tým bude počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva narastať.

Z hľadiska jednotlivých odvetví, v roku 2001 dominovala priemyselná výroba, ktorá v obci zamestnávala 27,58% ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Významnú úlohu zohráva takisto stavebníctvo, ktoré zamestnáva 9,57% ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Veľkoobchod, maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru zamestnáva 6,77% ekonomicky aktívnej populácie regiónu.

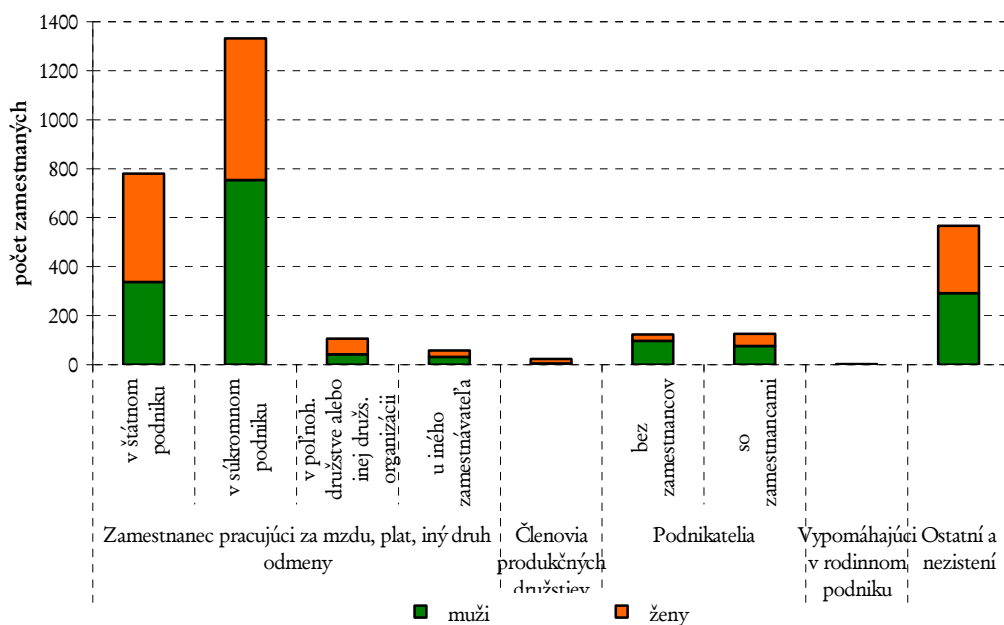
Podiel pracujúcich v jednotlivých odvetviach je do značnej miery ovplyvnený ponukou pracovných príležitostí v meste a samozrejme v okolitých regionálnych a nadregionálnych centrách. Takisto vlastné prírodné zdroje, či kultúrno-historický potenciál výrazne ovplyvňuje zloženie ekonomicky aktívneho obyvateľstva. V neposlednom rade je to samotná vzdelanosť a špecializovaná pracovná sila. V dôsledku rozvoja automobilového priemyslu v Žilinskom okrese, dá sa predpokladať že podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva v jednotlivých odvetviach sa bude postupom času meniť.

Tabuľka č. 13: Prehľad počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov mesta Rajec podľa zamestnania

Vybrané odvetvia	počet ekonomicky aktívnych osôb	podiel ekonomicky aktívnych osôb (%)
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a súvisiace služby	78	2,50
Lesníctvo, ťažba dreva a pridružené služby	34	1,09
Ťažba nerastných surovín	16	0,51
Priemyselná výroba	859	27,58
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	28	0,90
Stavebníctvo	298	9,57
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	211	6,77
Hotely a reštaurácie	80	2,57
Doprava, skladovanie a spoje	119	3,82
Peňažníctvo a poisťovníctvo	39	1,25
Nehnuteľnosti, prenájímanie a obchodné služby, výskum a vývoj	183	5,87
Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	128	4,11
Školstvo	188	6,04
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	116	3,72
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	122	3,92
EA bez udania odvetví	616	19,78
Spolu	3 115	100,00

zdroj: SODB 2001

Graf č. 11: Zamestnanosť podľa spoločenskej skupiny

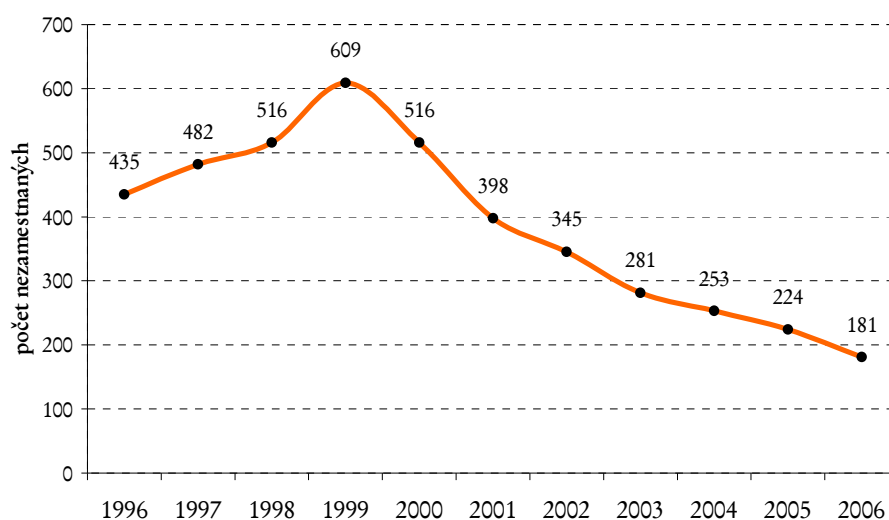
zdroj: SODB 2001

Mesto Rajec má priaznivú ekonomickú základňu najmä pre vznik a chod súkromných podnikov, ktoré majú z celkového počtu zamestnancov v meste najvyšší podiel. Druhým v počte zamestnancov sú štátne podniky, ktoré zamestnávajú cca o 50 % menej ľudí ako podniky súkromné. Poľnohospodárske družstvo a podnikatelia so zamestnancami i bez zamestnancov majú približne rovnaký počet pracujúcich ľudí.

5.8. NEZAMESTNANOSŤ

Nezamestnanosť je prirodzeným fenoménom a atribútom slobodnej spoločnosti založenej na trhovom hospodárstve a demokracii. Jej nekontrolovateľný vývoj spôsobujúci masový charakter však vyvoláva nielen vážne ekonomické, ale aj sociálne problémy (rozpad rodiny, narušené mentálne i fyzické zdravie a rôzne sociálno-patologické javy).

Graf č. 12: Vývoj počtu nezamestnaných v meste Rajec počas rokov 1996 až 2006

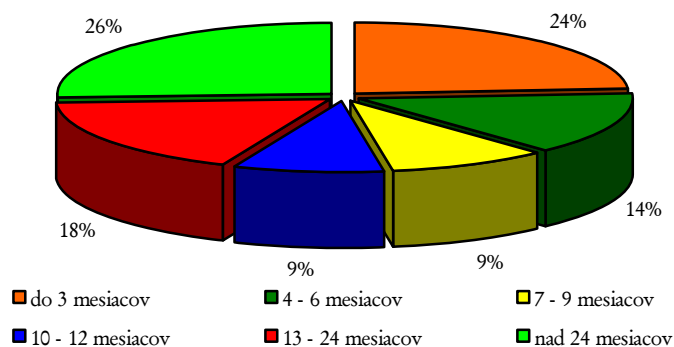

zdroj: ÚPSVaR

Vývoj trhu práce celého Žilinského okresu v roku 1999 poznamenala nepriaznivá situácia z konca roku 1998, kedy útlmom priemyselnej a stavebnej výroby došlo k úbytku mnohých pracovných miest. Zníženie počtu pracovných miest sa výrazne dotklo malého a stredného podnikania, najmä v oblasti dopravy a služieb. Vývoj zamestnanosti sa negatívne prejavil aj v počte a kvalite hlásených voľných pracovných miest vrátane sezónnych prác. Problém spočíval hlavne v tom, že voľné pracovné miesta sa nevytvárali pre profesie, ktoré prevažujú v ponuke trhu práce a opakujú sa hlavne v profesiách krajčírka, predavačka, u ktorých je veľká migrácia. Nezamestnanosť aspoň sčasti pomáhali znižovať verejnoprospešné práce (VPP). Je to aj jedna z možností, ako si obce, ktoré nemajú peniaze nazvyš, môžu vyčistiť a upraviť verejné priestranstvá. Kritériá prijímania ľudí na VPP vysvetľujú značný pokles evidovaných nezamestnaných v roku 2000. V dôsledku hlavne zahraničných investícií, najmä do automobilového priemyslu, ale aj iných oblastí sa nezamestnanosť po roku 2005 naďalej znižovala a v súčasnosti takmer všetky obce dosahujú nezamestnanosť nižšiu, ako je celoslovenský priemer.

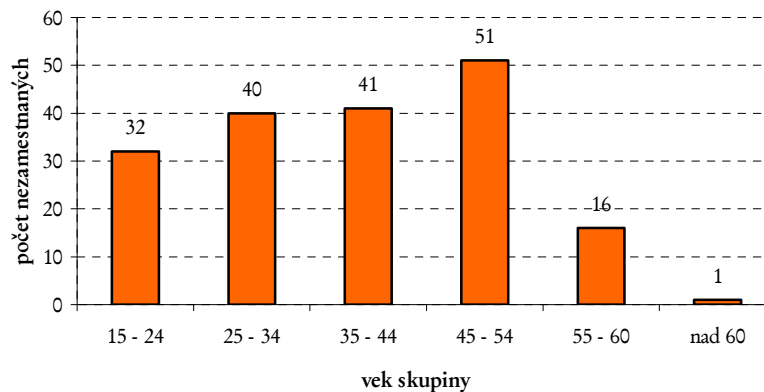
Podľa dĺžky evidencie prevažuje v meste nezamestnanosť dlhodobá, nad 2 roky, pričom len o niečo menej zaostáva nezamestnanosť krátkodobá do 3 mesiacov. V meste vznikol teda stav, kedy najvyšší podiel prislúcha dvom protipólnym kategóriám. Môžeme teda dedukovať, že v meste sú stáli nezamestnaní, najpravdepodobnejšie v produktívnom veku, ktorí už nespĺňajú požiadavky pre novovybudované pracovné miesta, resp. pracovné miesta nenáročnejšieho typu sú už obsadené. Naproti tomu stoja predpokladaní mladí občania či absolventi vysokých škôl, ktorí vytvárajú krátkodobú nezamestnanosť po ukončení štúdia, resp. hľadaním nového a lepšieho pracovného miesta.

Graf č. 13: Nezamestnanosť podľa dĺžky evidencie v roku 2006

zdroj: ÚPSVaR

Graf č. 14: Nezamestnanosť podľa veku v roku 2006

zdroj: ÚPSVaR

Z rozboru štruktúry nezamestnaných podľa vzdelania vyplýva, že najvyššie percento nezamestnaných pochádza zo skupiny obyvateľov s najnižším stupňom vzdelania (základné, alebo učňovské vzdelanie bez maturity aj s maturitou).

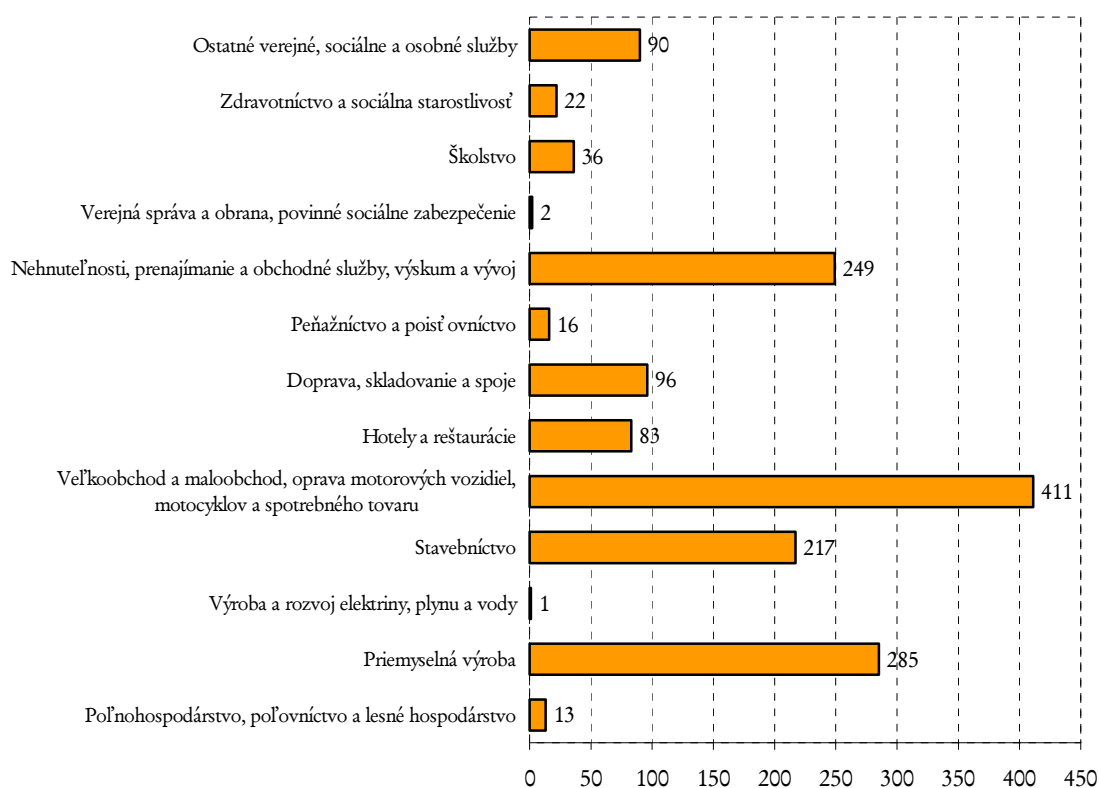
6. HOSPODÁRSTVO A EKONOMICKÁ ZÁKLADŇA

6.1. EKONOMICKÁ ZÁKLADŇA

Pri sledovaní počtu podnikov podľa OKEČ-u je dôležité upozorniť na fakt, že jedna firma sa v jednotlivých kategóriách môže nachádzať viackrát vzhľadom na fakt, že vo svojich činnostiach uvádza viacero druhov činnosti s rôznym OKEČ-om.

Podľa Registra organizácií SR na území prevládajú podniky spadajúce do oblasti „veľkoobchod, maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru“, s podielom 27 %. Druhá najviac zastúpená oblasť bola oblasť „priemyselnej výroby“, kde patrilo 285 podnikov. Len o 36 podnikov menej bolo podľa prideleného OKEČ-u zaradených do oblasti „Nehnutelnosti, prenajímanie a obchodné služby, výskum a vývoj“. Najmenej podnikov (1) spadalo do oblasti „výroba a rozvoj elektriny, plynu a vody“.

Graf č. 15: Štruktúra organizácií vrátane živnostníkov pôsobiacich v meste Rajec podľa OKEČ

zdroj: Register organizácií SR, 2006

Tabuľka č. 14: Štruktúra podnikov z hľadiska právnej formy

PRÁVNA FORMA	počet podnikov	počet podnikov (%)
Akciová spoločnosť	7	1,14
Cirkevná organizácia	1	0,16
Družstvo	3	0,49
Nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby	2	0,33
Obec, mesto	1	0,16
Organizačná jednotka združenia	4	0,65
Podnikateľ – fyzická osoba	459	74,76
Príspevková organizácia	2	0,33
Rozpočtová organizácia	3	0,49
Samostatne hospodáriaci roľník	1	0,16
Slobodné povolanie – fyzická osoba podnikajúca na základe iného ako živnostenského zákona	23	3,75
Spoločenstvá vlastníkov pozemkov, bytov a pod.	19	3,09
Spoločnosť s ručením obmedzeným	64	10,42
Záujmové združenie právnických osôb	2	0,33
Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub, ai.)	23	3,75
spolu	614	100,00

zdroj: Register organizácií SR (2006)

Z hľadiska právnej formy je najpočetnejšou skupinou „Podnikateľ – fyzická osoba“, s percentuálnym podielom 75 %, čo predstavuje 459 podnikov. Druhou najpočetnejšou skupinou podnikov z hľadiska právnej formy sú spoločnosti s ručením obmedzeným (64). V poradí na treťom mieste sa rovnako umiestnili „Združenia (zväz, spolok, spoločnosť, klub ai.) a „Slobodné povolanie“ s absolútnym počtom po 23.

Prieskumom bolo zistené pomerne veľké množstvo disponibilných plôch pre rozvoj priemyslu v súvislosti so zaniknutými prevádzkami, kde je značný rozsah plôch a množstvo objektov pripravených na prenájom a p.

Pre severnú časť Rajca je vypracovaná urbanistická štúdia priemyselnej zóny Rajec – Piesky. Zóna vhodne nadväzuje na existujúcu priemyselnú zónu mesta, presahuje však rámec katastra a pre jej uplatnenie je potrebná partnerská spolupráca so susednou obcou Jasenové.

6.2. PRIMÁRNY SEKTOR

Primárny sektor je tvorený odvetvami produkujúcimi základné suroviny a materiály. Konkrétne sa jedná o poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov a ťažba nerastných surovín. Na území mesta dominuje najmä poľnohospodárska produkcia a lesné hospodárstvo. Pre primárny sektor

hospodárstva je charakteristické nízke tempo vedecko-technického pokroku, pomalý rast produktivity, vysoká investičná náročnosť a relatívne malá ziskovosť výroby, čo vedie k nízkemu záujmu súkromného sektora.

6.2.1. Poľnohospodárstvo

Hoci bolo v minulosti poľnohospodárstvo tradičnou oblasťou zamestnanosti obyvateľov, jeho význam z hľadiska zabezpečovania zdroja obživy klesá a rastie jeho význam pri utváraní a udržiavaní kultúrnej krajiny s produkciou špecifických bioproduktov, čo je významný predpoklad pre rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky. V súčasnosti možno povedať že stav poľnohospodárstva na území Rajca stagnuje v dôsledku nízkej rentability, výnosnosti ako i ekonomickej situácii v štáte.

K najvýznamnejším poľnohospodárskym firmám v Rajci patrí AGROREGIÓN Rajec, zaoberajúci sa hlavne rastlinnou a živočíšnou výrobou a ich predajom. Hospodári na pôde v Rajeckej doline o verifikovanej výmere 3981 ha. Spoločnosť Agroregión je typický podnik poľnohospodárskej prvovýroby a skladá sa z viacerých závodov: rastlinná výroba, živočíšna výroba, stredisko mechanizácie a služieb, obchodný závod a riaditeľstvo spoločnosti.

V procese transformácie poľnohospodárstva sa mnohé poľnohospodárske podniky snažia o finalizáciu výroby. Keďže rozhodujúcim kritériom je efektívnosť výroby, ekonomicky výhodnejšie sa preto javí zriadenie spoločných spracovateľských zariadení pre viac poľnohospodárskych podnikov. Na riešenom území vznikol preto spracovateľský podnik EUROFARM – Rajec – bitúnok, ktorý sa zaoberá hlavne porážkou ošípaných, ich spracovaním a predajom bravčového mäsa.

6.2.2. Lesné hospodárstvo

Lesy sú v užívaní štátnej organizácie, ktoré obhospodaruje Odštepný lesný závod Žilina so svojimi lesnými správami. Neštátne lesy obhospodarujú pôvodní vlastníci lesov, prípadne združenia vlastníkov a podielnikov lesov. Na území funguje urbárske a pozemkové spoločenstvo - Cenzuálne spolumajiteľstvo PS so sídlom v Rajci. Cenzuálne spolumajiteľstvo je pozemkové spoločenstvo zaoberajúce sa predajom dreva – guľatiny, vlákny, paliva a stavebného reziva.

6.3. SEKUNDÁRNY SEKTOR

Na primárny sektor nadväzuje a je od neho závislý sekundárny sektor ekonomiky, ktorý je tvorený odvetvami spracovateľského priemyslu a stavebníctva. Pre tento sektor je na rozdiel od primárneho charakteristické rýchle tempo vedecko-technického pokroku, rýchla obmena sortimentu výrobkov, rast produktivity práce a tiež aj vysoká investičná náročnosť. Sekundárny sektor zároveň výrazne ovplyvňuje stupeň rozvoja ekonomiky ako i životnej úrovne obyvateľstva.

Priemyselná činnosť je zameraná predovšetkým na elektrotechnický a strojársky priemysel. Významné postavenie má i stavebná činnosť. Okrem toho má v regióne silné zastúpenie aj spracovanie dreva – stolárstvo, rezbárstvo, výroba nábytku, stavba drevených domov, píly.

Drevospracujúci priemysel na riešenom území reprezentuje predovšetkým spoločnosť Drevodom Rajec, s. r. o., ktorá bola založená v roku 1992. V súčasnosti Drevodom Rajec je jednou z najväčších európskych spoločností zaoberajúcich sa výstavbou zrubových domov a je členom medzinárodnej organizácie International Log Builders's Association (ILBA), ktorá združuje výrobcov a odborníkov v oblasti zrubových drevodomov. Spoločnosť zamestnáva približne 100 zamestnancov a ročne v prevádzke spracuje približne 1 500 až 2 000 m³ drevnej hmoty. Kapacita výroby umožňuje postaviť cca 100 domov ročne.

Spoločnosť VINUTA, s. r. o. so sídlom v Rajci je výrobná spoločnosť a jej tradičnou výrobou je elektrotechnická (výroba transformátorov a tlmiviek pre rôzne použitia napr. ako napájacie zdroje v audiotechnike, osvetlenia, zväracie transformátory, v meracej a regulačnej technike a oprave elektromotorov) a strojárka výroba (výroba dielcov z tenkých plechov, výroba rôznych základných rámov, držiakov a krytov pre elektrotechnický priemysel ako aj zväraciu a inú techniku či výroba presných súčiastok). Bola založená už v roku 1960 ako štátny podnik a v roku 1996 prešla do súkromného vlastníctva. V súčasnosti spoločnosť zamestnáva 180 ľudí predovšetkým z blízkeho okolia.

Ďalším významným výrobným podnikom na území Rajeckej doliny je spoločnosť ZIPP BRATISLAVA, s. r. o. so sídlom v Bratislave, ktorého prevádzka sa nachádza aj v Rajci. Spoločnosť má dlhoročnú tradíciu vo vývoji a výrobe prefabrikovaných nosných konštrukcií všetkých druhov stavieb. Okrem toho sa zameriavajú aj na vykonávanie projektovej a inžinierskej činnosti, developerskú činnosť, predaj bytov, kancelárskych a administratívnych priestorov. V súčasnosti má prevádzka okolo 200 zamestnancov.

Na území mesta má svoju prevádzku aj spoločnosť Galvatech, s. r. o., ktorá na trhu pôsobí v oblasti povrchových úprav už od roku 2003. V súčasnosti spoločnosť zamestnáva 30 pracovníkov. Do budúca firma plánuje rozšíriť oblasť svojej činnosti o mokré a práškové lakovanie, čím chcú svojim zákazníkom ponúknuť komplexnú ponuku povrchových úprav.

Prevádzku v Rajci má i Kofola, a. s. so sídlom v Rajeckej Lesnej. Jej hlavnou činnosťou je najmä expedícia výrobkov a zamestnáva okolo 35 osôb.

Tabuľka č. 15: Zoznam firiem sekundárneho sektoru, podľa ÚPN Rajec, 2006 - Priemyselná zóna Rajec – sever

Názov	Stručný popis
NDŽ s.r.o. Žilina prevádzka Rajec	dopravná činnosť, priemerný počet zamestnancov 35
LECOL s.r.o.	nakladanie s odpadmi, priestor bez stálych pracovníkov, 3 nákladné automobily
Drevotvar, združenie	výroba drevených hodín, barometrov a iných výrobkov z dreva, 35 zamestnancov
Rezivo s. r. o.	píla, 4 pracovníci, 8 nákladných vozidiel
Pneuservis	servis pneumatík, ich demontáž, montáž, 2 pracovníci
Stavebniny	1 pracovník, 1 nákladné auto
Modemax	výroba odevov v rekonštrukcii,
Vinuta, s.r.o.	elektrotechnická výroba, 180 zamestnancov, 5 - 10 dovozov a vývozov nákladnými autami a dodávkami denne,
ROSS s.r.o.	svetelná a nesvetelná reklama, výroba regálov, zásobníkov,

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

	stolíkov, markízy, digitálna tlač, 200 zamestnancov
Správa a údržba ciest Rajec	14 zamestnancov
HULEC PARKET Slovakia	výroba intarzovaných parkiet, priemerný počet zamestnancov 10, výhľad max. 20
Agroregión a.s. Rajec	Sídli tu aj administratívna budova firmy LECOL.

zdroj: ÚPN Rajec, 2006

Tabuľka č. 16: Zoznam firiem sekundárneho sektoru, podľa ÚPN Rajec, 2006 - Priemyselná zóna Rajec - východ

Názov	Stručný popis
Pekáreň	10 zamestnancov
Uholné sklady, stavebninyRajec	5 zamestnancov + 5 živnostníkov
Bellandi SLOVENSKO s.r.o.	v priestoroch bývalého Korasanu predtým Slovena, textilná výroba mykanej vlnenej metráže, 54 zamestnancov
EUROENTERPRISE s.r.o.	v priestoroch bývalého Korasanu predtým Slovena, ponúka priestory na prenájom – 9 hál v areáli s pozemkom 41 138 m ² , zastavaná plocha 25 169 m ² ,
Korasan a. s.	dopredaj kobercov, po dopredaní budú priestory ponúknuté novému investorovi, 3 zamestnanci
Siringe s.r.o.	v priestoroch bývalého Korasanu predtým Slovena, 4 zamestnanci, výroba obväzového zdravotníckeho materiálu v ¼ priestorov, 4 zamestnanci
Katrimex s.r.o.	v priestoroch bývalého výrobného družstva Rajčianka, píliarska výroba, palivové krbové drevo, tesárska výroba, prenájom priestorov, 35 pracovníkov, predpoklad zamestnanosti 200 ľudí
SHM Slovakia	v priestoroch bývalého výrobného družstva Rajčianka, povlakovanie nástrojov, 15 zamestnancov
ANAJ Slovakia	v priestoroch bývalého výrobného družstva Rajčianka, brúsenie nástrojov, 7 – 8 zamestnancov
Mateo s.r.o.	v priestoroch bývalého výrobného družstva Rajčianka, veľkosklad s obalovou technikou 4 – 5 zamestnancov
Mitherm s.r.o.	v priestoroch bývalého výrobného družstva Rajčianka, len administratíva 3 - 4 zamestnanci
Alias s.r.o.	v priestoroch bývalého výrobného družstva Rajčianka, len administratíva 4 zamestnanci
Kofola s.r.o.	v priestoroch bývalého výrobného družstva Rajčianka, len administratíva 8 - 10 zamestnancov
Kovošrot LK	výkup železného šrotu, farebných kovov a koží z domácich hospodárskych zvierat, 1 pracovník
Rezbár s.r.o.	výroba na zákazku, nosná časť výroby nábytku (60%), rezbárska výroba, komponenty nábytku, umelecké predmety (40%), priestory na prenájom, 18 pracovníkov
ZIPP (STRABAG) Bratislava, závod Žilina s.r.o.	výroba ŽB prefabrikovaných prvkov hocíjakého tvaru a rozmeru, 195 - 200 zamestnancov

Diamoak - obchodno-výrobné družstvo	v priestoroch bývalého ZVL Diamon a.s., strojárská výroba, strihacie a lisovacie náradie, súčasti strojov, spolupráca na údržbe strojov, 14 zamestnancov, zámer do 20 – 25 pracovníkov
Galvatech s.r.o. Kysucké Nové Mesto - prevádzka Rajec	v priestoroch bývalého ZVL Diamon a.s., povrchová úprava kovov – tryskanie, omieľanie, zinkovanie, niklovanie, fosfátovanie, čiernenie, pripravené lisovanie, 40 zamestnancov, výhľad 45
Rotop - so sídlom v Považskej Bystrici, prevádzka Rajec	družstvo v priestoroch bývalého ZVL Diamon a.s., oprava malej poľnohospodárskej techniky, 3 pracovníci
Majomax s.r.o. - so sídlom v Považskej Bystrici, prevádzka Rajec	družstvo v priestoroch bývalého ZVL Diamon a.s., sklad transformátorov, delenie oceľového materiálu, 2 zamestnanci
FITA s.r.o. - autolakovňa	v priestoroch bývalého ZVL Diamon a.s., 4 pracovníci
Kofola a.s. Rajecká Lesná - prevádzka Rajec	expedícia výrobkov, 35 zamestnancov

zdroj: ÚPN Rajec, 2006

Tabuľka č. 17: Zoznam firiem sekundárneho sektoru, podľa ÚPN Rajec, 2006 – ostatné

Názov	Stručný popis
Agroregión a.s. Rajec	obchodné služby
Eurofarm Rajec	bitúnok a veľkoobchod z bravčovým mäsom, 15 zamestnancov
Kovoraj s.r.o.	zámočnícka dielňa, 3 pracovníci, doprava materiálu
Cenzuálne spolumajiteľstvo (pozemkové spoločenstvo)	– píla, 5 pracovníkov, zámer rozšíriť výrobu – 10 pracovníkov, doprava materiálu
VERANN s.r.o.	výroba dámskych odevov, 17 pracovníkov
Pekáreň Bohdalová	13 pracovníkov
LM KOVO	zámočnícke, frézarské, sústružnícke a lisárske práce, 6 zamestnanci
Torelec	výroba toroidných transformátorov, 30 pracovníkov
Výroba a sklady zmrzliny	bývalá Intimoda a Rezbár, v rekonštrukcii, zámer zvyšovania výroby na 25 pracovníkov,
Rajecký stavebný podnik	4 pracovníci vedenia, zámer zvyšovanie výroby a počtu pracovníkov vedenia na 8
Drevodom Rajec s.r.o.	budova MsÚ Rajec stavebná činnosť, podlahy, krovky, administratíva 6 pracovníkov
eu-con s.r.o.	výroba a montáž drevených domov, krovov, iná stavebná činnosť, predaj reziva, (výroba stavebných prvkov pre finálnu výrobu), 6 zamestnancov
DREVOSPEKTRUM s.r.o.	výroba interiérov na zákazku, 19 - 25 pracovníkov

zdroj: ÚPN Rajec, 2006

6.4. TERCIÁRNY SEKTOR

Terciárny sektor zahŕňa všetky druhy služieb, obchod, dopravu a spoje. Považuje sa za najvyspelejší sektor vo vyspelých krajinách. Charakteristickými črtami tohto sektora je rýchle tempo vedecko-technického pokroku, rýchly rast produktivity práce a najnižšia investičná náročnosť.

Stravovacie a ubytovacie zariadenia sú v sídle zastúpené niekoľkými existujúcimi zariadeniami. Medzi najdôležitejšie patria: hotel Kľak, toho času uzatvorený, penzión Rajec 65 lôžok, 46 stoličiek v reštaurácii /pizzéria/ a 50 stoličiek s spoločenskou miestnosťou, penzión Dubová 12 lôžok, 73 stoličiek, Penzión Rajec 65 lôžok, Turistická ubytovňa na kúpalisku 55 lôžok, reštaurácia kúpalisko Veronika 50 stoličiek, bar Kúpalisko – spoločenská miestnosť 60 stoličiek, bistro kúpalisko v sezóne 200 stoličiek, stravovanie Rajka 20 stoličiek, kaviareň Rio Cafe 60 stoličiek, vináreň Ravin 17 stoličiek, Rajecká piváreň 78 stoličiek, pohostinstvá občerstvenia, hostince, bary a bufety v kapacite spolu cca 285 stoličiek, cukráreň 24 stoličiek, zmrzlina spolu 44 stoličiek.

Zariadenia obchodu zohrávajú významnú úlohu pri vytváraní pracovných príležitostí najmä v sídlach, s väčšou dochádzkovou vzdialenosťou do okresného mesta.

Základnú obchodnú vybavenosť v meste tvoria potraviny Coop Jednota, ktoré sú tu zastúpené spolu s menšími súkromnými obchodmi (potravinovými alebo so zmiešaným tovarom). Okrem základných potravín sú v meste aj ďalšie špecializované predajne s predajom mäsa, zeleniny a rýb.

Okrem potravinárskych predajní sú v meste tieto predajne: železiarstvo, nábytok, textil, bytový textil a textilná galantéria (celkom 12 predajní), elektrospotrebiče, domáce potreby, drogeria, kozmetika, farby laky, obuv, odevy, lacné odevy, bicykle, kočíky, kvetinárstvo (2 predajne), akvaristika, kryštál – sklo, sklo – porcelán, umelecké sklo, starožitnosti, zberateľské potreby, zlatníctvo, mobily, autosúčiastky, inštalacioné materiály, hnojivá, C – mix 35, minikoruna, sudového vína (3 predajne), noviny, tabak (2 predajne), propán-butánových fliaš, náhradných dielov pre sieťotlač, náhradných dielov pre poľnotechniku, PC, čerpacia stanica PHL. Celkom je na území mesta 25 potravinárskych predajní, 21 pohostinských prevádzok a 85 ostatných predajní.

V rámci služieb sú v meste umiestnené ešte ďalšie prevádzky ako štyri kaderníctva, holičstvo, kozmetika, manikúra s pedikúrou, rýchlopráčovňa, čistiareň odevov, pohrebná služba, veterinárna ambulancia, autoškola, videopožičovňa, DVD požičovňa, stávkové kancelárie, záložňa, herne, služby mobilných operátorov, cestovná agentúra, informačná služba o ubytovaní v súkromí, poštové služby, banky, ekonomické služby, stavebné sporiteľne, poisťovňa, zmenáreň, internet centrum, a zariadenia remesiel – krajčírstva, opravovňa hodín, opravovne elektrospotrebičov, sklenárstva, fotoslužba, kamenárstva, drevovýroba, rezbárske práce, zvaračské práce, autokarosárska dielňa a opravy a predaj lesnej a poľnotechniky.

V drobných službách je v Rajci deficit v opravách obuvi, odevov, čistiarni .

V peňažníctve a poisťovníctve sa očakáva posilnenie pobočiek – napr. Tatrabanka, VZP.

Tabuľka č. 18: Prehľad vybraných služieb v meste Rajec

Zariadenie	Prítomnosť zariadenia
Predajňa potravinárskeho tovaru	áno
Predajňa zmiešaného tovaru	áno
Pohostinské odbytové stredisko	áno

Predajňa nepotravinárskeho tovaru	áno
Predajňa pohonných látok	áno
Zariadenie pre údržbu a opravu motorových vozidiel	áno
Predajňa súčiastok a príslušenstva pre motorové vozidlá	áno
Hotel (motel, hotel)	áno
Penzión *** až *	áno
Turistická ubytovňa **, *	áno
Chatová osada *** až * Porubská	áno
Kemping **** až *	nie
Ostatné hromadné ubytovacie zariadenia	áno
Komerčná poisťovňa	áno
Komerčná banka	áno
Bankomat	áno

Zdroj: Informačný systém Mestskej a obecnej štatistiky

7. CESTOVNÝ RUCH

Rajec je súčasťou Žilinského kraja ktorým prechádza významný turistický tranzit. V zmysle ÚPN – VÚC Žilinského kraja priestor Rajec a Čičmany si vyžadujú v rámci rekreačných väzieb a vzťahov medzikrajoú spoluprácu s Trenčianskym krajom. Rekreačný potenciál Rajca je primeraný prírodným danostiam. Jeho danosti a aktivity majú regionálny význam. V rámci ÚPN VÚC bolo záujmové územie Rajca zaradené do rekreačného krajinného celku Rajecká kotlina.

Za účelom zhodnotenia súčasného stavu a potenciálu rozvoja cestovného ruchu na území katastra mesta a v jeho okolí, je potrebné zanalyzovať vymedzené územie z hľadiska množstva faktorov. Potenciál je možné označiť ako určité rozdiely v spôsobilosti krajiny pre rozvoj cestovného ruchu, ktoré bližšie špecifikovať umožní hodnotenie primárnej a sekundárnej ponuky cestovného ruchu.

7.1. ANALÝZA PRIMÁRNEJ PONUKY

Primárna ponuka mesta Rajec je rozhodujúcim faktorom, ktorý ovplyvňuje úspech na trhu cestovného ruchu. Primárna ponuka je daná prírodným potenciálom (reliéf, vodstvo, podnebie, flóra, fauna) a antropogénna ponuka, ktorú reprezentujú predovšetkým kultúrno-historické predpoklady územia.

Z hľadiska primárnej ponuky je dôležité uvedomiť si aj význam priestoru – rozmiestnenia vybraných atraktivít cestovného ruchu. V princípe nie je dôležitá ich prítomnosť na území katastra, ale ich dobrá dostupnosť. Aj z toho dôvodu má Rajec dobré predpoklady pre cestovný ruch i keď nie všetky prírodné, či kultúrno-historické atraktivity sa nachádzajú na jeho území. Preto sa v rámci hodnotenia primárnej ponuky budeme zaoberať nielen územím Rajca, ale aj širším priestorom v jeho okolí, v rámci dobrej dostupnosti.

7.1.1. Prírodný potenciál – teoretická časť

Z prírodných predpokladov sa vo vzťahu k rekreačným aktivitám uplatňuje predovšetkým reliéf, klíma, vodstvo, rastlinstvo a živočíšstvo.

Reliéf

Hlavné oblasti realizácie cestovného ruchu určuje rôznorodosť reliéfu. Význam pre kvalitu podmienok rozvoja cestovného ruchu zohráva nadmorská výška územia, ktorá spolu s relatívnou výškovou členitosťou reliéfu a sklonom svahov, významne ovplyvňujú estetickú hodnotu krajiny a sú dôležitým ukazovateľom vhodnosti územia najmä pre turistiku a zimné športy. Významnú úlohu zohráva tiež expozícia reliéfu voči svetovým stranám sa vyjadruje určením orientácie svahov. Z rekreačných aktivít má expozícia svahu vplyv na chatárenie, pasívny odpočinok a záhradkárenie, ktoré uprednostňujú južnú, juhovýchodnú a juhozápadnú expozíciu reliéfu. Pre zimné športy (lyžovanie, sánkovanie) je vhodná orientácia na sever.

Klíma

Územie katastra a jeho okolie patrí podľa základných klimatických charakteristík do mierne teplej podnebnjej oblasti s chladnou zimou, čo významne vplýva na charakter zimnej rekreácie v danej oblasti. Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ ide o letnú rekreáciu, najvhodnejší je mesiac júl, v súvislosti so zimnou rekreáciou je to január.

Fauna a Flóra

Vplyv rastlinstva a živočíšstva na jednotlivé rekreačné aktivity je rozmanitý a mení sa v priebehu roka. Rastlinstvo v systéme prírodného prostredia hrá významnú úlohu najmä z toho hľadiska, že zeleň pôsobí na nervový systém človeka, ktorý sa tak rýchlejšie regeneruje. V jarnom období po ústupe snehovej pokrývky spríjemňuje pobyt v prírode svieža zeleň, čo spôsobuje zvýšenú návštevnosť postupne od nižších vegetačných stupňov, najmä na podhorských lúčkach. V letnom polroku, často sprevádzanom horúčavami, je zvýšený dopyt najmä po listnatých a ihličnatých lesoch v horských oblastiach. V jesennom období plní vegetácia hlavne estetickú funkciu – bukové lesy v okolí Rajca a Rajeckých Teplíc. . V tomto ročnom období je veľkým lákadlom zber liečivých rastlín a lesných plodov. Živočíšstvo vplýva na návštevnosť regiónu len pre obmedzenú skupinu účastníkov cestovného ruchu – záujemcov o poľovníctvo a rybolov. Z lovej zveri majú najväčší význam diviacia zver, medvede, vysoká zver a veľké množstvo druhov rýb stojatých a tečúcich vôd.

Vodstvo

Z hľadiska realizácie cestovného ruchu v určitej oblasti má prítomnosť rôznych foriem vody veľmi dôležitý význam. Povrchové vody pôsobia ako lokalizačné činitele, ktoré podporujú rozvoj sezónneho rekreačného cestovného ruchu. Vplyvy klímy podmieňujú sezónny výskyt cestovného ruchu v okolí vodných tokov a prirodzených aj umelých vodných nádrží. Podzemné vody majú z hľadiska cestovného ruchu dôležitý význam. Voda je schopná absorbovať voľné chemické prvky z hornín, ktoré majú priaznivý vplyv na ľudský organizmus, preto podzemné vody často tvoria významnú zložku krajiny, vplývajúcu na cestovný ruch. Najintenzívnejšie pôsobia na využívanie krajiny z hľadiska cestovného ruchu termálne pramene s balneologickými účinkami.

7.1.2. Prírodný potenciál – prírodné atraktivity cestovného ruchu

---

Prírodné danosti na území katastra mesta Rajec a v jeho blízkom okolí umožňujú rozvíjať predovšetkým pobyt pri vode, podhorskú rekreáciu, všetky formy turistiky a je východiskovým miestom pre zimné lyžiarske športy.

Vodná nádrž – rybník Košariská a tok Rajčianky, sú spojené s rybolovom a pobytom pri vode. Najmä v lete slúži vodná nádrž Košariská obyvateľom Rajca ako miesto jednoduchého oddychu. V zime sa využíva na korčuľovanie a bežecké lyžovanie. Možno povedať, že sa jedná o vodnú nádrž s lokálnou atraktívnosťou.

Pre víkendovú rekreáciu je možné využívať lokality v okolí bohaté na lesy a podhorské lúky. V lete sú to značkované turistické chodníky v Lúčanskej Malej Fatre keď na chodník v doline Porubského potoka nadväzuje po hlavnom hrebeni chodník v priestore sedlo Maríková – Usypaná

skala – Hnilická Kýčera – Úplaz (s pokračovaním na obe strany LMF) a v zime (v prípade, že je sneh) pre nenáročných svahy nad obcou a pre tých náročnejších stredisko zjazdového lyžovania v neďalekej obci Rajecká Lesná, Čičmany a Fačkovské sedlo.

Mesto Rajec je v súčasnosti využívané na rekreačné účely aj formou chalupárstva. V meste sú 4 domy užívané na rekreačné účely, ako víkendové domy, chalupy. Smerom na Lúčanskú Malú Fatru v priestore povodia Porubského potoka sa nachádzajú jednotlivé chaty, ktorých výstavba sa rozvíjala živelne.

Každodenná rekreácia je sústredená do záhradkárskeho osád a súkromných záhrad, ktorých funkcia sa postupne mení z hospodársko-pestovateľskej na pobytovo-rekreačnú s rastúcim podielom okrasnej zelene.

Z prírodných lokalít, zaujímavých pre cestovný ruch, ktoré sa nachádzajú v širšom okolí mesta Rajec možno vybrať tieto:

lokality s estetickou hodnotou reliéfu (výhľad, kontrastný reliéf):

- Skalky (680 m n.m.) priamo nad Rajeckými Teplícami poskytujú pôsobivý výhľad na celé kúpeľné mesto, príslušné obce i veľkú časť Rajeckej doliny a Malej Fatry
- Kľak (1351,6 m n.m.) pri dobrej viditeľnosti možno vidieť takmer celú Žilinskú kotlinu až po Žilinu, ďalej si môžeme pozrieť Lúčanskú Malú Fatru, Strážovské vrchy a Turčiansku kotlinu
- Veľká Lúka (1475,5 m n.m.) - výhľad na Žilinskú kotlinu, Turčiansku kotlinu, Strážovské vrchy, Veľkú Fatru
- Ďalšie lokality: Poluvsianska skalná ihla (Raj. Teplice), Zbyňovské skaly – Baby (Zbyňov), Kamenný diel – Patúch (Zbyňov), Skala Kľak (Fačkov), Turská skala (Turie) a doliny (Medzihorská, Rajekolesnianska a iné)

lokality s atraktívnym vegetačným porastom

ihličnaté a listnaté lesy v horských oblastiach

- hora Tlstá (Rajecké Teplice)
- doliny Malej Fatry (Kunerad, Kamenná Poruba, Ďurčiná, Rajecká Lesná, Fačkov)
- Strážovské vrchy (Čičmany), Súľovské vrchy (Zbyňov)

lesy s estetickou funkciou

- bukové lesy v okolí Rajeckých Teplíc a Rajca (hlavne v jesennom období)

zber liečivých rastlín a lesných plodov

- v katastroch obcí Kunerad, Rajecká Lesná, Fačkov

lokality s vodnými atraktivitami

- športový rybník v Rajci a rybník v Rajeckých Tepliciach
- termálne pramene v Rajci a Rajeckých Tepliciach

7.1.3. Kultúrno-historický potenciál – teoretická časť

Rozvoju cestovného ruchu v území popri existencii bohatého prírodného potenciálu napomáha aj kultúrno-historický potenciál, ktorý tvoria objekty nehnuteľných, hnutel'ných, muzeálnych a galerijných zbierok. Rôznorodý fond kultúrnych pamiatok, kultúrnych zariadení a podujatí ovplyvňuje ponuku služieb viazanú na poznávanie histórie a pamiatok, návštevy

kultúrno-spoločenských zariadení a rôznych festivalov, koncertov, slávností a výstav. Mesto a jeho okolie je pomerne bohaté, predovšetkým na pamiatky sakrálnej architektúry, kaštiele, kúpeľné domy, múzeá a pamätníky z obdobia druhej svetovej vojny.

Aj napriek relatívnej bohatosti kultúrno-historického potenciálu v území nemožno čakať rovnako intenzívnu návštevnosť každej atraktivity vzhľadom na jej súčasný stav, príp. nedostatočnú atraktívnosť pre široké masy záujemcov, zároveň sú mnohé z kultúrnych pamiatok ponúkané návštevníkom regiónu nedostatočne.

7.1.4. Kultúrno-historický potenciál – atraktivity

Najväčším lákadlom v meste je nepochybne mestská pamiatková zóna Rajec. Historické jadro v minulosti veľmi živého remeselného mestečka Rajec, ktorý sa už od 12. stor. vyvíjal na križovatke obchodných ciest ako významné stredisko remesiel a obchodu bolo v roku 1991 vyhlásené za mestskú pamiatkovú zónu. S dodnes zachovalou urbanisticko-architektonickou štruktúrou s dominantou gotického kostola a renesančnou radnicou v strede námestia predstavuje Rajec typický stredoveký mestský útvar. V minulosti Rajec dlho súperil o prvenstvo so Žilinou, isté obdobie bol dokonca väčším mestom. Význam Žiliny však rýchlejšie stúpala, pretože ňou viedli významnejšie cesty.

V mestskej pamiatkovej zóne sa dodnes nachádzajú meštianske obytné domy (pôvodne renesančné, barokové a barokovo-klasicistické), popri už spomínanej renesančnej radnici zo 16. stor., v 2. polovici 18. stor. zbarokizovanej a spomínaného gotického kostola z 1. polovice 14. stor. aj trojičný stĺp z roku 1818.

V meste sa nachádzajú tieto objekty kultúrnych pamiatok zapísaných v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok SR: Radnica, Meštiansky dom – Mestský pivovar – Mestské múzeum, Hospodárska budova (Mahrerov dom), Pamätník SNP, Stará fara, Kostol sv. Ladislava, Trojičný stĺp, Pamätník SNP.

Kultúrno-historickú zložku v meste zabezpečuje aj mestské múzeum Rajec, ktoré vzniklo v roku 1992, verejnosti bolo sprístupnené až v roku 1993. Múzeum sa nachádza v historickej budove zo 17. storočia, ktorá je zapísaná v zozname národných kultúrnych pamiatok. Ešte v 19. storočí to bol jednoposchodový renesančne a barokovo upravený meštiansky dom, ktorý slúžil ako mestský pivovar. Na budove múzea sú umiestnené 2 pamätne tabule. Vyrezávaná brána zo začiatku 20. storočia pochádza z dielne bratov Igondovcov, ktorí zahynuli v prvej svetovej vojne. V budove múzea sú umiestnené dve stále expozície – národopisná a prírodovedná.

Okolie mesta Rajec ponúka takisto množstvo zaujímavostí kultúrno-historického charakteru, čo robí z mesta dobrý východiskový bod pre poznávacie výlety do okolitých obcí. Možno teda spomenúť aspoň niektoré z nich:

- Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry v obci Čičmany so zachovalou unikátnou ľudovou architektúrou – maľovanými zrubovými drevenicami.
- Betlehem a pútnický cestovný ruch v Rajeckej Lesnej
- Lietavský hrad – druhá najväčšia zrúcanina na Slovensku
- Zámok a historický park v Kunerade - Secesný kaštieľ bol postavený v roku 1916
- Historické jadro kúpeľného centra Rajecké Teplice
- Ekoskanzen Gazdovský dvor

7.2. ANALÝZA SEKUNDÁRNEJ PONUKY

Sekundárnu ponuku v cestovnom ruchu tvorí:

- supraštruktúra cestovného ruchu (ubytovacie a stravovacie zariadenia), ktorú využívajú prevažne účastníci cestovného ruchu,
- infraštruktúra cestovného ruchu (turistické informačné kancelárie, cestovné kancelárie, zmenárne, hraničné priechody...) a
- všeobecná infraštruktúra (športovo-rekreačné zariadenia a aktivity, kultúrno-spoločenské zariadenia a organizované podujatia, dopravná infraštruktúra...), ktorú využívajú obyvatelia regiónu i účastníci cestovného ruchu.

7.2.1. Ubytovacie zariadenia

V meste Rajec sa podľa oficiálnych štatistických údajov z roku 2005 nachádzajú ubytovacie zariadenia penziónového či hotelového typu - hotel Kľak (v súčasnosti zatvorený), penzióny Rajec a Dubová.

Tabuľka č. 19: Prehľad ubytovacích zariadení hotelového a penziónového typu

Obec	Počet zariadení	Počet lôžok	Počet	Z toho	
			návštevníkov	domáci	zahraniční
Rajec	3	113	1 424	1 084	340

zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Žiline, 2005

V meste sa nachádzajú 4 objekty, ktoré sú využívané iba ako rekreačné chalupy. Okrem toho pomerne zanedbateľný počet lôžok využívaných na ubytovanie je v súkromí. V sezóne sú obsadené iba cez víkendy, prípadne dva až tri týždne. Novinkou je ubytovanie v termálnom kúpalisku Veronika s počtom lôžok 55.

Smerom na Lúčanskú Malú Fatru v priestore povodia Porubského potoka sa nachádzajú jednotlivé chaty. Chaty sú rozmiestnené v lokalitách, ktoré sú bližšie špecifikované v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 20: Prehľad jestvujúcich chát a chalúp podľa lokalít

Názov chatovej lokality	počet chát
Jastrabná	2
Lehotná	8
Názov neidentifikovaný	1
Spolu	11
počet lôžok na chatu - priemerne	4
Lôžková kapacita	44

7.2.2. Stravovacie zariadenia

V meste nie je k dispozícii kompletná databáza stravovacích zariadení podľa kategórie, ani ich stravovacia kapacita. Lokalizácia pohostinských odbytových stredísk je nerovnomerná, keď sa podstatná časť stravovacích zariadení nachádza v centre mesta. Stravovacie zariadenia sa vyskytujú ako súčasť ubytovacích zariadení, ktoré slúžia aj pre pasantov (neubytovaných hostí), oba penzióny a kúpalisko Veronika alebo sú to samostatné stravovacie zariadenia nižšej kategórie ako napr. hostince, vináreň, kaviareň, pivárne, pohostinstvá, reštaurácie, pizzéria, espressá, bary, cukrárne, alebo ako sezónne stravovacie zariadenia ako sú bufety, občerstvenia a pod.. Regionálne stravovacie zariadenia sú v rôznych štýloch, väčšinou ale na báze slovenskej kuchyne.

Zariadenia určené na rýchle a doplnkové stravovanie zostávajú v niektorých častiach mesta problémom. Viaceré z nich nespĺňajú žiadne estetické kritériá, často je problematická aj ich hygienická úroveň.

7.2.3. Turistické informačné kancelárie a cestovné agentúry

Keďže Rajec je malé mesto, ktoré navyše susedí s turisticky významnými mestami a obcami (Rajecké Teplice, Čičmany, Rajecká Lesná a pod.), budeme v tejto kapitole uvažovať o Rajci ako o súčasť mikroregiónu Rajecká dolina, čím získame komplexnejší pohľad na cestovný ruch v tomto meste, pretože je značne ovplyvnený cestovným ruchom jeho susediacich obcí, v ktorých sídlia aj cestovné kancelárie a turistické informačné centrá a tie v Rajci postrádame.

Rozvoj cestovného ruchu nemožno realizovať bez propagácie, najmä turistickými informačnými kancelárkami. Na území mikroregiónu pôsobí 1 turistické informačné centrum a 1 cestovná agentúra. Na území mesta je 1 cestovná kancelária a malé informačné centrum v budove múzea. V oboch prípadoch je možné pozitívne hodnotiť zameranie predovšetkým na domáci a aktívny zahraničný cestovný ruch. Väčšie ubytovacie zariadenia a ubytovanie na súkromí sprostredkujú a pomáhajú obsadzovať ale aj iné cestovné kancelárie a agentúry zo Slovenska a zahraničia.

Turistické informačné centrum (TIC) – Rajecká Pohoda funguje v Rajeckých Tepliciach od roku 2003 ako súkromná organizácia, ktorá je zároveň súčasťou siete informačných kancelárií na Slovensku (AIECES). Popri sprostredkovaní ubytovacích, stravovacích informačných a sprievodcovských služieb v Rajeckej doline sa kancelária venuje aj tvorbe vlastných produktov podľa požiadaviek klientov, maloobchodnej činnosti v podobe predaja suvenírov, máp, pohľadníc..., prenájmu športových potrieb (bicykle, chodúle, skateboardy), predaju vstupeniiek na kultúrne podujatia a zmenárenskej činnosti. Jednou z ťažiskových oblastí zostáva propagácia regiónu prostredníctvom vlastnej internetovej stránky, vydávania vlastných propagačných materiálov a spoluúčasti na výstavách. Nezanedbateľná je aj úloha regionálneho TIC-u pri projektoch zameraných na rozvoj cestovného ruchu v regióne. Čo sa ponúk pre Rajec týka,

nachádzame tu možnosť dvoch ubytovaní v penziónoch Rajec a Ďurčiná a doporučenú návštevu termálneho kúpaliska Veronika – Rajec.

Regionálne združenie cestovného ruchu Rajecká dolina je dobrovoľné verejnoprospešné združenie fyzických a právnických osôb (v súčasnosti má 16 členov), obcí, ktoré sa aktívne podieľajú na rozvoji cestovného ruchu v Rajeckej doline. Združenie vzniklo v máji 2002. Má záujem rozvíjať svoju činnosť najmä v oblasti komerčnej propagácie a výmeny informácií. Snahou regionálneho združenia cestovného ruchu Rajecká dolina je vytvoriť dobre fungujúce turisticko-informačné centrum v meste Rajec, ktoré doposiaľ absentuje.

Cestovná agentúra Zenita v Rajeckých Tepliciach je označovaná ako špecialista na Rajecké Teplice a okolie. Sprostredkúva klasické služby cestovnej agentúry, dokonca sama vlastní objekty cestovného ruchu priamo v Rajeckej doline. Ohľadom mesta Rajec ponúka ubytovanie v oboch penziónoch, v hoteli a v jednom súkromí. Ako turistickú atrakciu ponúka návštevu termálneho kúpaliska Veronika, pre milovníkov bicyklov cyklotrasu Žilina – Rajec v dĺžke 28 km a turistickú trasu sedlo Patúch – Rajec. Pre priaznivcov múzeí doporučuje návštevu mestského múzea Rajec.

7.2.4. Organizované podujatia

Organizované podujatia sú buď hlavným motívom návštevy mesta jednodňových návštevníkov alebo vhodným doplnkovým programom pre dlhodobých návštevníkov a občanov mesta. V rámci mesta sa pravidelne organizujú nasledujúce kultúrne, športové a spoločenské podujatia.

Najznámejšou športovou a kultúrnou akciou mesta Rajec je Veľký Rajecký deň, ktorý organizuje Mesto Rajec spolu s Maratón klub Rajec vždy v druhú augustovú sobotu. Jeho súčasťou je Rajecký maratón, s bohatý celodenný športový a kultúrny program vrátane jarmoku. Už v roku 1984 sa organizoval oficiálny 1. ročník maratónu. Pretekári si tento náročný pretek obľúbili pre výbornú organizáciu, peknú trať a skvelú divácku kulisu, ktorú nevidieť na iných maratónoch. Sebastian Roth, ultravytrvalec z Bavorského Berchtesgadenu, ocenil najmä výber trate a vysoko hodnotil množstvo upomienkových predmetov pre účastníkov závodu: koberček a tričko s maskotom maratón klubu + medaila, pohľadnica a v cieľi špagety, pivo, ruská zmrzlina. Pre tieto atribúty si náš pretek udržiava povesť druhého najlepšie zorganizovaného maratónu na Slovensku. Svedčí o tom i stúpajúci počet pretekárov a porovnanie s ostatnými slovenskými maratónmi. Rajec je skutočné mesto maratóncov. Už 55 Rajčanov dobehlo do jeho cieľa

Mesto Rajec organizuje každoročne v čase fašiangov Mestský ples, Farský ples a Detský karneval, školské plesy, ktoré sú známe bohatým kultúrnym programom a skvelou zábavou.

Stála je aj súťažná prehliadka duchovnej poézie a prózy žiakov a študentov v mestskej knižnici, ktorá ma za sebou už 8. ročník, a ktorú poriada Mestské kultúrne stredisko v Rajci v spolupráci s Farským úradom na počesť rajeckého rodáka ThDr. Andreja Škrábika, Inproliga, nadreginálna súťaž Let's dance, galaprogram s príbehom G.D.I., akcie počas Kultúrneho leta, Lucia, Betlehemske pásmo, Silvester a víťanie nového roku na námestí.

7.2.5. Športové a iné akcie

Relatívne novou možnosťou strávenia voľného času je areál termálneho kúpaliska Veronika na okraji mesta, s rozlohou cca 55 000 km², ktoré ponúka svoje služby od januára do decembra. Okrem alternatívy kúpania sa v príjemnom prostredí s mnohými atrakciami (päťdráhová šmýkačka, tobogán, detské šmýkačky) ponúka kúpalisko aj ubytovanie v turistickej ubytovni s možnosťou stravovania sa v reštaurácii či pizzérii, posedenia v kaviarni alebo bare, pričom je eventuálne možné usporiadať v priestoroch kúpaliska svadby, diskotéky, stužkové slávnosti, stretnutia, pikniky, detské tábory, Silvester a pod. Pre nadšencov športu sa v areály nachádza plážový volejbal, minigolf, stolný tenis, basketbal.

Múzeum v Rajci vzniklo v roku 1992 a má regionálny charakter. Zhromažďuje zbierky prírodovedné, historické a etnografické. Zbernou oblasťou je Rajecká dolina od obce Poluvsie po Čičmany. Múzeum sídli v budove bývalého pivovarského domu, ktorý bol v roku 1993 vyhlásený za kultúrnu pamiatku. V roku 2006 navštívilo múzeum celkovo 685 návštevníkov z toho 253 žiakov a študentov škôl z Rajca. Zbierkový fond sa v roku 2006 rozšíril o 24 exponátov.

Pre milovníkov prírody je k dispozícii turistický chodník sedlo Patúch – Žibrid – chatky Jasenové – Dubová – Rajec, pričom Žibrid (867 m n. m.) je najvyšší bod Súľovských skál, ktorý leží v ich východnom hrebeni a predstavuje dobrý výhľadový bod. Trasa trvá celkovo 2 ¼ hodiny. Tí návštevníci, ktorí sa radšej vozia na bicykli než chodia pešo môžu podniknúť tieto výlety na cyklotrasách:

- Rajec – Kamenná Poruba (9 km)
- Žilina – Rajec (28 km)
- Rajec – Rajecké Teplice – Poluvsie (14 km)

Rozvoj cestovného ruchu nielen v Rajci, ale v celom mikroregióne Rajecká dolina, by mala v budúcnosti zlepšiť výstavba 18 – jamkového golfového ihriska spolu s hotelovým komplexom s rekreačnými a športovými zariadeniami Charubina pri Rajci. Ten je zatiaľ v štádiu výstavby, prvá etapa golfového ihriska s 9 jamkami je už ukončená (jeseň 2007). Areál by sa mal stať novým lákadlom pre zahraničnú klientelu, ale aj oddychovým miestom pre metropolu severného Slovenska – Žilinu.

8. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

8.1. OVZDUŠIE

Medzi hlavné faktory znečistenia ovzdušia patria priemyselná výroba a cestná doprava. Ich vplyv zintenzívňuje bezvetrie a výskyt inverzií. Kontaminácia ovzdušia môže nastať aj v dôsledku vykurovania na tuhé palivo a sústredeným chovom hovädzieho dobytku a ošípaných. Celkovo však sledované územie patrí k relatívne málo zaťaženým územiám, navyše mesto je z veľkej časti plynofikované, preto je minimalizovaný vplyv lokálnych zdrojov na tuhé palivo..

K väčším znečisťovateľom ovzdušia patria: Vinuta s.r.o., Euroenterprise s.r.o., Bineko s.r.o.(prevádzky jednotlivých kotolní), Agroregión, ROSS, ZIPP Bratislava s.r.o., Drevospektrum s.r.o., Kofola a.s., Drevotvar Rajec, Dolkam Šuja.

Z hľadiska dopravy, ku kontaminácii ovzdušia dochádza v čase dopravnej špičky v okolí cesty I/64 a II/517. Vplyv je krátkodobý a obmedzený iba na líniu cesty a v závislosti na smere vetra.

8.2. VODNÉ ZDROJE

Na kvalitu vody v povrchových tokoch vplýva geologické podložie a z externých faktorov sú to bodové a plošné zdroje znečistenia. Z hľadiska vodných zdrojov patrí obec k menej znečisteným oblastiam. Aj napriek tomu, že k najväčším znečisťovateľom patrí verejná kanalizácia v meste, vďaka jej prítomnosti došlo k minimalizácii úniku znečisťujúcich látok do vodných zdrojov. Riziko znečistenia vodných tokov vzniká najmä pri odľahčovacích komorách .

Podzemné vody môžu byť v sledovanom území znečisťované predovšetkým v alúviu rieky Rajčianky, keďže toto územie je využívané pre hospodárske aktivity. K plošnému znečisteniu prispieva hlavne poľnohospodárska výroba, ktorá je v súčasnosti v útlme, čím sa znižuje aj riziko znečistenia.

8.3. PÔDY

Územie katastra mesta Rajec má nekontaminovanú pôdu. Štruktúra krajiny a pôdny kryt majú dostatočnú ekologickú stabilitu napriek jej poľnohospodárskemu využitiu. Územie katastra patrí do oblastí so stredným rizikom vzniku svahových deformácií. Na strmších svahoch sú zväčša trvalé trávne porasty, ktoré lepšie odolávajú prípadnej pôdnej erózii v dôsledku nadmerných zrážok.

8.4. OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

V katastri mesta Rajec a ani v jeho záujmovom území sa nenachádza žiadne chránené územie typu národného parku, alebo chránenej krajinej oblasti a preto celé územie katastra z hľadiska ochrany prírody patrí do I. stupňa ochrany. Neďaleko katastra obce sa však nachádza maloplošné chránené územie - prírodná rezervácia Šujské rašelinisko so 4. stupňom ochrany, ktoré leží v katastri obce Rajecká Lesná, ktorej katastrálne územie susedí s obcou Šuja, ktorá je súčasťou záujmového územia mesta Rajec.

Časť katastrálneho územia mesta Rajec bolo navrhnuté do národného zoznamu navrhovaných chránených vtáčích území – SKCHVÚ 013 Malá Fatra a má byť po roku 2015 vyhlásené za CHKO.

V rámci katastrálneho územia Rajec sa nachádza chránený prírodný výtvar lipa veľkolistá (*Tilia platyphylla*) s obvodom kmeňa 378 cm, vo výške 1,3 m. Výška stromu dosahuje 26 m. Vek je odhadovaný na 250 rokov. Lipa sa nachádza v lokalite evanjelického cintorína v Rajci a jej ochranné pásmo je 113 m².

8.4.1. Vybrané prvky a lokality rešpektované územným plánom mesta Rajec

Prvky s navrhovanou legislatívnou ochranou

- Malá Fatra – územie zahrnuté do národného zoznamu navrhovaných chránených vtáčích území nCHVÚ 013 Malá Fatra
- Lúčanská Malá Fatra – návrh na vyhlásenie CHKO
- chránený prírodný výtvar lipa veľkolistá (*Tilia platyphylla*) v lokalite evanjelického cintorína v Rajci, ochranné pásmo 113 m².

Prvky územného systému ekologickej stability – nadregionálne a regionálne biocentrá a biokoridory:

- Nrbc 4 Strážov – Sádecké vrchy
- Rbc 33 Šujské rašelinisko a Rajčianka
- Rbc 35 Oselná – regionálne biocentrum
- Nrbk 6 Prepojenie hrebeňom Lúčanskej Fatry
- Rbk 18 Vodný tok a niva Rajčianky
- Rbk 19 Prepojenie Súľovské skaly – Strážovské vrchy
- Rbk 22 Ekotón Lúčanskej Fatry

V katastrálnom území a jeho blízkosti sa podľa RÚSES okresu Žilina nachádzajú genofondové lokality:

- 51 - Niva Čierňanky – mokraď s výskytom ohrozených druhov rastlín (aj k. ú. Rajec),
- 52 - Veľká Čierna – mokraď s výskytom ohrozených druhov rastlín,
- 53 - Veľká Čierna, mokraď v bočnej dolinke južne od obce – mokrade, spoločenstvá vysokých ostríc,

- 56 - rybník - Košiare – komplex biotopov zahŕňajúcich vlastnú vodnú nádrž, mezofilnú lúku, občas pasené terasy na mieste bývalých polí, borovicový lesík, významná lokalita vodného vtáctva, motýľov, výskyt ohrozených druhov rastlín, (k.ú. Rajec)
- 57 - Borina pri Šujskom rašelinisku – suchý svah s borovicovým lesíkom a výskytom viacerých ohrozených a vzácných rastlinných druhov v tesnom susedstve CHN Šujské rašelinisko (aj k. ú. Rajec),
- 58 - Srniak – teplomilné vápnomilné lesné skalné a sutinové spoločenstvá s výskytom ohrozených druhov rastlín (aj k. ú. Rajec),
- 59 - Vlhké lúky pri Rajčianke – nivné lúky s bohatým výskytom *Trollius altissimus*,

v Rajeckej pahorkatine

- 64 - Vraniny – komplex biotopov, cenné mokradňové, skalné, mezofilné i suchomilné lúčne spoločenstvá, mokradňové spoločenstvá podobného charakteru ako Šujské rašelinisko, hniezdisko sov, krkavca,
- 65 - Šujské rašelinisko (CHN) – významná a cenná mokraď – rašelinisko s porastami zväzu *Caricion davallianae*, výskyt ďalších druhov a významných druhov vážok, v Kýcherskoklaksej hornatine
- 85 - Sokol – teplomilná nelesná a skalná vegetácia, hniezdisko sov (aj k. ú. Rajec),
- 105 - Oselná – prevažne staré diferencované, zachovalé komplexy lesných spoločenstiev, výskyt jedľobučín v hrebeňovej časti Lúčanskej Malej Fatry (aj k. ú. Rajec).

MÚSES vypracovaný pre západnú časť katastra Rajca a pre k. ú. Šuja uvádza nasledovné genofondové lokality:

1. Šujské rašelinisko (v blízkosti k. ú. Rajec)- CHN,
2. Vraniny(medzi obcami Šuja a Rajecká Lesná),
3. Rybník a okolie (k. ú. Rajec),
4. Terasy za Baranovským krížom – (k. ú. Rajec – západ v blízkosti poľn. dvora) – terasy porastené riedkym lesíkom borovice lesnej,
5. Charubina hodnotená ako súčasť lokality 3,
6. Okolie skládky TKO a opustených výrobných jám (aj k. ú. Rajec) – skládka, ktorá vznikla po vyťažení dolomitu, v okolí teplomilná vegetácia, riedky porast borovice lesnej,
7. Vidošová (aj k. ú. Rajec) – pramenná mokraď v malej lesnej čistinke v rovnomennej dolinke južne od 6.,
8. Brehové porasty Rajčianky pri rašelinisku (k.ú. Šuja),
9. Lesík nad rašeliniskom(k. ú. Šuja, pri hranici z k. ú. Rajec) – porast borovice čiernej na strmom svahu orientovanom na východ,
10. Strž nad Šujanským cintorínom (k.ú. Šuja),
11. Vraninský jarok na hranici zastavaného územia v južnej časti – jarok a zamokrené územia, spolu s porastami treba volne viazať k Šujskému rašelinisku, je vlastne prepojením k Vraninám.
12. SV časť Vranín (medzi obcami Šuja a Rajecká Lesná),
13. Potok Rybná na hranici zastavaného územia v južnej časti mesta – brehové porasty a zaplavované lúčky v tesnej blízkosti potôčika,
14. Pod strelnicou (na hranici k. ú. s Kamennou Porubou) – významný biotop doposiaľ necharakterizovaný,

15. Bôrje (na hranici k. ú. z Kamennou Porubou) – významný biotop doposiaľ necharakterizovaný, väzba na 16.,
16. Kroviny pri Hučiaku (k. ú. Rajec) – významný biotop doposiaľ necharakterizovaný, väzba na 15.,
17. Terasy s kroviskami (k. ú. Rajec) Skotňa - významný biotop doposiaľ necharakterizovaný,
18. Židovský a evanjelický cintorín v Rajci a ich okolie - významný biotop doposiaľ necharakterizovaný,
19. neuvedené,
20. Trstiny pod záhradkárskou osadou v Rajci, severozápadné svahy Skotne - významný biotop doposiaľ necharakterizovaný,
21. Chrástky v k. ú. Kľače v blízkosti k. ú. mesta - významný biotop doposiaľ necharakterizovaný,
22. Medze nad ľavým brehom Čierňanky v k. ú. Rajec, Pod Dubovou - významný biotop doposiaľ necharakterizovaný,
23. Dubová – priesek pod VVN v k. ú. Rajec – 60 x 1000 m, nízky porast krovín a bylinnej etáže, riedko krovinaté okrajové pásy lesa, vyhovuje teplomilným druhom, najhodnotnejší je úsek s výskytom orchideí na vrchole prieseku,
24. Dolinka (Hvojtová) v severozápadnej časti k. ú. Rajec, pod Pstrovou – morfológicky zaujímavé územie po oboch brehoch potoka Hvojtová - druhohorné vápence a dolomity, treťohorné zlepenice, pieskovce, ílovce a štvrtohorné deluviálne hliny a suty, okraje lesa s teplomilnou vegetáciou, na lokalitu nadväzuje lokalita č. 23.,
25. Priesek Dubová vo Hvojtovej v severozápadnej časti k. ú. Rajec, západne od dvora poľnohospodárskeho družstva – chrakter podobný ako lokalita č. 23.,
26. Turbínsky jarok – medzi Šujou a juhozápadnou časťou zastavaného územia mesta Rajec – zachovalé mohutné porasty nelesnej drevinnej vegetácie, osadená stredným krovinatým porastom s podielom vrby a topoľov vysokého veku,
27. Sady pri cintorínoch a školskej záhrade v Rajci – výrazné porasty na západných svahoch mesta – záhrady,
28. Rajčianka nad Rajcom – zachovalý fragment brehového porastu vo väzbe na zastavané územie mesta,
29. Parčík na Partizánske ulici v Rajci – výrazné solitéry *Tilia cordata*, *Crataegus* sp., parčík s výraznou biologickou hodnotou,
30. Dolinečka pod stráňou v k.ú. Šuja, na hranici k. ú. Rajec západne od hospodárskeho dvora Rajec – lúčne porasty s výraznou biodiverzitou bylín a tráv.

8.5. ODPADY

Väčšina odpadu na území sa zneškodňuje skládkovaním, keďže v okrese Žilina sa nenachádza zariadenie na spaľovanie odpadu.. Odpad sa zväžza na skládku odpadov Rajec – Šuja (prevádzkovateľom je Skládku odpadov rajeckého regiónu, predpokladaný rok ukončenia činnosti - 2016). Občas sa v niektorých miestach katastra vyskytnú drobné nepovolené skládky. Drobný výskyt odpadov je aj v miestnych vodných tokoch a na ich brehoch.

Do 1.4.1998 zabezpečovali zvoz komunálneho odpadu na území mesta Technické služby mesta Rajec, pričom bol odpad ukladaný na miestnu skládku odpadov v katastri obce Rajec – Šuja.

Odvtedy zabezpečuje zber a zvoz komunálnych odpadov spoločnosť T+T, a. s. Žilina. Vyzberané druhotné suroviny sú spracovávané v areáli firmy A.S.A Slovensko, a následne zhodnotené u konečného spracovateľa.

Nebezpečný odpad je odoberaný spoločnosťou LECOL s. r. o., ktorá prevádzkuje zberňu na tuhé nebezpečné a vybrané druhy ostatných a komunálnych odpadov, ktorá sa nachádza v areáli NDŽ v Rajci.

Každá bytová jednotka má k dispozícii odpadové nádoby s objemom 1100 l. Mesto má k dispozícii aj veľkokapacitné kontajnery. Mesto Rajec zabezpečuje viackrát ročne zber a následné zneškodnenie veľkoobjemových odpadov ako aj vyseparovaných nebezpečných zložiek komunálneho odpadu.

Mesto v rámci svojho odpadového hospodárstva v minulých rokoch okrem toho vytvorilo podmienky a zabezpečovalo zber týchto oddelených zložiek komunálneho odpadu za účelom recyklácie a zhodnotenia: zber papiera a lepenky, zber skla, zber plastov (PET).

Tabuľka č. 21: Nakladanie s odpadmi v meste Rajec k 31.12.2005

Sledovaný ukazovateľ	Hodnota
Skládka komunálneho odpadu	áno
Množstvo komunálneho odpadu v tonách	1 620
Využívaný komunálny odpad v tonách	0
Zneškodňovaný komunálny odpad v tonách	1 585

Zdroj: Informačný systém Mestskej a obecnej štatistiky

8.6. RAJEC – SLOVENSKÉ BRUNDTLANDSKÉ MESTO

Projekt Brundtlandské mesto je pomenovaný podľa nórskej ministerskej predsedníčky Gro Harlem Brundtlandovej, ktorá ako prezidentka komisie OSN pre životné prostredie a rozvoj navrhla pre priemyselne rozvinuté krajiny, aby do roku 2030 znížili svoju spotrebu energie o polovicu.

Na realizovanie myšlienky znižovania energie v privátnej, terciálnej i výrobnjej sfére bolo vybrané mesto Rajec. V riadiacom stredisku slovenského brundtlandského mesta (SBM) participujú Slovenská energetická inšpekcia - Energetická agentúra (SEI-EA), Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR), Ministerstvo dopravy, spojov a verejných prác SR (MDSVP SR), Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR), Mestský úrad a Obvodný úrad životného prostredia v Rajci. Na realizácii projektu sa podieľali aj Členovia občianskeho združenia EKOENERGIA.

V prvej etape (1993 – 1998) bol posúdený návrh využitia nových spôsobov vykurovania obytných budov a polikliniky pripojením na kotolňu na zemný plyn. Súčasne odstavili dve kotolne na tuhé palivo. Táto transformácia je možná vďaka rezerve inštalovaného výkonu 40 až 50 percent v kotolni na sídlisku Sever. Opatrenie značne prispelo k zníženiu emisií z dvoch kotolní na tuhé palivo. Medzi ďalšie príspevky v rámci programu znižovanie spotreby energie patrí aj zateplenie obytnej budovy, čím sa podarilo znížiť spotrebu tepla zateplenej bytovky na vykurovanie o 104 MWh za rok, čo je asi 50 percent spotreby pred zateplením.

Pokračovaním aktivít z rokov 1993-1998 bolo zapojenie sa do projektu "2.etapa Brundtlandského projektu" v spolupráci s Dánskym technologickým inštitútom a Slovenskou energetickou agentúrou. Cieľom je implementácia Enviromentálneho a energetického manažérskeho systému (EEMS) v meste. Súčasťou je stanovenie globálnych dlhodobých i krátkodobých cieľov v súlade s enviromentálnou politikou mesta, analýza súčasného stavu jednotlivých aspektov (spotreba energií, vody, produkcia odpadu a pod.), rôzne formy školenia a aktívne zapájanie obyvateľstva v enviromentálnej oblasti.

9. ANALÝZA SWOT

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
PRIESTOROVÉ VYMEDZENIE	
▪ výhodná geografická poloha v blízkosti a dobrej dostupnosti od krajského mesta Žilina ▪ priaznivé prírodné podmienky pre bývanie, rozvoj infraštruktúry a hospodárstva ▪ výhodná geografická poloha vzhľadom k všetkým druhom dopravy a turisticky atraktívnym miestam v okolí ▪ výskyt termálneho prameňa ▪ vysoká lesnatosť katastra mesta (najmä Rajec II) ▪ z hľadiska zdrojov nerastných surovín sa v geologickom podloží sledovaného územia nachádzajú významné zdroje karbonatických hornín (najmä vápence a dolomity) ▪ lokalita s vysokým estetickým a biologickým hodnotami ▪ vysoký podiel zelene v katastri mesta	▪ bariéra horského masívu Malá Fatra pri spojení s Turčianskou kotlinou ▪ členitý reliéf – prekážka v rozvoji niektorých hospodárskych odvetví ▪ nevyhovujúca dopravná prepojenosť s obcami v smere V-Z ▪ nedostatočne využitý polohový potenciál pre rozvoj malého a stredného podnikania
INFRAŠTRUKTÚRA	
▪ dobrá napojenosť na hlavné dopravné trasy vedúce Považím ▪ prítomnosť regionálnej železnice ▪ prítomnosť neďalekého letiska v Žiline ▪ vybudovanie Žilinského regionálneho integrovaného dopravného systému. ▪ územím katastra prechádza viaceré turistických trás ▪ územie je dobre zásobované pitnou vodou, ▪ verejná kanalizácia a čistička odpadových vôd ▪ plne plynofikovaná občianska vybavenosť	▪ zlá kvalita väčšiny cestných komunikácií ▪ tranzitná doprava prechádzajúca mestom preťažuje dopravný systém, ohrozuje bezpečnosť chodcov a znižuje kvalitu ovzdušia a bývania ▪ nerentabilná osobná železničná doprava ▪ mesto nemá vybudované samostatné cyklistické komunikácie ▪ transformačné siete el. energie sú vybudované v značnom rozptyle, čo môže viesť k poklesu el. napätia ▪ nedostatok niektorých zdravotných služieb
OBYVATEĽSTVO	
▪ priaznivý prirodzený vývoj obyvateľstva ▪ značný podiel obyvateľstva v produktívnom veku ▪ vysoký podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva (aj v porovnaní s priemerom SR) ▪ nízka miera nezamestnanosti ▪ dostatok kvalifikovanej pracovnej sily	▪ nízky podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku, teda detí ▪ nízky podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva ▪ nerovnomerné rozloženie obyvateľstva ▪ nízka reprodukčná schopnosť ▪ prehlbovanie sociálnych rozdielov
HOSPODÁRSTVO A EKONOMICKÁ ZÁKLADŇA	

▪ diverzifikovaná odvetvová priemyselná štruktúra ▪ lacná pracovná sila ▪ dynamický rast služieb ▪ stabilita podnikateľského prostredia ▪ relatívne dobrá dopravná dostupnosť ▪ záujem podnikateľských subjektov o pôsobenie v meste ▪ koncentrácia priemyselnej výroby v špeciálnej priemyselnej zóne	▪ nízka kúpyschopnosť obyvateľov ▪ nízka úroveň inovácie produktov ▪ poľnohospodárstvo sa len ťažko preorientováva na nové formy hospodárenia ▪ nízka dostupnosť kapitálu v meste ▪ komplikované vlastnícke vzťahy ▪ nedostatok niektorých druhov služieb

CESTOVNÝ RUCH

▪ vysoký prírodný, kultúrno-historický a ľudský potenciál pre rozvoj viacerých foriem cestovného ruchu ▪ prítomnosť termálnych vôd v katastri obce a v jeho okolí ▪ vysoká estetická hodnota okolia mesta ▪ zachovávanie regionálnych zvykov a tradícií ▪ zastúpenie rôznych foriem cestovného ruchu ▪ prítomnosť golfového ihriska ▪ prítomnosť termálneho kúpaliska	▪ nevyužitý potenciál mesta pre rozvoj cestovného ruchu ▪ slabá koncentrácia ubytovacích a stravovacích zariadení, najmä vyššieho štandardu ▪ nedostatok doplnkových aktivít ▪ nedostatočná propagácia územia ako turistickej destinácie v rámci Slovenska ▪ sezónne využívanie kapacít cestovného ruchu ▪ ceny za ubytovacie služby sú neadekvátne z pohľadu poskytovanej kvality ▪ neexistujúce turistické informačné centrum v meste

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

▪ relatívne málo znečistené ovzdušie ▪ nízka kontaminácia pôd ▪ likvidácia komunálneho odpadu v regionálnych skládkach ▪ realizácia separovaného zberu odpadov ▪ aktívna enviromentálna politika ▪ Rajec – brundtlandské mesto – komplexné riešenia energetickej efektívnosti mesta	▪ výskyt nepovolených skládok odpadu ▪ neexistuje zberný dvor

PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
PRIESTOROVÉ VYMEDZENIE	
▪ kvalitné životné prostredie v zázemí priemyselnej oblasti Žiliny vytvára vynikajúce podmienky pre rozvoj agroturistiky a zvýšenie obytnej funkcie sídla	▪ devastácia prírodného prostredia rozmáhajúcim sa cestovným ruchom ▪ zníženie biodiverzity ▪ zhoršenie kvality ovzdušia, vôd a pôd nárastom priemyselnej výroby
INFRAŠTRUKTÚRA	
▪ dobudovanie diaľničného úseku D1 Sverepec - Žilina a Žilina smer Vrútky ▪ vybudovanie cestného obchvatu mesta ▪ rekonštrukcia ciest, najmä vyšších kategórií ▪ modernizácia železničnej dopravy	▪ časový posun dostavby dopravnej infraštruktúry (diaľnica v Žiline, obchvat mesta) ▪ zvyšovanie, najmä tranzitnej dopravy môže ohroziť kvalitu životného prostredia

▪ rozvoj leteckej dopravy v Žilinskom letisku ▪ vybudovanie cyklistických magistrál medzi susediacimi obcami a podpora cyklistiky ▪ rekonštrukcia verejnej kanalizačnej siete ▪ rekonštrukcia a zahusťovanie transformačných staníc ▪ využívanie čistých zdrojov palív ▪ znižovanie energetickej náročnosti budov ▪ efektívne využívanie a rozvoj kultúrnych a športových aktivít v meste	▪ zhoršovanie kvality ciest ▪ zánik regionálnej železničnej prepravy ▪ starnutie domového fondu môže viesť k zvyšovaniu energetickej náročnosti ▪ nedostatok financií na zabezpečenie kvalitnej občianskej vybavenosti ▪ zhoršujúci sa stav materiálno-technickej základne škôl

OBYVATEĽSTVO

▪ zvyšovanie vzdelanostnej úrovne a kvality vzdelania ▪ zlepšenie štandardu zdravotníckych zariadení ▪ spoluúčasť obyvateľstva v poproduktívnom veku na ekonomických aktivitách ▪ rozvoj informačných technológií – lepší prístup k informáciám (vzdelanie, zamestnanie a pod.)	▪ pokles pôrodnosti ▪ strata atraktivity prostredia mesta – odchod kvalifikovanej pracovnej sily ▪ odchod mladých a vzdelaných ľudí z mesta z dôvodu chýbajúcich perspektív ▪ pasívne zotrvávanie nezamestnaných v sociálnej sieti

HOSPODÁRSTVO A EKONOMICKÁ ZÁKLADŇA

▪ rozvoj environmentálne vhodných technológií ▪ podpora diverzifikácie priemyslu a podnikateľských aktivít na území mesta ▪ rozvojové zámery existujúcich subjektov ▪ opatrenia pre udržanie kvalifikovanej pracovnej sily v meste ▪ vytvorenie pružného a životaschopného informačného systému o možnostiach získavania podpory podnikania ▪ zlepšenie marketingovej stratégie mesta ▪ rast záujmu zahraničných investorov	▪ nekalá hospodárska súťaž ▪ strata atraktivity prostredia mesta – odchod kvalifikovanej pracovnej sily ▪ nedostatočná politika štátu v oblasti malého a stredného podnikania ▪ nástup tzv. konkurencie obcí ▪ prípadný nezáujem investorov o mesto ▪ tolerancia ku korupcii a „čiernej práci“ ▪ odliv odborníkov a podnikateľských subjektov

CESTOVNÝ RUCH

▪ získanie podporných prostriedkov z fondov EU ▪ rozvoj ubytovacích kapacít formou „Zimmer frei“ na súkromí ▪ možnosť využiť pre rozvoj CR nevyužitú budovu v katastri mesta ▪ rozvoj rekreačných aktivít ako chatárenie, poľovníctvo a rybolov (v súlade s požiadavkami o ochrane prírody a krajiny) ▪ obnova tradičných remesiel ▪ zlepšenie spolupráce medzi verejným	▪ devastácia ŽP pri nekoordinovanom rozvoji CR ▪ nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj ▪ negatívny vplyv rozvoja cestovného ruchu na životné prostredie ▪ zánik ľudových tradícií ▪ problémy s parkovaním ▪ konkurencia okolitých obcí ▪ strata záujmu investorov o rozvoj cestovného ruchu v meste

- a súkromným sektorom
- podpora investícií do cestovného ruchu
- propagácia mesta prostredníctvom výstav a veľtrhov cestovného ruchu ako i za pomoci internetu
- spolupráca s okolitými obcami na podporu CR

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

- odklon, najmä nákladnej cestnej dopravy z mesta môže znížiť vypúšťané emisie do ovzdušia
- rekonštrukcia kanalizácie
- zvyšovanie podielu separovaného odpadu
- zapojenie obyvateľov do aktivít, zameraných na ochranu životného prostredia
- znečistenie ovzdušia v dôsledku nárastu cestnej dopravy
- zvyšovanie priemyselnej výroby môže viesť k znečisteniu vodných tokov
- nedostatok finančných zdrojov na zabezpečenie starostlivosti pre významné prvky krajiny a monitoring
- strata záujmu o riešenie enviromentálnych problémov

10. STRATÉGIA ROZVOJA

Vízia je rámcovou predstavou o tom, ako by malo mesto v budúcnosti vyzeráť. Má vyjadrovať nie len želania, ale zároveň aj reálnu predstavu o budúcnosti mesta a jednotlivé ciele Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta majú smerovať k jej naplneniu.

Strategické rozvojové ciele popisujú stav, ktorý sa realizáciou Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta má dosiahnuť. Strategické priority definujú oblasti rozvoja, na ktoré sa mesto bude v budúcnosti zameriavať, tie sú ďalej špecifikované do jednotlivých opatrení.

Chceme, aby bol Rajec vnímaný ako:

- dobre hospodáriace a dobre riadené mesto s aktívnou spoluprácou v regióne Rajeckej doliny
- progresívne mesto s dynamickým rastom
- mesto, kde je prioritou občan
- mesto vzdelaných ľudí s aktívnym prístupom k životu
- mesto chrániace a zveľadňujúce svoje prírodné a kultúrne dedičstvo
- atraktívne miesto pre život – pekné, čisté, zdravé a bezpečné mesto

Predkladané dlhodobé rozvojové zámery a plány mesta vychádzajú zo súčasnej situácie v meste, sú založené na prirodzených a všeobecne platných princípoch, takže sú apolitické. Z toho dôvodu sú prijateľné a akceptovateľné aj pre ostatné, nasledujúce vedenia mesta.

Predložená stratégia v rámci jednotlivých cieľov rieši prioritné, dôležité oblasti vyplývajúce z uskutočnených analýz a ktoré sú dôležité pre zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja mesta. Je to nekončiaci proces zabezpečovania neustále sa zvyšujúcich nárokov občanov na kvalitu života v meste. Rozvoj mesta odzrkadľuje a je tiež reakciou na požiadavky občanov. Je evidentné, že tieto požiadavky zasahujú všetky oblasti života a sú tak z hľadiska mesta komplexné.

V súčasnosti je bežné, že jednotlivé mestá a obce sú porovnávané podľa kvality produkujúcich služieb a statkov pre obyvateľov. Občan pri rozhodovaní, kde bude žiť, pracovať a odvádzať dane sa rozhoduje aj na základe práve spomínanej kvality služieb, ktoré mesto poskytuje. Mesto sa tak z objektívnych dôvodov dostáva do konkurenčného boja o získanie obyvateľov.

Rovnaká je tiež aj motivácia investorov a podnikateľských subjektov.

Mesto Rajec sa preto zo spomínaných dôvodov bude dlhodobo a cielene usilovať o neustále zvyšovanie svojej atraktívnosti pre obyvateľov, návštevníkov a investorov.

OBLASŤ: INFRAŠTRUKTÚRA

CIEĽ: VYTVORENIE KOMPLEXNEJ INFRAŠTRUKTÚRY STIMULUJÚCEJ ROZVOJ MESTA.

Pre celkovú atraktívnosť a kvalitu života v meste je veľmi dôležité, aby mesto svojim obyvateľom ponúkalo komplexnú a kvalitnú základnú infraštruktúru s dôrazom na udržiavanie kvality životného prostredia.

Technická infraštruktúra z hľadiska rozloženia rozvodných systémov, dostupnosti napojenia a kapacity vykazuje vyhovujúce parametre.

O potrebách rekonštrukcie, modernizácie a rozširovania je však nutné hovoriť v prípade dopravnej a občianskej infraštruktúry. Je potrebné riešiť nielen problematiku motorizovanej, ale aj nemotorizovanej dopravy. S narastajúcim počtom automobilov je potrebné riešiť nielen statickú infraštruktúru v podobe rozšírenie počtu parkovacích plôch a garáží (najmä v miestach vysokej koncentrácie automobilov), ale tiež je potrebné v dôsledku hustej premávky riešiť kvalitu ciest a usmerňovanie dopravy.

Z hľadiska využitia existujúcich zdrojov je predpoklad vývoja využívať existujúci stavebný potenciál a objekty rekonštruovať a obnovovať. V prípade školských zariadení je nutné dbať aj na modernizáciu ich vybavenia a ponúknuť tak deťom kvalitné a dostupné vzdelanie. Pri rekonštrukcii a prevádzke objektov v správe mesta je pre efektívnosť vynaložených finančných prostriedkov na rekonštrukciu vhodné súbežne realizovať tepelnú izoláciu objektov za účelom eliminácie úniku tepla ako aj zmenu palivovej základne, čo v konečnom dôsledku prispeje k zníženiu prevádzkových nákladov na jednotlivé objekty. Pri zmene palivovej základne sa vynára možnosť využívania obnoviteľných zdrojov energie.

Mesto disponuje priestormi pre rozvoj kvalitného bývania. Pre vytvorenie podmienok na rozvoj bývania je najdôležitejšia aktívna spolupráca s existujúcimi aj budúcimi vlastníkami a pomoc pri zabezpečovaní technickej vybavenosti.

Kvalitu života v meste vo výraznej miere ovplyvňujú aj možnosti trávenie voľného času, ktoré mesto svojim občanom ponúka. V tomto prípade sa v strategickvej časti venujeme

predovšetkým rekonštrukcií športových zariadení a s ohľadom na narastajúci záujem budovaní nových športovísk.

Pri tomto všetkom je nutné dbať na kvalitu a ochranu životného prostredia. Predovšetkým v oblasti odpadov je potrebné rozšíriť efektívny systém separácie a zvýšiť tiež environmentálne povedomie občanov. Separácia odpadov je jednou z prioritných oblastí, nakoľko od roku 2010 budú obce a mestá povinné separovať nasledovné zložky odpadu: sklo, papier, plasty, kovy a biologicky rozložiteľný odpad.

Priorita 1: Rozvoj základnej infraštruktúry

Opatrenie 1.1: Rozvoj dopravnej infraštruktúry

Aktivita 1.1.0: Aktualizácia koncepcie rozvoja dopravnej infraštruktúry v nadväznosti na legislatívne zmeny prijaté po schválení PHSR mesta Rajec (2008-2018)

Aktivita 1.1.1: Rozšírenie a rekonštrukcia existujúcej cestnej infraštruktúry regionálneho významu

- obchvat mesta I/64 (Kľače – Šuja)
- rekonštrukcia cesty II/517 (Rajec – Považská Bystrica)
- vybudovanie chodníka pre cyklistov a chodcov medzi Rajcom a Šujou

Aktivita 1.1.2: Rozšírenie a rekonštrukcia existujúcej cestnej infraštruktúry mestského významu

- vybudovanie mosta na prepojenie ulíc Fullova - Sama Chalúpku
- vybudovanie nového chodníka na ul. S.Chalupku
- rekonštrukcia ulíc: Nádražná, Fučíková, Partizánska (bočná), ulice sídliska Sever a Juh, cesta do ČOV a objektu bývalej Intimódy, ulice novej zástavby
- prepojenie a zokruhovanie cesty na kúpalisko z ulice Hollého
- prípoj z obchvatu k priemyselným častiam
- rekonštrukcia chodníkov v jednotlivých častiach mesta
- rekonštrukcia hlavných schodov na cintoríne

Aktivita 1.1.3: Vybudovanie autobusovej stanice/nástupišťa

Aktivita 1.1.4: Rekonštrukcia železničnej stanice

Aktivita 1.1.5: Dobudovanie a rekonštrukcia statickej infraštruktúry

- rozšírenie parkovacích miest (parkoviska, garáže)

Opatrenie 1.2: Rozvoj občianskej infraštruktúry

Aktivita 1.2.0: Aktualizácia koncepcie rozvoja občianskej infraštruktúry v nadväznosti na legislatívne zmeny prijaté po schválení PHSR mesta Rajec (2008-2018)

- Aktivita 1.2.1: Intenzifikácia a rozšírenie kapacít ČOV
- Aktivita 1.2.2: Rekonštrukcia, modernizácia a budovanie novej kanalizácie a vodovodu
- územie mesta – ul.Fučíková, Nádražná, Partizánska, Bystrická, nová zástavba
  - v rekreačnej oblasti pri kúpalisku
  - v rekreačnej oblasti Golf Parku
- Aktivita 1.2.3: Regulačné a protipovodňové opatrenia
- regulácia Rajčianky smerom k Šuji
  - úprava koryta Čierňanka
  - úprava koryta Ďurčianka
  - úprava koryta Krivínka
- Aktivita 1.2.4: Rekonštrukcia a modernizácia školských a predškolských zariadení v zriaďovateľskej kompetencii mesta
- Materská škola ul. Mudrochova a Obrancov mieru
  - Mestská základná škola ul. Lipova
  - Mestská základná umelecká škola
- Aktivita 1.2.5: Rekonštrukcia a modernizácia pamäťových a fondových inštitúcií a kultúrnych pamiatok
- Mestské múzeum
  - Knižnica
  - Radnica
  - Synagóga
  - Kostol
  - Židovský cintorín
  - Pamätníky
- Aktivita 1.2.6: Rozšírenie a modernizácia sociálnych služieb poskytovaných mestom
- rekonštrukcia a prístavba Domova vďaky
  - vybudovanie ubytovne pre sociálne slabších obyvateľov
  - zriadenie hospicu pre imobilných a zdravotne postihnutých ľudí
- Aktivita 1.2.7: Rekonštrukcia, modernizácia a rozširovanie zdravotníckych zariadení a služieb
- Aktivita 1.2.8: Skvalitnenie nekomerčných záchranných služieb
- vybudovanie integrovaného centra Nekomerčných záchranných služieb- stanica rýchlej lekárskej pomoci záchrannej zdravotnej služby a hasičského záchranného zboru
- Aktivita 1.2.9: Zvýšenie bezpečnosti a ochrany majetku obyvateľov a návštevníkom mesta
- rozšírenie kamerového systému na území mesta
  - zapojenie obyvateľov do bezpečnosti mesta (k prechodom pre chodcov...)

Aktivita 1.2.10: Vytvorenie vhodných podmienok pre rodiny podporou bytovej výstavby

- výstavba nových bytových domov na území mesta
- výstavba individuálnej bytovej výstavby

Aktivita 1.2.11: Rekonštrukcie a budovanie oddychových a rekreačných zón v meste

Aktivita 1.2.12: Modernizácia existujúcich a dobudovanie chýbajúcich športovísk a stredísk CR

- športová hala
- golfový areál
- futbalový štadión
- plaváreň
- relax centrum s ubytovacími kapacitami
- ihriská
- klzisko
- vleč Dubová

Aktivita 1.2.13: Vybudovanie detského dopravného ihriska

Aktivita 1.2.14: Rekonštrukcia námestia – Mestskej pamiatkovej zóny vrátane nám. A. Škrábika a vzájomné prepojenie týchto dvoch námestí

Aktivita 1.2.15: Rekonštrukcia a modernizácia Mestského úradu a Mestského kultúrneho strediska

Aktivita 1.2.16: Rekonštrukcia a výstavba lesných ciest

Aktivita 1.2.17: Rozvoj lesníctva a udržateľné hospodárenie v lesoch

Aktivita 1.2.18: Vypracovanie projektov pozemkových úprav a ich realizácia

Opatrenie 1.3: Rozvoj informačnej spoločnosti

Aktivita 1.3.1: Elektronické služby MsÚ občanom - zavedenie online služieb

Aktivita 1.3.2: Zriadenie verejných prípojných bodov na internet na území mesta

Aktivita 1.3.3: Centrálna metropolitná počítačová sieť s možnosťou napojenia pre občanov

Aktivita 1.3.4: Elektronický informačný systém mesta

Priorita 2: Rozvoj environmentálnej infraštruktúry

Opatrenie 2.1: Optimálne využívanie prírodných zdrojov

- Aktivita 2.1.0: Aktualizácia koncepcie optimálneho využívania prírodných zdrojov v nadväznosti na legislatívne zmeny prijaté po schválení PHSR mesta Rajec (2008-2018)
- Aktivita 2.1.1: Vybudovanie samostatného informačného systému o životnom prostredí
- monitorovania kvality životného prostredia a následná informovanosť obyvateľov
- Aktivita 2.1.2: Spracovanie štúdie so zameraním na využívanie obnoviteľných zdrojov energie a geotermálnych zdrojov
- Aktivita 2.1.3: Podporovanie využitia netradičných zdrojov elektrickej energie
- biomasa
- drevná štiepka
- Aktivita 2.1.4: Zmapovanie a spracovanie dlhodobého plánu zelene mesta
- Aktivita 2.1.5: Vybudovanie parkov a oddychových zón pre obyvateľov a návštevníkov v extraviláne mesta
- Aktivita 2.1.6: Vybudovanie lesoparku
- Aktivita 2.1.7: Zahustenie siete označených cyklotrás a trás pre korčuliarov, v zime využívaných ako udržiavané lyžiarske bežecké trate
- Aktivita 2.1.8: Vyčlenenie vhodných odstavných plôch pre autá so súvisiacim vybavením (koše, lavičky, ohnisko) pred vstupom do dolín (Porubská...)

Opatrenie 2.2: Rozvoj odpadového hospodárstva

- Aktivita 2.2.0: Aktualizácia koncepcie rozvoja odpadového hospodárstva v nadväznosti na legislatívne zmeny prijaté po schválení PHSR mesta Rajec (2008-2018)
- Aktivita 2.2.1: Rozšírenie systému separácie a zberu odpadu o nové komodity
- Aktivita 2.2.2: Zriadenie zberného dvora pre separovaný odpad a kompostovacieho zariadenia na zhodnocovanie biologického odpadu, vybudovanie kompostárne
- Aktivita 2.2.3: Technické zabezpečenie separovania – komodity, zberné vozidlá
- Aktivita 2.2.4: Realizovať kompostáren s energetickým využitím biomasy

- Aktivita 2.2.5: Celoplošné zavedenie systému separácie a zberu zeleného odpadu
- Aktivita 2.2.6: Osveta občanov v oblasti životného prostredia (separovanie odpadov, starostlivosť a ochrana životného prostredia)
- Aktivita 2.2.7: Vytvorenie lokálnych legislatívnych opatrení v oblasti odpadov a ochrany životného prostredia
- Aktivita 2.2.8: Odstránenie divokých skládok a čistenie krajiny
- Aktivita 2.2.9: Rekultivácia bývalých skládok odpadu
- v nefunkčnom lome Baranová- Hlboka
  - časť skládky Rajec - Šuja
- Aktivita 2.2.10: Predĺženie životnosti skládky Rajec-Šuja

Opatrenie 2.3: Riešenie energetickej efektívnosti mesta

- Aktivita 2.3.0: Aktualizácia koncepcie riešenia energetickej efektívnosti mesta v nadväznosti na legislatívne zmeny prijaté po schválení PHSR mesta Rajec (2008-2018)
- Aktivita 2.3.1: Vypracovanie energetickeho plánovania mesta
- Aktivita 2.3.2: Podporovanie využitia obnoviteľných zdrojov energie
- Aktivita 2.3.3: Podporovanie využitia geotermálnej energie
- Aktivita 2.3.4: Pokračovanie v aktivitách myšlienky Brundtlandského mesta
- Aktivita 2.3.5: Rekonštrukcia, modernizácia a rozširovanie verejného osvetlenia s cieľom úspory energie

OBLASŤ : ĽUDSKÉ ZDROJE

CIEĽ: ROZVOJ ĽUDSKÝCH ZDROJOV PRE ZLEPŠENIE KVALITY ŽIVOTA.

Rozvoj ľudských zdrojov je v posledných rokoch veľmi často používaný termín, a to v rôznych súvislostiach, spojeniach, obmenách. Uvedomujeme si, že rozvoj ľudských zdrojov úzko súvisí s úrovňou odborných činností a s úrovňou služieb, ktoré mesto poskytuje svojim občanom. Zároveň je tiež dôležitým prvkom, ktorý súvisí s tvorbou imidžu mesta, s mierou

prispôsobivosti sa občanov novým ekonomickým a spoločenským podmienkam a s jej schopnosťou obstať v konkurenčnom prostredí.

Európska stratégia zamestnanosti presadzuje nové chápanie zamestnanosti, a to chrániť a podporovať existujúcu zamestnanosť a bojovať proti nezamestnanosti, diskriminácii a sociálnej exklúzii. Aktivizáciou nezamestnaných, rekvalifikáciou sa budeme snažiť využiť ľudský potenciál v meste tak, aby sme jednak znížili nezamestnanosť v meste a zároveň, aby sme ponúkanými rekvalifikačnými kurzami dosiahli obsadenie trhom požadovaných pracovných miest.

V súvislosti s rozvojom ľudských zdrojov si uvedomujeme úzku prepojenosť vzdelávacieho systému a pracovného trhu. Našou snahou je zabezpečiť spoluprácu spomínaných subjektov a prispieť tak k vytvoreniu efektívneho vzdelávacieho systému, ktorý nebude založený len na memorovaní a produkovaní absolventov bez uplatnenia na trhu práce.

Pre rozvoj mesta je tiež dôležitá kooperácia občanov a samosprávy a tiež aj aktívne podieľanie sa na živote mesta. V rámci stratégie sa chceme venovať činnostiam, ktoré súdržnosť občan – mesto posilnia. Chceme, aby občan cítil, že mesto je tu pre neho.

Priorita 3: Zníženie nezamestnanosti a zvyšovanie kvalifikácie pracovnej sily

Opatrenie 3.1: Podpora aktivizácie nezamestnaných

Aktivita 3.1.0: Aktualizácia koncepcie podpory aktivizácie nezamestnaných v nadväznosti na legislatívne zmeny prijaté po schválení PHSR mesta Rajec (2008-2018)

Aktivita 3.1.1: Podpora zamestnávania nezamestnaných zo znevýhodnených skupín (dlhodobo nezamestnaní, do 25 a nad 50 rokov, osamelí rodičia detí do 10 rokov, mamičky na materskej dovolenke)

Aktivita 3.1.2: Podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím

Opatrenie 3.2: Vzdelávanie a rekvalifikácia pracovnej sily

Aktivita 3.2.0: Aktualizácia koncepcie vzdelávania a rekvalifikácie pracovnej sily v nadväznosti na legislatívne zmeny prijaté po schválení PHSR mesta Rajec (2008-2018)

Aktivita 3.2.1: Rozvoj ľudských zdrojov MsÚ a organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta

- realizácia vzdelávacích programov pre zamestnancov
- zvýšenie odbornosti a skvalitnenie a zefektívnenie práce
- zvýšenie úrovne poskytovaných služieb občanom a návštevníkom mesta

Aktivita 3.2.2: Zvýšenie kvality výučby cudzích jazykov

Aktivita 3.2.3: Zvýšenie počítačovej gramotnosti v oblasti základnej obsluhy a internetu

Priorita 4: Zlepšenie služieb pre občanov a podpora občianskych aktivít

Opatrenie 4.1: Posilnenie komunikácie samosprávy a občanov, podpora občianskeho aktivizmu

Aktivita 4.1.0: Aktualizácia koncepcie posilnenia komunikácia samosprávy a občanov v nadväznosti na legislatívne zmeny prijaté po schválení PHSR mesta Rajec (2008-2018)

Aktivita 4.1.1: Sprievodca samosprávou mesta a službami občanov

- brožúra
- leták
- informačný portál

Aktivita 4.1.2: Modernizácia web stránky mesta na interaktívny komunikačný nástroj mesta s občanmi

Aktivita 4.1.3: Podpora občianskej participácie na rozvoji mesta

- podpora projektov
- podpora podujatí a iniciatív miestnych občanov
- podpora parlamentu mladých
- vytvorenie registra námetov a projektových zámerov

Aktivita 4.1.4: Vytváranie nových a udržiavanie existujúcich partnerstiev mesta na rôznych úrovniach a v rôznych oblastiach

- spoločné projekty
- spoločné stretnutia
- podujatia
- spoločné riešenie problémov

Aktivita 4.1.5: Zabezpečenie informovanosti občanov o aktuálnych mestských záležitostiach

- internet
- miestne noviny
- informačné tabule

Aktivita 4.1.6: Podpora tvorivých, vzdelávacích a voľnočasových aktivít občanov

- šport
- kultúra
- tradície
- záujmové krúžky a kluby

Aktivita 4.1.7: Sprístupnenie voľných kapacít školských zariadení verejnosti – otvorená škola

- športoviská
- internet
- telocvične

Opatrenie 4.2: Posilnenie tradičných hodnôt jednotlivca a spoločnosti

Aktivita 4.2.0: Aktualizácia koncepcie posilnenia tradičných hodnôt jednotlivca a spoločnosti v nadväznosti na legislatívne zmeny prijaté po schválení PHSR mesta Rajec (2008-2018)

Aktivita 4.2.1: Podpora aktivít realizovaných v trojuholníku rodina – škola – voľný čas

Aktivita 4.2.2: Podpora aktivít na posilnenie vzťahu občanov k mestu, k regiónu a jeho kultúrno-prírodného dedičstva (podujatia pod záštitou mesta)

OBLASŤ: EKONOMICKÝ ROZVOJ

CIEĽ : RAST KONKURENCIESCHOPNOSTI PRIEMYSLU A SLUŽIEB S VYUŽITÍM POTENCIÁLU MESTA RAJEC .

Zámery mesta Rajec v tejto oblasti smerujú k rozvoju hospodárstva a podnikateľského prostredia s cieľom zvýšiť jeho produktivitu, zlepšiť štruktúru hospodárstva, vytvárať nové pracovné miesta.

Prvým krokom k prispeniu naplnenia stanoveného cieľa bude spracovanie a zverejnenie databázy nevyužitého majetku na území mesta, vykonanie výberu majetku vhodného pre podnikanie a posúdenie z hľadiska územnoplánovacej dokumentácie a infraštruktúry.

Rýchlo rastúci sektor malého a stredného podnikania zohráva v moderných ekonomikách stále dôležitejšiu úlohu. Práve v malých a stredných podnikoch vzniká najviac pracovných miest, podniky zároveň bývajú schopné veľmi pružne sa prispôbovať zmenám vonkajšieho prostredia a rýchlo reagovať na požiadavky trhu. Úspešný program podporujúci rozvoj malého a stredného podnikania sa nezaobíde bez funkčného inštitucionálneho zázemia a to ako na strane verejnej správy, tak aj vlastných podnikateľských subjektov.

Poskytovanie informácií a vytvorenie stálych komunikačných kanálov je ďalším nevyhnutným podkladom rozvoja. Vytvorenie podmienok pre efektívnu komunikáciu samosprávy otvára priestor pre subjekty prezentovať seba a svoju činnosť aj prostredníctvom informačných kanálov, ktorými disponuje samospráva mesta.

Nezanedbateľnú funkciu plnia malé a stredné podniky v cestovnom ruchu, na rozvoj ktorého je plánovací proces taktiež orientovaný. Mesto Rajec sa snaží zabezpečiť rozvoj cestovného ruchu prostredníctvom koordinovaných aktivít v rámci celého regiónu. Mesto vyzýva okolité obce ako i podnikateľov v cestovnom ruchu k aktívnej spolupráci, s cieľom dosiahnutia kvalitnejšej ponuky služieb a vytvárania nových produktov cestovného ruchu.

Priorita 5: Aktivizácia ekonomického potenciálu

Opatrenie 5.1: Podpora malého a stredného podnikania

Aktivita 5.1.1: Budovanie aktívneho partnerstva medzi mestom, podnikateľmi a firmami

Aktivita 5.1.2: Podnikateľský inkubátor

Opatrenie 5.2: Podpora nových strategických investorov a existujúcich veľkých podnikov

Aktivita 5.2.0: Aktualizácia koncepcie podpory nových strategických investorov a existujúcich veľkých spoločností v nadväznosti na legislatívne zmeny prijaté po schválení PHSR mesta Rajec (2008-2018)

Aktivita 5.2.1: Podpora budovania infraštruktúry pre rozvoj podnikania

Aktivita 5.2.2: Príprava pozemkov pre potenciálnych investorov v extraviláne mesta

Aktivita 5.2.3: Využitie hnedých parkov (areál býv. Korasanu...)

Priorita 6: Aktivizácia potenciálu cestovného ruchu

Opatrenie 6.1: Podpora infraštruktúry a služieb v cestovnom ruchu

Aktivita 6.1.1: Zriadenie turistického informačného centra

Aktivita 6.1.2: Spracovanie dokumentu Stratégie rozvoja cestovného ruchu v meste a jeho okolí ako záväzného dokumentu pre jeho ďalší rozvoj v prepojení s dokumentom mikroregiónu Rajecká Dolina

Aktivita 6.1.3: Posilnenie existujúcej a vytvorenie novej cezhraničnej partnerskej spolupráce v oblasti cestovného ruchu

Aktivita 6.1.4: Priestorový orientačný systém pre cestovný ruch v meste a okolí

- Aktivita 6.1.5: Propagácia mesta a regiónu
- web stránka
  - tematické propagačné materiály
  - monografie mesta
  - účasť a výstavách CR
- Aktivita 6.1.6: Rekonštrukcia pamiatkových objektov za účelom ich využitia pre doplnkové služby cestovného ruchu
- Mestské múzeum
  - Radnica
  - budova starej synagógy
- Aktivita 6.1.7: Skvalitnenie a rozšírenie kultúrno-spoločenských aktivít
- Veľký rajecký deň
  - kultúrne leto
  - festivaly
  - Rajecké hody
- Aktivita 6.1.8: Vybudovanie amfiteátra
- Aktivita 6.1.9: Zostavenie kalendára zaujímavých kultúrno – športo - spoločenských podujatí
- Aktivita 6.1.10: Dobudovanie športovo-relaxačného areálu Golf Parku Rajec-Charubina
- Aktivita 6.1.11: Podpora budovania zaujímavých doplnkových služieb
- komplexné balíky služieb s celoročným využitím
- Aktivita 6.1.12: Propagácia ponuky cestovného ruchu
- web stránka
  - informačné a propagačné materiály,
  - výstavy
- Aktivita 6.1.13 Podporovanie rozvoja agroturistiky

AKČNÝ PLÁN

Akčný plán definuje jednotlivé aktivity pre naplnenie cieľov a bude slúžiť ako podklad pre:

- prípravu rozpočtu
- rozhodovanie mestského zastupiteľstva v oblasti rozvojových aktivít
- žiadosti o financovanie projektov z cudzích zdrojov (fondy EÚ)
- tvorbu projektov

Akčný plán mesta:

- je možné považovať za zásobník projektov mesta, ktoré bude potrebné na základe určených priorit v budúcnosti v meste realizovať
- je živý dokument, ktorý je potrebné priebežne aktualizovať
- vytvára priestor pre vznik partnerstiev, ktoré by mali napomôcť realizácii jednotlivých aktivít

Akčný plán predstavuje orientačný vecný a časový plán realizácie a plnenia aktivít vedúcich k želanému a zároveň trvalo udržateľnému rozvoju obce. Akčný plán bol zostavený na základe podnetov identifikovaných medzi občanmi prostredníctvom prieskumu verejnej mienky. Časový plán napĺňania jednotlivých aktivít má orientačný charakter a nie je záväzný. Realizácia jednotlivých aktivít je závislá od viacerých faktorov, z ktorých medzi najviac ovplyvňujúce realizáciu aktivít v meste Rajec považujeme: možnosti čerpania prostriedkov zo štrukturálnych fondov na jednotlivé aktivity, splnenie kritérií a podmienok pre čerpanie, finančné prostriedky potrebné k spolufinancovaniu projektov.

Akčný plán odzrkadľuje predstavy rozvoja predstaviteľov mesta ako aj jeho samotných občanov. Podrobný prehľad aktivít je uvedený v časti 10. Stratégia rozvoja. Abstrahujeme preto od duplicitného uvádzania aktivít a ponúkame len základný časový plán, ktorý zobrazuje orientačné časové plnenie jednotlivých opatrení.

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
INFRASTRUKTÚRA	Rozvoj základnej infraštruktúry	Opatrenie 1.1: Rozvoj dopravnej infraštruktúry											
		Opatrenie 1.2: Rozvoj občianskej infraštruktúry											
		Opatrenie 1.3: Rozvoj informačnej spoločnosti											
	Rozvoj environmentálnej infraštruktúry	Opatrenie 2.1: Optimálne využívanie prírodných zdrojov											
		Opatrenie 2.2: Rozvoj odpadového hospodárstva											
		Opatrenie 2.3: Riešenie energetickej efektívnosti mesta											
ĽUDSKÉ ZDROJE	Zníženie nezamestnanosti a zvyšovanie kvalifikácie	Opatrenie 3.1: Podpora aktivizácie nezamestnaných											
			Opatrenie 3.2: Vzdelávanie a rekvalifikácia pracovnej sily										
	Zlepšenie služieb pre občanov a podpora občianskych aktivít	Opatrenie 4.1: Posilnenie komunikácie samosprávy a občanov, podpora občianskeho aktivizmu											
		Opatrenie 4.2: Posilnenie tradičných hodnôt jednotlivca a spoločnosti											
EKONOMICKÝ ROZVOJ	Aktivizácia ekonomického potenciálu CR	Opatrenie 5.1: Podpora malého a stredného podnikania											
			Opatrenie 5.2: Podpora nových strategických investorov a existujúcich veľkých podnikov										
	Aktivizácia potenciálu CR	Opatrenie 6.1: Podpora infraštruktúry a služieb v cestovnom ruchu											

11. STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Rajec je vypracovaný na základe nasledovných strategických dokumentov mesta a strategických dokumentov na nadregionálnej a národnej úrovni:

- Územnoplánovacia dokumentácia mesta Rajec
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ŽSK
- Analýzy a koncepcie rozvoja cestovného ruchu ŽSK
- Národný strategicky referenčný rámec
- Operačné programy
- Národný strategický plán rozvoja vidieka
- Koncepcia rozvoja vidieka
- Strategické usmernenia Spoločenstva
- Národný rozvojový plán
- Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska do roku 2010
- Stratégia konkurencieschopnosti Slovenskej republiky do roku 2010
- Národný environmentálny akčný plán
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky
- Agenda 21
- Stratégia informatizácie
- Národný plán zamestnanosti
- Lisabonská stratégia pre Slovensko
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013
- Koncepcia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky

Vypracovanie predkladaného plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja vyplýva zo zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z organov štátnej správy na obce a vyššie územné celky a zo zákona NR SR č. 351/2004 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, kde je vymedzený obsah PHSR.

Navyše k tomu boli pri spracovaní dokumentu dodržané a rešpektované aj zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky, a tiež aj princípy regionálnej politiky Európskej únie podľa nariadení Rady (ES) č. 1083/2004, ktorým sa ustanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom sociálnom fonde a Kohéznom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1260/1999.

12. ZÁVER

PHSR mesta Rajec je strednodobý programovací dokument s časovým horizontom 10 rokov. Dokument bol spracovaný ako podporný dokument pre stanovenie prioritných rozvojových oblastí, strategických cieľov a aktivít rozvoja obce. Z hľadiska štruktúry je dokument rozdelený na tri základné časti:

- v prvej – analytickej – časti sa venujeme podrobnej analýze súčasného, reálneho stavu mesta,
- v druhej časti sme na základe analýzy vypracovali sústavu silných a slabých stránok mesta a tiež aj príležitostí a ohrození pre mesto v členení na základné oblasti záujmu,
- v tretej, poslednej časti sme vychádzajúc z analýz SWOT vypracovali víziu mesta a stanovili základné stratégie a priority na dosiahnutie tejto vízie v horizonte 10 rokov.

Schválený PHSR mesta Rajec je otvoreným dokumentom, ktorý sa môže dopĺňať o nové priority a aktivity, prípadne niektoré priority a aktivity sa môžu rušiť.

LITERATÚRA

---

1. Bezák A. 2000. Funkčné mestské regióny na Slovensku. Geographia Slovaca 12.
2. Federální statistický úřad Praha, 1978. Retrospektivní lexikon obcí ČSSR, II/2.
3. Ferrario, C., Coulson, A. (2005). Local governance and economic development: the role of local government. A Study of Birmingham, England, Based on "Institutional Thickness". Paper Session VIII - Territorial Governance, IRSPM. 23 s.
4. Futák, J. 1986. Bratislava. Fytogeografická mapa SR 1:200 000.
5. Geologická mapa ČSSR 1:100 000, list Gottwaldov.
6. GÚDŠ Bratislava. Vysvetlivky ku geologickej mape Myjavskej pahorkatiny a Čachtických Karpát 1:50 000.
7. Infostat, ŠÚSR. Pohyb obyvateľstva SR v roku 1996-2005.
8. Mazúr, E., Lukniš, M. 1980. Geomorfologické členenie SSR 1:250 000. Atlas SSR, Veda SAV.
9. ŠÚSR. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001.
10. ŠÚSR. 2003. Štatistický lexikón obcí SR 2002.
11. ŠÚSR. 2003. Historický lexikón obcí SR 1869-2001.
12. ŠÚSR. 1993. Štatistický lexikón obcí SR 1992.
13. Informačný portál o obciach a mestách Slovenska www.obce.info
14. Václavkova, I. 2007 <http://www.sweb.cz/iveta.vaclavkova/>
15. Genius loci o.z. <http://www.geniusloci.pramen.info/>
16. Prameň – regionálne noviny občianskeho združenia Genius Loci <http://pramen.info/>
17. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Obchodný register SR www.orsr.sk
18. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Sekcia verejnej správy. Živnostenský register SR www.zrsr.sk
19. Zoznam a prezentácie firiem www.slovanova.sk
20. Adresár slovenských spoločností www.greenpages.sk

21. Výrobné organizácie www.zapsr.sk
22. Centrum Kariérneho Poradenstva <http://kariera.tnuni.sk/WEB-linky.49.0.html>
23. Marko Engler príspevky www.vlaky.net
24. Európska databanka firiem <http://www.edb.sk/index.php>